Programmabegroting 2026

Programmabegroting 2026
gemeente Harlingen

Terug naar deze inhoudsopgave?
Dat kan op iedere pagina via dit icoon.

INHOUD

Kerngegevens
Aanbiedingsbrief
Financieel perspectief

PROGRAMMA'S

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

PARAGRAFEN

A. Lokale heffingen
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
C. Onderhoud kapitaalgoederen
D. Financiering
E. Bedrijfsvoering
F. Verbonden partijen
G. Grondbeleid
H. Interbestuurlijk toezicht
I. Wet open overheid

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht incidentele baten en lasten
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
Overzicht mutaties reserves 2026-2029
Meerjarig verloopoverzicht reserves 2026-2029
Meerjarig verloopoverzicht voorzieningen 2026-2029
Recapitulatiestaat
Investeringsprogramma
Overzicht kosten overhead
Raadsbesluit

BIJLAGE

Overzicht baten en lasten per taakveld

KERNGEGEVENS

Omschrijving	31 december 2023 (werkelijk)	31 december 2024 (werkelijk)	1 januari 2026
A. SOCIALE STRUCTUUR			
Aantal inwoners	16.233	16.216	16.247[1]
waarvan van 0 t/m 3 jaar	510	550	520
van 4 t/m 16 jaar	2.105	2.050	2.052
van 17 t/m 64 jaar	9.276	9.166	9.171
van 65 jaar en ouder	4.342	4.450	4.504
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	441	446	452
Aantal inwoners werkzaam in sociaal werkvoorzieningschap	64	65	65
B. FYSIEKE STRUCTUUR			
Oppervlakte gemeente	38.768 ha	38.768 ha	38.768 ha
waarvan binnenwater	170 ha.	170 ha.	170 ha.
oppervlakte land	2.496 ha.	2.496 ha.	2.496 ha.
historische stads- of dorpskern	(45 ha.)	(45 ha.)	(45 ha.)
buitenwater	36.103 ha.	36.103 ha.	36.103 ha
Aantal woningen	8.340	8.327	8.286[2]
waarvan in Harlingen	7.835	7.822	7.783
in Midlum	284	283	283
in Wijnaldum	221	222	220
Aantal woonschepen	17	17	19
Lengte van waterwegen	6.000 m	6.000	6.000
C. FINANCIËLE STRUCTUUR			
Gewone uitgaven	75.365.845	83.297.110	86.348.243
Opbrengst OZB	4.022.476	4.552.890	5.252.500
Algemene uitkering gemeentefonds	41.981.888	45.120.463	48.350.000
Vaste schuld	45.666.666	40.666.666	35.666.666
Reserves	33.628.819	43.905.578	31.213.433
Voorzieningen	8.063.257	7.369.839	7.232.116

1. Deze gegevens zijn gebaseerd op de stand per 1 juni 2025.

2. Dit gegeven is gebaseerd op de stand per 1 juni 2025.

AANBIEDINGSBRIEF

Beste leden van de Raad,

Voor u ligt de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029. Deze begroting is een uitwerking en vervolg op de kadernota 2026-2029. Dit is de laatste begroting voor de verkiezingen van maart 2026. Als college stellen we dan ook voor om ruimte te maken voor het college na ons.

De voortgang van onze ambities we hebben met u gedeeld en geconstateerd dat we goed op koers liggen en dat de meeste ambities zijn bereikt en waargemaakt. Daar zijn we als college trots op. Zeker omdat we dit in goed samenspel verloopt met u als raad, onze inwoners, bedrijven, instellingen, verenigingen en maatschappelijke partners en natuurlijk ook met onze ambtelijke organisatie.

Begrotingsuitkomst

Het is gelukt om een beleidsarme begroting op te stellen met een positief saldo. Daarbij is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen. Tevens is voldaan aan de wens van het college om minimaal structurele ruimte te vinden van € 250.000 voor de nieuwe raad en het college voor toekomstige ontwikkelingen.
Omdat het structurele budget van € 100.000 voor de raad vorig jaar nog niet volledig benut is, resteert er nog een structureel budget van € 48.500.

Besparingsproces

In het voorjaar van 2024 is binnen de organisatie een besparingsproces gestart, in opdracht van het college. Dit proces richtte zich op de optimalisatie van de bedrijfsvoering en het inventariseren van mogelijkheden binnen de bestaande taakvelden. Tegelijkertijd is het meerjarenperspectief 2026-2029 geactualiseerd op basis van de meicirculaire van het Rijk. Deze actualisatie laat zien dat het meerjarenbeeld ten opzichte van eerdere verwachtingen is verbeterd. Waar eerdere ramingen voor de jaren 2026 en 2027 nog een structureel negatief saldo toonden, laten de meest recente cijfers een positief saldo zien vanaf 2026. Dit betekent dat er een structureel sluitende begroting voorligt. Het besparingsproces heeft geleid tot een besparing van structureel € 126.000. Voor wat betreft de specificatie wordt hierbij verwezen naar het financieel perspectief.

Jeugdzorg

De kostenontwikkeling van het sociaal domein, en dan met name jeugdzorg, laat al enige tijd een stijgende lijn zien. Uitgangspunt zijn de ramingen die door de Dienst NWF worden opgesteld en die worden overgenomen in de begroting. Bij de inschatting van de kosten jeugdzorg zijn deze aangevuld met de verwachte uitkomsten van preventieve maatregelen die door de gemeente Harlingen zijn en nog worden ingezet. Al met al is er een realistische raming van de kosten sociaal domein in deze begroting opgenomen.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief

In deze begroting is de meicirculaire 2025 verwerkt. In deze circulaire wordt informatie gegeven over de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds voor de komende 4 jaren.
Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling ervan bepaalt daarom in belangrijke mate de financiële ruimte van de gemeenten. Bovendien dient de begroting reëel en structureel in evenwicht te zijn. De toezichthouder (de provincie) stelt daarom dat de ramingen tegen lopende prijzen conform de meicirculaire verwerkt moeten zijn in de (meerjaren)begroting.

In de meicirculaire is opnieuw aandacht besteed aan het verdeelmodel van het Gemeentefonds. Daarbij is bevestigd dat het model voortdurend in ontwikkeling is en dat er momenteel verschillende onderzoeken lopen naar onder andere grootstedelijke kosten, het sociaal domein en de overige eigen middelen. De uitkomsten van deze onderzoeken geven aanleiding tot verdere verkenning, maar leiden op dit moment nog niet tot aanpassingen van het verdeelmodel. Wel is aangekondigd dat per 1 januari 2027 een volgende stap wordt gezet in het ingroeipad naar het nieuwe model, waarbij eventuele wijzigingen worden gebaseerd op geactualiseerde gegevens en onderzoeksresultaten.

Het is positief dat er extra geld komt voor jeugdzorg en dat het Rijk erkent dat er een betere balans moet komen tussen gemeentelijke taken en middelen. Toch gaat het vooral om tijdelijke oplossingen en moeten de gemeenten het vanaf 2028 weer met minder doen: het ravijnjaar is niet gedempt, maar opgeschoven naar 2028. Daarnaast is er op andere gebieden, zoals woningbouw, klimaat en inburgering nog steeds (te) weinig geld beschikbaar voor het uitvoeren van deze taken.

De toezichthouder (provincie) benadrukt dat er sprake moet zijn van structureel en

reëel evenwicht Dit betekent dat de begroting in 2026 of de meerjarenraming in 2029 structureel sluitend dient te zijn (de tussenliggende jaren kunnen eventueel incidenteel gedekt worden uit de reserve). Mede dankzij de uitkomsten van de meicirculaire hebben we dit kunnen realiseren. In deze tijden van tekorten, ravijnjaar, oplopende kosten en onvoldoende compensatie van het Rijk is dat een prestatie op zich.

De volgende uitgangspunten in de algemene uitkering hebben we in de begroting gehanteerd:

- Gemeenten krijgen ieder jaar een deel van het BTW compensatiefonds (BCF) uitgekeerd van het Rijk, omdat het geraamde bedrag nooit helemaal volledig wordt gebruikt door gemeenten. Feitelijk is dit een structurele opbrengst. Deze opbrengst werd niet structureel opgenomen in onze begroting. In de begroting 2025 is dat wel gedaan. Het is wettelijk toegestaan en het werd ook door de VNG aanbevolen. Voorzichtigheidshalve is in 2025 € 300.000 meegenomen, ongeveer 50% van de totale verwachte vrijval BCF. In de begroting 2026 is met dit zelfde uitgangspunt rekening gehouden en is derhalve ook € 300.000 meegenomen.

- De provinciaal toezichthouder gaf voor de jaren 2026 en 2027 toestemming om een stelpost op te nemen voor ‘nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg’. De gemeente Harlingen heeft deze stelpost in de begroting 2025 opgenomen voor 100%. Voor 2028 bleef onduidelijk of gemeenten 100% mochten ramen of 75% aangezien deze jaren nog niet opgenomen waren in de richtlijnen van de provinciaal toezichthouder. De gemeente Harlingen hield vooralsnog 75% aan. Nu de deskundigencommissie Van Ark heeft geadviseerd om het tekort in het budget voor jeugdzorg in gelijke delen te verdelen over Rijk en gemeente, en deze middelen zijn toegevoegd in de meicirculaire, kon in de begroting 2026 de stelpost die we hiervoor hadden opgenomen, vervallen.

Tot slot

De begroting die voorligt geeft de richting aan die we als gemeenteraad en college samen op gaan, ofwel waar de financiële middelen op ingezet worden, en welke ambities we als eerste willen gaan realiseren. Daarom gaan we graag met u als raad na de verkiezingen en ook nu in gesprek over hoe we in de komende jaren, waarin de financiële positie van de gemeente onzeker is, invulling kunnen geven aan de bestuurlijke ambities en prioriteiten.

Wij stellen u voor:

- De programmabegroting 2026 vast te stellen;
- In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2029.

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Uitgangspunten begroting

Bij de samenstelling van de begroting 2026 en meerjarenraming 2027 – 2029 zijn onder andere de volgende algemene uitgangspunten gehanteerd:

Spelregels Financiën uit het hoofdlijnen - Akkoord 2022-2026	
Algemene uitkering gemeentefonds	berekening op basis van de meicirculaire 2025
Salarissen	1 juni 2025 (incl. de nieuwe cao afspraken)
Kapitaallasten Investeringen	1e jaar ½ jaar rente, 2e jaar volledige kapitaallast
	(bij gebouwen wordt een restwaarde van 20%
	gehanteerd)
Rentepercentage nieuwe investeringen	2,5%
Belastingen, tarieven etc.	verhoging met geschatte inflatie van 2,6%
Afvalstoffenheffing, rioolrecht	100% kostendekkend
Onvoorzien structureel:	€ 35.000

De jaarlijks beschikbare onvoorziene structurele uitgaven bedragen € 35.000. Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.
Voor een volledige opsomming van uitgangspunten wordt verwezen naar de in de raadsvergadering van 7 mei 2025 vastgestelde Kadernota begroting 2026. Voor een nadere toelichting wordt eveneens verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de samenstelling van de meerjarenraming is uitgegaan van de begroting 2026. De ramingen zijn vervolgens doorgetrokken naar de jaren 2027, 2028 en 2029. De becijferingen kunnen voor een deel worden beschouwd als extrapolatie van de ramingen van de primitieve begroting, waarbij rekening is gehouden met:

- stijging van inkomsten, zoals uit belastingopbrengsten.
- ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds.
- lagere rentelasten in verband met vermindering boekwaarde door afschrijving.

de ramingen zijn gedaan op basis van lopende prijzen, hetgeen betekent dat met loon- en prijsstijgingen rekening is gehouden. Deze kostenstijgingen worden zowel gecompenseerd door uit het gemeentefonds te ontvangen salaris- en prijscompensatie als door de normale trendmatige aanpassingen van de eigen belastingopbrengsten.

Uitkomst begroting 2026 / meerjarenraming 2027 – 2029

Rekening houdende met bovengenoemde uitgangspunten is de uitkomst van de begroting en meerjarenraming als volgt:

(bedragen X € 1.000)

Begrotingsjaar	2026	2027	2028	2029
Lasten (excl. mutatie reserves)	84.628	86.281	86.636	87.896
Baten (excl. mutatie reserves)	83.180	84.638	85.894	88.457
Geraamd saldo van baten en lasten	**-1.448**	**-1.643**	**-742**	**561**
Toevoegingen reserves	1.405	1.464	1.437	1.496
Onttrekkingen reserves	3.168	3.115	2.277	1.935
Geraamd resultaat	**315**	**8**	**99**	**1.000**
Incidentele lasten (incl. incidentele toevoegingen reserves)	1.178	1.172	296	0
Incidentele baten (incl. incidentele onttrekkingen reserves)	1.178	1.172	296	0
Structureel begrotingssaldo	**315**	**8**	**99**	**1.000**

** De positieve saldi in 2026, 2027, 2028 en 2029 worden toegevoegd aan de eenmalige middelen.*

Overzicht baten en lasten

Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Programma 1	1.757.022	163.869	-1.593.153	-1.499.617	-1.500.182	-1.501.527
Programma 2	2.168.026	174.367	-1.993.659	-2.061.434	-2.115.465	-2.170.275
Programma 3	10.202.139	7.318.215	-2.883.924	-3.021.749	-2.776.564	-2.726.825
Programma 4	1.147.282	320.700	-826.582	-724.304	-734.583	-746.872
Programma 5	2.813.996	658.310	-2.155.686	-2.137.292	-2.106.411	-2.106.411
Programma 6	6.663.164	1.020.572	-5.642.592	-5.416.251	-5.166.560	-5.043.417
Programma 7	36.976.568	11.916.444	-25.060.124	-25.517.036	-25.568.763	-25.934.720
Programma 8	5.697.608	4.898.394	-799.214	-841.713	-866.365	-810.978
Programma 9	2.020.090	588.600	-1.431.490	-1.420.360	-1.418.230	-1.318.100
Algemene dekkingsmiddelen	1.595.297	55.530.459	53.935.162	55.062.814	55.641.821	57.424.828
Overhead	12.544.682	589.501	-11.955.181	-12.353.428	-12.047.623	-12.041.053
Onvoorzien	309.400	1.000	-308.400	-977.100	-1.346.800	-1.726.500
Vennootschapsbelasting	733.000	0	-733.000	-735.899	-736.698	-737.496
Totaal van baten en lasten	**84.628.274**	**83.180.431**	**-1.447.843**	**-1.643.369**	**-742.423**	**560.654**
Onttrekkingen reserves		3.167.812	3.167.812	3.115.312	2.277.812	1.934.912
Toevoegingen reserves	1.405.080		-1.405.080	-1.463.580	-1.437.080	-1.495.580
Totaal mutatie reserves	**1.405.080**	**3.167.812**	**1.762.732**	**1.651.732**	**840.732**	**439.332**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.178.400	1.178.400	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**86.033.354**	**86.348.243**	**314.889**	**8.363**	**98.309**	**999.986**

Begrotingsruimte

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Abonnementen	10.000	10.000	10.000	10.000
Onderhoudscontract taxatiebureau	20.000	20.000	20.000	20.000
Bijdrage aan Sport Fryslan	96.000	96.000	96.000	96.000
Totaal extra ruimte in de begroting	**126.000**	**126.000**	**126.000**	**126.000**

Incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht is het van belang dat inzicht bestaat in welke geraamde baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. Op grond van artikel 19 BBV moeten de incidentele baten en lasten limitatief per programma en meerjarig inzichtelijk worden gemaakt. In de financiële begroting is het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen.

Reserves en voorzieningen

Bij de samenstelling van de begroting zijn de reserves en voorzieningen als volgt geraamd:

Omschrijving	Saldo 01-01-2026	Toevoeging	Beschikking	Saldo 31-12-2026
Algemene reserves	8.324.535	0	990.400	7.334.135
Bestemmingsreserves	7.175.670	180.250	413.481	6.942.439
Dekkingsreserves	15.713.228	1.224.830	1.763.931	15.174.127
Subtotaal	**31.213.433**	**1.405.080**	**3.167.812**	**29.450.701**
Voorzieningen	7.232.116	1.314.254	1.505.470	7.040.900
Totaal	**38.445.549**	**2.719.334**	**4.673.282**	**36.491.601**

De algemene reserves bestaan uit (geraamde stand per 1 januari 2026):

1. de algemene reserve weerstandsvermogen	€ 5.000.000
2. de algemene investeringsreserve	€ 3.324.535
	€ 8.324.535

In de kolom ‘beschikking’ zijn de onttrekkingen uit de algemene investeringsreserve voor o.a. nieuwe projecten opgenomen.
De belangrijkste mutaties in de kolom ‘toevoeging’ bij de bestemmingsreserves betreft de jaarlijkse dotaties aan de reserve monumentenstichting. Bij de dekkingsreserve betreft dit de reserve onderwijshuisvesting.
De belangrijkste mutatie in de kolom ‘beschikking’ bij de bestemmingsreserves betreffen de beschikking over de reserve monumentenstichting en de reserve sociaal domein.
De dekkingsreserves worden jaarlijks aangewend voor het dekken van een deel van de kapitaallasten in de exploitatiebegroting. Dit betreft de afschrijvingen, de onderwijshuisvesting en de zwembad ’t Derde Haad.
De mutaties voorzieningen betreffen voornamelijk het groot onderhoud van de kapitaalgoederen en de voorziening pensioenen wethouders en oud wethouders.

Investeringen

In de begroting 2026 en meerjarenraming 2027 – 2029 reserveren we gelden voor diverse projecten en investeringen. Achter in deze begroting vindt u een volledig (gecomprimeerd) overzicht van het investeringsprogramma.

Omschrijving	Investering	structureel	uitvoering
Materieel reiniging, tractie, onderhoud	345.340	52.419	2026 t/m 2029
Materieel groenvoorziening	653.310	104.687	2026 t/m 2029
Materieel VVH	28.290	5.281	2026
Riolering (GRP)	570.000	23.751	2026 t/m 2029
Optimaliseren openbare toiletvoorziening	75.000	4.815	2026
Geluidsinstallatie raadszaal	47.847	5.981	2029
Auto's binnendienst	124.579	17.160	2026
Aanschaf 6 elektrische bedrijfsauto's	180.000	33.600	2026
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats	200.000	12.840	2026
Maatregelen verkeersveiligheid Oude Trekweg	200.000	14.800	2026
Elektrische palen Grote Bredeplaats	200.000	18.067	2026
Centrumvisie: herinrichting Grote Bredeplaats (aanvullend)	500.000	32.100	2026
Centrumvisie: herinrichting Voorstraat	2.000.000	128.400	2026
Toekomstbestendige Schuilstraat en omgeving	211.400	15.643	2026
Vervangen lichtmasten	150.000	13.550	2026
Renovatie veldverlichting Fc Harlingen	121.000	10.849	2026
Biodiversiteit	90.252	1.128	2029
Totaal	**5.697.018**	**495.071**	

PROGRAMMA 1
BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Burgemeester Ina Sjerps, wethouders Erik de Groot, Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

SPEERPUNTEN	
1	Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening.
2	Inzetten op participatie.

Speerpunt 1

Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening

In het Hoofdlijnenakkoord is dienstverlening een belangrijk speerpunt. De kwaliteit van dienstverlening wordt structureel verbeterd.

Wat gaan er in 2026 voor doen?

In de Aanpak dienstverlening 2024 – 2027 hebben we specifiek aandacht voor onze bereikbaarheid: digitaal, telefonisch en fysiek aan het loket. We focussen op het sneller en direct beantwoorden van vragen via onze website of het Klant Contact Centrum (KCC). Hierdoor hoeft minder vaak een beroep te worden gedaan op beleidsmedewerkers. De bereikbaarheid van de backoffice blijft belangrijk maar wordt zo minder noodzakelijk.
In de digitale dienstverlening starten we naast mail en e-formulieren met chatten. Daarmee bieden we inwoners sneller antwoord én creëren we ruimte voor inwoners die persoonlijke aandacht willen. Via persoonlijke gesprekken en korte vragenlijsten bij bepaalde diensten halen we voortdurend feedback op bij onze inwoners.
Naast snelheid en bereikbaarheid gaat het bij dienstverlening ook om gastvrijheid en de kwaliteit van beantwoording. We evalueren daarom continu de dagelijkse praktijk om onze dienstverlening verder te verbeteren. Hiervoor is de feedback van inwoners en derden cruciaal. We werken samen met alle teams (beleid en uitvoering) aan gastvrij gedrag en de juiste houding.

Speerpunt 2

Inzetten op participatie

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

We zetten stevig in op kwalitatief goede participatietrajecten met oog voor alle betrokkenen. Daarbij is er extra aandacht voor jongeren. In 2025 experimenteren we met het betrekken van jongeren. Afhankelijk van de resultaten stellen we ons participatiebeleid in 2026 bij.

Harlinger indicatoren

Privacy

Indicator	2022	2023	2024	2025*
Aantal gemelde datalekken	5	7	9	9

**stand per 3 juli 2025*

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	€ 11,38	€ 12,00	€ 12,05
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	€ 11,22	€ 10,90	€ 11,19
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 1.411,37	€ 1.331,96	€ 1.417,15
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	24,20% € 3.642.194	5,39% € 883.760	20,56% € 3.650.000 *
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	13,55%	13,78%	€ 13,85%

**De stijging van 2025 ten opzichte van 2026 is budgetneutraal. In 2025 was de inhuur deels in de projecten opgenomen, vanaf 2026 is dit zichtbaar gealloceerd aan het budget inhuur. Ook is hierbij rekening gehouden met niet ingevulde vacatureruimte.*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	16.238	15.933	16.939	17.959	17.989	18.445
Baten	51.945	52.965	56.284	57.456	58.000	59.863
Resultaat voor bestemming	**35.707**	**37.032**	**39.345**	**39.497**	**40.011**	**41.418**
Onttrekking aan reserves	1.343	228	162	327	23	19
Toevoeging aan reserves	-83					
Mutaties reserves	**1.260**	**228**	**162**	**327**	**23**	**19**
Resultaat na bestemming	**36.967**	**37.260**	**39.507**	**39.824**	**40.034**	**41.437**

Kaderstellende beleidsnota's

Bestuur	
Verordening op de Rekenkamer Harlingen	2024
Participatiecode	2022
Participatieverordening	2025
Reglement van orde van de Raad 2023	2024
Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026	2022
Uitvoeringsprogramma Akkoord op Hoofdlijnen 2022- 2026	2022
Verordening Auditcommissie Harlingen 2012	2013
Organisatiebesluit gemeente Harlingen 2023	2023
Dienstverlening	
Visie op de dienstverlening "Op weg naar 2025 gemeente Harlingen"	2017
Kwaliteitshandvest 2017	2017
Informatiebeleidsplan	2017
Archiefverordening	2013
Financiën	
Controleverordening	2023
Treasurystatuut	2010
Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015	2015
Financiële verordening gemeente Harlingen	2025
Harlingen, pragmatisch in control	2025

PROGRAMMA 2
VEILIGHEID

Burgemeester Ina Sjerps

SPEERPUNTEN	
1	Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Speerpunt 1

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Gemeente Harlingen is een veilige gemeente. Dit blijkt uit vergelijking met landelijke en politiecijfers over veiligheid. Aan onze veiligheid werken we hard met partners als politie, Openbaar Ministerie en Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).
Op het gebied van veiligheid heeft de burgemeester steeds meer taken en verantwoordelijkheden gekregen. Te denken valt aan de aanpak van ondermijning, (jeugd)overlast, evenementenveiligheid en personen met onbegrepen gedrag. Mensenhandel en radicalisering vragen meer aandacht. Tegelijkertijd kampt de politie met tekorten en krijgen de gemeentelijke boa's er taken bij.

De cijfers voor Harlingen laten een verschuiving zien van fysieke inbraken en geweld naar online criminaliteit. Dit heeft gevolgen voor de aanpak van diverse vraagstukken en de samenwerking met ketenpartners.

De Regio Deal Noardwest-Fryslân biedt kansen om te investeren in de aanpak van ondermijning. Ook voor onze jeugd. We starten met programma's om jongeren weerbaar te maken tegen de verleiding snel geld te verdienen door bijvoorbeeld klusjes die het daglicht niet kunnen verdragen. We richten ons daarbij ook op de online wereld van jongeren.

Haven
De aanpak van ondermijning in de Harlinger havens is volop in beweging. In de haven hebben we te maken met landelijke en internationale regelgeving op het gebied van veiligheid. Zoals de International Ship and Portfacility Security Code (ISPS-code). Om te voldoen aan de eisen die in de ISPS-code benoemd staan is het noodzakelijk om de beveiligingsmaatregelen in de haven op orde te hebben en het toezicht daarop ook goed te organiseren.
Alle betrokken partijen beseffen dat een open haven kwetsbaar is voor ondermijning. Een aantal eerste maatregelen in het openbaar gebied is daarom al genomen. Met behulp van de Regio Deal Noardwest-Fryslân gaan we aan de slag met een pilot om de veiligheid in de haven te vergroten.
Om het toezicht te versterken werken we samen met verschillende opsporings- en handhavingsdiensten. Het platform ondermijning Kleine Zeehavens is een samenwerkingsverband met havens als Eemshaven, Delfzijl en Scheveningen. Dankzij dit platform kunnen we van elkaars aanpak leren, gezamenlijke projecten draaien en producten ontwikkelen of inkopen.

Uitvoeringsplan
Eind 2025 wordt het uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2026-2027 vastgesteld. Hierin vertalen we de prioriteiten uit het Integrale Veiligheidsplan en bovengenoemde ontwikkelingen in een concrete aanpak en acties. Ook de uitkomsten en aanbevelingen van het verdiepend onderzoek naar ondermijnende criminaliteit krijgen een plek in dit uitvoeringsplan.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Uitvoeren van acties en prioriteiten uit het Uitvoeringsplan 2026-2027.
- Projecten uit de Regio Deal uitvoeren: o.a. weerbare jeugd, rioolwateronderzoek en online jongerenwerk.
- Plan van aanpak mensenhandel implementeren.
- Bibob-beleid updaten en implementeren.
- Meewerken (faciliterende rol) aan de beveiligingsmaatregelen in de haven.
- Samenwerking toezicht havens en kustgebied door ontwikkelen.
- Platform ondermijning kleine zeehavens verder vormgeven.

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 2024
Verwijzingen Halt	Aantal per 1000 jongeren (12 t/m 18 jr)	Bureau Halt 2024	11	7	15	9
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2024	1,9	1,5	1,2	0,8
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2024	2,8	3,1	2,2	2,6
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2024	0,9	0,9	0,3	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2024	6,3	5,6	5,9	3,6

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	1.933	2.173	2.168	2.235	2.289	2.344
Baten	164	161	174	174	174	174
Resultaat voor bestemming	**-1.769**	**-2.011**	**-1.994**	**-2.061**	**-2.115**	**-2.170**
Onttrekking aan reserves	50					
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**50**					
Resultaat na bestemming	**-1.719**	**-2.011**	**-1.994**	**-2.061**	**-2.116**	**-2.170**

Kaderstellende beleidsnota's

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027	2023
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân	2024
Preventie en handhavingsplan alcohol	2023
Plan van aanpak drugs	2022
Beleidsregels Wet Bibob	2023
Beleidsregels wet aanpak woonoverlast	2024
APV	2023
Coffeeshopbeleid	2019
Uitvoeringskader evenementen`	2023
Terrassenbeleid	2019
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland	2023
Evenementenvisie Harlingen	2024

PROGRAMMA 3
VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Wethouders Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

SPEERPUNTEN	
1	Een veilige verkeersafwikkeling.
2	Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.
3	Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en lang parkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

Speerpunt 1

Een veilige verkeersafwikkeling

Het is belangrijk dat stad, dorpen en buitengebied goed bereikbaar, veilig en leefbaar zijn. In 2026 zetten we ons daarom in voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid. Waar nodig voeren we, naast regulier onderhoud, ook achterstallig onderhoud uit aan wegen. We geven een impuls aan de verkeersveiligheid door risicolocaties aan te pakken. Deze staan in het 'Strategisch Plan Verkeersveiligheid Gemeente Harlingen'. Hiervoor hebben we een Rijkssubsidie ontvangen. Tot slot zetten we het structurele budget 'klein verkeersleed' in om snel en adequaat te reageren op meldingen en klachten van inwoners over de infrastructuur.

Wat gaan we er in 2026 voor doen ?

- Verbeteren verkeersveiligheid kruising Kimswerderweg – De Eendracht.
- Verbeteren verkeersveiligheid noordelijk deel Galjoenweg.
- Verbeteren 30km/u inrichting ter hoogte van de kruising De Spiker en Industrieweg.
- Herinrichten Gerrit Schuilstraat en omgeving.
- Uitwerken eventuele toekomstige aanleg vrijliggend fietspad Ludingaweg.
- Kleine verkeersaanpassingen uit het potje 'klein verkeersleed'.

Speerpunt 2

Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen

Een goede bereikbaarheid van de stad verbetert de leef- en woonomgeving van inwoners en versterkt onze economische vitaliteit. In het kader van het Hoofdlijnenakkoord 2022–2026 streven we naar een verbeterde verblijfskwaliteit in de binnenstad en stimuleren we het fietsgebruik.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Centrumvisie Harlingen.
- Herinrichten van de Waddenpromenade.
- Door ontwikkelen inrichting en ontsluiting langparkeerterreinen.

Speerpunt 3

Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en lang parkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

In 2025 vroegen we inwoners, ondernemers, werknemers en bezoekers naar hun parkeerervaring op straat in Harlingen en Midlum. Het algemene beeld is dat het parkeerbeleid voldoet aan het speerpunt. Wel hebben we inzichten gekregen over hoe we het beleid kunnen verbeteren in 2026 en daarna. Het monitoren en evalueren van parkeerdata helpt ons daarbij.

Gemeente Harlingen verzorgt de exploitatie van het lang parkeren, het parkeerterrein van de Bruine Vloot en de parkeergarage Waddenpromenade. Het beheer voert een externe partij uit. In 2026 werken we verder aan het optimaliseren van de parkeerterreinen en de ontsluiting van het eilandparkeren via de Zuidwalweg. Onderzoek wijst uit dat de parkeergarage Waddenpromenade met enige bouwkundige aanpassingen nog jaren mee kan.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Monitoren van het straat parkeren en dit verder optimaliseren waar nodig in overleg met belanghebbenden.
- Verzorgen van de exploitatie eiland gerelateerd parkeren en het parkeren voor de bruine vloot. Waar nodig optimaliseren we dit verder.
- Afronden van de aanleg van het aantrekkelijke parkeerterrein op de voormalige Aldi-locatie.
- De inrichting van de parkeervakken op de Nieuwe Willemshaven verbeteren.

Harlinger indicatoren

Wegen

Indicator	omschrijving	2022	2023	2024	2025
Onderhoudsniveau wegen	Het bedrag aan achterstallig onderhoud per m2 areaal	€ 2,30	€ 2,31	€ 2,47	€ 2,52

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	10.006	11.950	10.202	10.340	10.095	10.045
Baten	8.800	8.320	7.318	7.318	7.318	7.318
Resultaat voor bestemming	**-1.205**	**-3.630**	**-2.884**	**-3.022**	**-2.777**	**-2.727**
Onttrekking aan reserves	1.124	1.709	887	837	637	617
Toevoeging aan reserves	-1.307	-178	-180	-180	-180	-180
Mutaties reserves	**-183**	**1.531**	**707**	**657**	**457**	**437**
Resultaat na bestemming	**-1.388**	**-2.099**	**-2.177**	**-2.365**	**-2.320**	**-2.290**

Kaderstellende beleidsnota's

Verkeer en vervoer	
Gladheidsbestrijdingsplan gemeente Harlingen	2022-2023
Mobiliteitsvisie	2020
Beheerplan openbare verlichting	2025 - 2029
Beheerplan Wegen	2025 - 2029
Beheerplan Bruggen en Duikers	2025 - 2029
Beheerplan kades en walbeschoeiingen	2025 - 2029
Beheerplan gebouwen	2025 - 2029
Parkeren	
Parkeerverordening	2024
Evaluatie langparkeren	2024
Recreatieve havens en economische haven	
Havenverordening	2012
Havenvisie 2022-2032	2022
Ruimtelijk programma van Eisen Toegangspoort Harlingen	2013
Haveninrichtingsplan Harlingen	2013
Cope rapport haven Harlingen	2013
Havenplan Nieuwe Willemshaven	2014
Cruise Port Harlingen	2014
Beheerplan Baggeren binnenwateren Harlingen 2025 - 2039	
Havenbeheerplan	2025 - 2029
Havenvisie Port of Harlingen	2019
Riolering	
Gemeentelijk Rioleringsplan	2024 - 2028
Fries Bestuursakkoord waterketen (FBWK3)	2021 - 2025

PROGRAMMA 4
ECONOMIE

Wethouder Paul Schoute

SPEERPUNTEN	
1	Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.
2	Bevordering toerisme.
3	Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied.
4	Programma Harlingen uitwerken en realiseren.

Speerpunt 1

Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Met het oprichten van een gemeentebreed ondernemersfonds is er een nieuwe stichting met een nieuw bestuur gekomen. In 2026 verwachten wij dat zij volledig actief zijn. Ook de bedrijventerreinen Koningsbuurt en Hermes gaan zich waarschijnlijk organiseren en sluiten aan bij het fonds en de stichting. De gemeente blijft hen daar waar nodig ondersteunen. Voor 2026 komt de focus te liggen op het versterken van het centrummanagement en het organiserend vermogen in de binnenstad. Ondernemers worden actief betrokken bij plannen en actuele onderwerpen.

In de uitvoering van het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak' concentreren we ons vooral op toeristische marketing. We zetten Harlingen neer als fijne plek om te ondernemen en te werken. Dit doen we onder andere met ondernemersportretten en een zakelijke nieuwsbrief. Onze citymarketing sluit aan bij gebiedsgerichte processen en draagt bij aan de promotie van het centrum. Ontwikkelingen die het economisch klimaat versterken lichten we uit via onze marketingkanalen.

De centrumvisie van Harlingen streeft naar een optimale ruimtelijk-functionele invulling van het kernwinkelgebied. Het doel is het verbeteren van het economisch functioneren, de leefbaarheid en de uitstraling van het centrum. Dit wordt bereikt door het autoluwer maken van de Voorstraat en het autovrij maken van de Grote Bredeplaats. Dit in combinatie met vergroening en verbetering van de verblijfskwaliteit.

In het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC) werken meerdere partijen samen om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. Dit gebeurt volgens het open/social hiring concept. Daarbij worden bepaalde werkzaamheden voor het in dienst nemen van personeel met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, overgenomen door de gemeente en partners. Het gaat bijvoorbeeld om werving, het opstellen van contracten en het aanmelden bij het doelgroepenregister. Ook de inzet van een jobcoach, loonwaardemeting, aanvraag van loonkostensubsidie en een No Riskpolis bij ziekte zijn hiervan onderdeel. Daarnaast kan Pastiel kandidaten detacheren bij een werkgever. In 2026 willen we dit groeiend collectief verder uitbreiden.

Bedrijventerrein Oostpoort 3 is klaar en wordt door de Exploitatiemaatschappij uitgegeven. We verwachten hier in 2026 het eerste bedrijf te verwelkomen. Afgelopen jaar hebben we, in samenwerking met de Port of Harlingen, onderzoek laten doen naar de ruimtelijke toekomstvisie op onze bedrijventerreinen. Hiermee wilden we ons voorbereiden op toekomstige ontwikkelingen en inzicht krijgen in welke bedrijven zich willen vestigen, hun omvang en benodigde voorzieningen. Dit was essentiële input voor de omgevingsvisie en om vanaf 2026 te kunnen inspelen op ontwikkelingen, uitdagingen en kansen.

Samen met Rijk en regio werken we aan de Regio Deal voor Noardwest-Fryslân (NWF). Deze Regio Deal is een gezamenlijke inspanning van de gemeenten Harlingen, Waadhoeke, Leeuwarden, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. Er wordt samengewerkt met onderwijs en bedrijfsleven. De Regio Deal geeft een impuls aan het woon- en vestigingsklimaat in Noardwest-Fryslân en vergroot hier de levenskwaliteit en welvaart. De drie hoofdlijnen van de deal omvatten een vitale Economie, kwaliteit van leven en natuur in balans. In 2026 wordt er (verder) gewerkt aan de verschillende businesscases. Sommige zijn al in uitvoering andere worden nog ontwikkeld.

In 2026 werken we verder aan het Sociaal Economisch Actieprogramma (SEAP). Dit is nu onderdeel van de Regio Deal onder de businescases 'Hands on Valley' en 'Leven lang leren'. Het SEAP zet de komende jaren in op innovatie en ondernemerschap, onderwijs en arbeidsmarkt, versterken woon- en vestigingsklimaat en slimmer samenwerken. Ons programma voor startende ondernemers is inmiddels onderdeel van het SEAP. Ook komend jaar ondersteunen wij vanuit dit programma starters en kleine zelfstandigen. Nu nog meer in

samenwerking met de gemeente Waadhoeke.

Het project Brede Welvaart is onderdeel van de Regio Deal en geeft inzicht in de brede welvaart van regio en gemeente. Het gaat met name om economische, welzijns- en omgevingsfactoren. Vanaf 2026 zet Planbureau Fryslân deze onderzoekslijn voort met een vierjaarlijkse publicatie met een vollediger beeld van de regionale brede welvaart en beleidsadviezen voor gemeenten.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- De lidmaatschappen, contacten en overleggen met de ondernemersvereniging in Harlingen worden in 2026 voortgezet.
- Intensief contact onderhouden met ons bedrijfsleven.
- Citymarketing inzetten om het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid te versterken.
- Verblijfskwaliteit van het kernwinkelgebied verhogen.
- Doorgaan met het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC).
- Bestaande en nieuwe bedrijven ondersteunen bij verplaatsing en uitbreiding.
- Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen, uitdagingen en kansen.
- Samen met het Rijk en de regio werken aan de Regio Deal Noordwest-Friesland (NWF).
- Doorwerken aan het SEAP via Regio Deal programmalijn 1 veerkrachtige economie met de onderdelen ‘Hands on Valley’ en ‘Leven lang leren’.
- Voortzetten van het project Brede Welvaart.

Speerpunt 2

Bevordering toerisme

We hebben onze inwoners en bezoekers veel te bieden: onze unieke ligging aan het UNESCO Waddenzee Werelderfgoed, de levendige zeehaven en monumentale binnenstad. De komende jaren willen we het toerisme verder bevorderen in lijn met de behoeften en wensen van onze inwoners. Een sterke, bruisende sector draagt namelijk bij aan het in stand houden van onze voorzieningen en het vergroten van de aantrekkingskracht op potentiële nieuwe voorzieningen. De sector is daarmee goed voor onze economie én leefbaarheid. We gaan daarom door met de uitvoering van de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030. Hiervoor versterken we de verblijfssector en ontwikkelen een passend aanbod aan dagrecreatie. De promotie van ons aanbod gebeurt online en in de openbare ruimte. Via efficiënte samenwerking werken we aan onze gezamenlijke ambities en het uitvoeringsprogramma.

Maritieme beleving Harlingen
We blijven werken aan de uitvoering van het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) en de deelprojecten. In het verlengde daarvan gaan we aan de slag met het realiseren van een maritieme beleving in Harlingen. Hiervoor maken we het maritieme aanbod beter beleefbaar. We realiseren nieuw aanbod dat we goed ontsluiten voor diverse doelgroepen. We zien daarbij kansen om een toeristische attractie van formaat neer te zetten, die ook buiten het hoogseizoen bezoekers trekt. De visserij is als verhaallijn onderdeel daarvan. Ook thema’s als scheepsbouw, scheepvaart, walvisvaart en de admiraliteit komen aan bod. We willen hiermee dagrecreatie versterken.

Cruiseport Harlingen
We streven naar meer (cruise)toeristen die langer verblijven en meer besteden in Harlingen. Dit leidt tot meer werkgelegenheid en een gunstiger vestigingsklimaat. Hiervoor zetten we in op meer promotie. We spelen daarbij in op de groeiende interesse voor cultuur, historie en bijzondere verhalen. Afgelopen jaren zagen we een stijgende belangstelling en waardering van cruisetoeristen. We werken aan een verdere toename in 2026.

Citymarketing Harlingen Welkom aan Zee
Met het citymarketingplan ‘De Harlinger Aanpak’ willen we Harlingen zo goed mogelijk positioneren onder bezoekers, inwoners en ondernemers. De focus daarbij ligt op toeristische marketing. In 2026 werken we verder aan dit plan, in lijn met het beleid voor Recreatie en Toerisme. Hiervoor zetten we online en fysieke middelen in en maken de openbare ruimte aantrekkelijk. Met aansprekende verhalen zetten we Harlingen op de kaart. We verbeteren de informatievoorziening met onder andere een educatieve looproute op de Waddenpromenade, nieuwe stadsplattegronden en bewegwijzering in de openbare ruimte.

Regio Deal
Door de Regio Deal kunnen we projecten versnellen bijvoorbeeld voor vitale logiesaccommodaties, toeristische data en regiomarketing. Om de beleving en toegankelijkheid van de Waddenzee te verbeteren werken we aan ‘Op paad

lâns ’t Waad’. Dit is een doorgaande fietsroute langs de waddenkust inclusief voorzieningen. Vanuit dit project pakken we een aantal lokale initiatieven op. Daarbij verbinden we Harlingen via gezamenlijke toeristische regiomarketing met het cultuurtoerisme en het platteland.

Ligplaatsenbeleid en stadshavens
De haven maakt Harlingen aantrekkelijk voor verschillende groepen. Voor het toerisme gaat het specifiek om de stadshavens (binnenhavens van Harlingen) inclusief De Nieuwe Willemshaven. We willen de recreatieve functie van deze havens versterken en het toerisme bevorderen door meer passanten te trekken. Met de uitvoer van het nieuwe ligplaatsenbeleid komen diverse aspecten aan bod zoals de tariefstelling van de stadshavens, de aankleding en verfaaiing van belangrijke waterinvalswegen, voorzieningen, de ligplaatsenindeling en de promotie van Harlingen als watersportstad.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

Lokaal:
- Uitvoeren van de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030.
- het citymarketingplan 2023-2030 ‘De Harlinger Aanpak’ en promotiecampagne uitvoeren.
- Uitvoering geven aan het Visserij Ontwikkel Plan (VOP) en werken aan het realiseren van een maritieme beleving Harlingen.
- Investeren in toeristisch-recreatief aanbod.
- De openbare ruimte aantrekkelijk en beleefbaar maken.
- Het ligplaatsenbeleid uitvoeren om de recreatieve functie van onze stadshavens te versterken.

Regionaal:
- Via de Regiodeal regionaal samenwerken aan (gemeenschappelijke) toeristische ambities.
- Uitvoering geven aan het project ‘Op paad lâns ’t Waad’
- Vanuit de Waddenagenda en Fries Programma Wadenkust samenwerken met de kustregio aan gezamenlijke toeristische ambities volgens het deelprogramma Recreatie & Toerisme van de Waddenagenda.

Speerpunt 3

Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied

Samen met Rijk en regio voeren wij de Waddenagenda 2050 uit. Deze is gericht op een zorgvuldige en gecoördineerde aanpak van het beleid en beheer van het Waddengebied. De Waddenagenda verbindt de verschillende opgaven op het gebied van natuurontwikkeling, landschap, visserij, landbouw, mobiliteit, bereikbaarheid, waterveiligheid, delfstoffenwinning, milieuverontreiniging etc.

De negen Waddengemeenten zijn in de Waddengovernance vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). Wij nemen intensief deel aan dit proces om de belangen van onze zeehavenstad en het omliggende gebied te behartigen. De VWG informeert de gemeentelijke adviseurs en wethouders over actualiteiten en brengt waar nodig namens hen standpunten, wensen en bedenkingen in.

De VWG is voortrekker van het programma Maritieme Havenontwikkeling. We werken hierin actief samen aan gedeelde en eigen opgaven van de vijf waddenzeehavens Den Helder, Den Oever, Lauwersoog, Delfzijl en Harlingen.

Het bevaarbaar houden van Vaargeul Boontjes blijft aandacht vragen. Door een stevige lobby vanuit gemeente Harlingen, VWG en Port of Harlingen is de maatschappelijke kostenbatenanalyse uitgebreid met een stakeholdersonderzoek. Daaruit is een gezamenlijke baggerproef ontstaan.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?
- Actief deelnemen aan het uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda Wadden 2050.
- De Vereniging van Waddenkustgemeenten benutten als kennisbron en belangenbehartiger.
- De Baggerproef in vaargeul de Boontjes volgen en waar nodig actie ondernemen.

Speerpunt 4

Programma Harlingen uitwerken en realiseren

Binnen Programma Harlingen, onze samenwerking met Provincie en Wetterskip, draagt de gemeente bij aan het bereiken van doelen op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, inclusiviteit, bereikbaarheid en werkgelegenheid.

Port of Harlingen is als stakeholder nauw betrokken bij verschillende onderwerpen zoals slibneerslag in de voorhaven, bereikbaarheid en een verbeterde toegang tot de economische haven. Ook zoeken we de afstemming met andere stakeholders zoals RWS, LTO, natuurmonumenten, IKW en WF.

Uit het onderzoek naar strategische mobiliteit in de toekomst is naar voren gekomen dat de bestaande functies op de huidige plek toekomstbestendig genoeg zijn. Het onderzoek door de Port of Harlingen over knelpunten in de haven nemen we mee in het Integraal Ruimtelijk Ontwerp.

Na de afwijzing van de Europese subsidie (Interreg) stelden de drie partijen van Programma Harlingen zelf geld beschikbaar te stellen voor het maken van het Integraal Ruimtelijke Ontwerp – Kustzone Harlingen. Dit bedrag is aangevuld vanuit het Investeringskader Waddengebied en het Waddenfonds. In januari 2025 is dit traject gestart. Op basis van het ontwerp maken we een gedegen en haalbaar plan voor een uitvoeringsagenda voor de komende 10-15 jaar. En werken we aan een gezamenlijk lange termijn beeld tot 2150. Dit plan komt op inclusieve wijze tot stand met actieve betrokkenheid van de raad.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Input leveren aan de uitwerking van het Integraal Ruimtelijk Ontwerp (IRO), en de oplevering hiervan.
- Realiseren van een uitvoeringsagenda 2050 .
- Afronden subsidieaanvraag Investeringskader Waddengebied en Waddenfonds voor de Waddenpromenade.
- Subsidie aanvragen bij het Investeringskader Waddengebied en Waddenfonds op basis van uitkomsten Integraal Ruimtelijk Ontwerp.
- Samenwerking en verbinding borgen en versterken met onze partners en andere stakeholders.
- Werken in afstemming met het Programma Maritieme Havenplaatsen en het VOP.
- De belangen van Harlingen behartigen binnen de diverse programma’s.

Harlinger indicatoren programma 4

Toerisme

Indicator	2023	2024	2025
Aantal overnachtingen B&B en verblijven	23.875	27.459	23.799
Aantal overnachtingen in hotels	56.490	46.966	47.258
Aantal overnachtingen campings en overig	37.315	42.823	46.906
Totaal aantal overnachtingen	**117.680**	**117.248**	**117.963**

Indicator	2022	2023	2024	2025*
Aantal riviercruises	76	45	55	92
Aantal zeecruises	2	10	5	7

**calls 2025 aangemeld tot juli 2025*

Economie

Indicator	2022	2023	2024	2025
Leegstaande winkelpanden in de binnenstad	23	18	19	19

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente<25.000 2023
Functiemenging*	%	Meerdere 2022	47,3%	48,6%	48,4%	49,8%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 65 jaar	LISA 2022	167,8	175,9	183,2	187,3

** Deze indicator weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen (0% is alleen werken en 100% is alleen wonen)*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	1.730	1.143	1.147	1.045	1.055	1.067
Baten	813	297	321	321	321	321
Resultaat voor bestemming	**-917**	**-846**	**-826**	**-724**	**-734**	**-746**
Onttrekking aan reserves	234	190	90			
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**234**	**190**	**90**			
Resultaat na bestemming	**-683**	**-656**	**-736**	**-724**	**-734**	**-746**

Kaderstellende beleidsnota's

Kansen verzilveren, een sociaaleconomisch actieprogramma voor Harlingen en Waadhoeke (SEAP)(2021).

Sociaal Economische Actieprogramma 2 - Uitvoeringsplan SEAP2 -	2024
Centrumvisie	2024
Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme	2024

PROGRAMMA 5
ONDERWIJS

Wethouder Hendrik Sijtsma

SPEERPUNTEN	
1	Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.
2	Bestrijden van laaggeletterdheid.

Speerpunt 1

Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.

De gemeente faciliteert het best mogelijke onderwijs zodat ieder kind zich maximaal kan ontplooien. Kinderen moeten de kans hebben zonder achterstand aan het basisonderwijs te beginnen. Peuters die iets meer aandacht nodig hebben krijgen Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) of kunnen terecht bij de Peuterplusvoorziening. Dit gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid voeren we uit samen met schoolbesturen, peuteropvangorganisaties en GGD.
Alle basisscholen zijn Integrale Kindcentra. De schoolgebouwen geven onderdak aan basisonderwijs, voorschoolse educatie voor peuters en kinderopvang.
Ook de twee scholen voor Voortgezet Onderwijs, RSG Simon Vestdijk en Maritieme Academie zijn belangrijk voor de ontwikkeling van jongeren uit Harlingen en de nabije omgeving. Deze scholen kunnen rekenen op steun in onder meer planologische en verkeerskundige ontwikkelingen en plannen.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Optimale kansen bieden aan kinderen met of zonder taal- en ontwikkelingsachterstanden. Hierbij werken we samen met ouders en onze ketenpartners.
- Jaarlijks de inzet van de jeugdteammedewerker op de scholen evalueren en waar nodig aanpassen zodat de zorgstructuur naadloos aansluit op de hulpverlening thuis.
- Bassischoolleerlingen zwemonderwijs aanbieden zodat ze hun zwemvaardigheden onderhouden en een zwemdiploma kunnen behalen in onze waterrijke gemeente.
- Samen met onderwijs en jongerenwerk voorlichtings- en weerbaarheidscampagnes blijven aanbieden die aansluiten bij de behoeftes van jongeren. Denk aan middelengebruik, discriminatie, sexting, cybercrime, suïcide preventie en seksuele diversiteit.
- Samen met de scholen en lokale organisaties inzetten op Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) om zo een positieve leefomgeving te creëren voor onze jongeren.

Speerpunt 2

Bestrijden van laaggeletterdheid

Gemeente Harlingen heeft een hoog percentage laaggeletterden. Veel inwoners hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of het omgaan met een computer. We vinden het belangrijk dat deze inwoners herkend en geholpen worden. Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van bijvoorbeeld werk en gezondheid.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Cursussen digitale vaardigheden en taaltrajecten blijven aanbieden in het DigiTaalHuis in de Bibliotheek of op andere locaties.
- Focussen op activiteiten die positieve gezondheid stimuleren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners versterken.
- Professionals en vrijwilligers trainen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden zodat wij onze inwoners op de juiste leerplek faciliteren.
- Creatieve methodes inzetten om laaggeletterden te bereiken en aandacht te vragen voor dit onderwerp.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 inw. 2023/2024
Absoluut verzuim*	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2024	5,3	3,2	2,8	6,1
Relatief verzuim**	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2024	17	77	21	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startclassificatie	% deelnemers van het VO en MBO onderwijs	DUO /Ingrado 2024	1,8%	3,1%***	2,0%***	1,8%***

** Het aantal leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school*

***Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is. De hoge cijfers uit 2023 kloppen niet met de leerplichtadministratie. De gemeente Leeuwarden heeft abusievelijk voor het schooljaar 2022-2023 een fout in de telling gemaakt, hierdoor is het aantal leerlingen dat verzuimde veel hoger uitgevallen.*

**** Voorlopige cijfers*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	2.852	2.785	2.814	2.814	2.801	2.801
Baten	674	644	658	677	695	695
Resultaat voor bestemming	**-2.179**	**-2.141**	**-2.156**	**-2.137**	**-2.106**	**-2.106**
Onttrekking aan reserves	896	1.025	1.070	1.070	1.057	1.057
Toevoeging aan reserves	-1.199	-1.209	-1.225	-1.241	-1.257	-1.273
Mutaties reserves	**-303**	**-184**	**-155**	**-171**	**-200**	**-216**
Resultaat na bestemming	**-2.482**	**-2.325**	**-2.311**	**-2.308**	**-2.306**	**-2.322**

Kaderstellende beleidsnota's

Verordening leerlingenvervoer	2019
Integraal Huisvestingsplan	2011
Verordening Onderwijshuisvesting	2011
IKC-notitie 2014-2015	2014

PROGRAMMA 6
SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Wethouders Hendrik Sijtsma, Erik de Groot, Paul Schoute en Ina Sjerps

SPEERPUNTEN	
1	Bijdrage leveren aan het versterken van het cultureel imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.
2	Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.
3	Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten.
4	Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur.
5	Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.
6	Vanuit actuele vraagstukken en samen met betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.
7	Het groener maken van de binnenstad.
8	Het organiseren van mooie evenementen in Harlingen.

Speerpunt 1

Bijdrage leveren aan het versterken van het culturele imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers

Meer aandacht voor cultuur in een goed cultureel klimaat zorgt voor een prettige leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, sociale cohesie en een economische impuls. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat initiatiefnemers, kunstenaars en culturele instellingen goed op de hoogte zijn van elkaars activiteiten. Het goed informeren van inwoners over het aanbod versterkt het draagvlak voor kunst en cultuur. We willen dat de deelname aan culturele activiteiten de komende jaren toeneemt. Zowel passief als actief.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Verder uitvoering geven aan de Cultuurnota 2022-2028.
- Ontwikkelen van een sterke, zichtbare en toekomstbestendige culturele infrastructuur in Harlingen.
- Cultuur voelbaar maken in het dagelijks leven van Harlingers.
- Vergroten van participatie als publiek, mede-maker, vrijwilliger of organisator.
- Online zichtbaarheid van kunst & cultuur in Harlingen vergroten met de nieuwe website kunst & cultuur Harlingen.
- Een doorgaande leerlijn van culturele programma's aanbieden in het primair en voortgezet onderwijs.
- Versterken van de betrokkenheid van jongeren bij cultuur door de realisatie van een maakplaats voor jongeren in MCL.
- Door ontwikkelen van culturele broedplaats DOK5.
- Samenwerken met collega's in welzijn, sport, cultureel erfgoed, duurzaamheid en recreatie en toerisme om onze gezamenlijke doelen te behalen.
- Samenwerken met landelijke of regionale partners.

De Culturele Denktank betrekken bij de ontwikkeling en evaluatie van culturele programma's. Onder andere met een netwerkbijeenkomst voor het culturele veld.
Uitvoering geven aan de culturele programmering. Dit bestaat uit imagoversterkende, cultureel kwalitatieve evenementen voor inwoners, bezoekers en toeristen etc.
Cultuur betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van grote projecten zoals het Visserij Ontwikkelplan en de Maritieme Beleving Harlingen

Speerpunt 2

Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte

Kunst en cultuur in de openbare ruimte dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad. Daarnaast is het mogelijk om via kunst en cultuur het verhaal van Harlingen te laten zien en positieve kenmerken van de stad te benadrukken.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Ondersteunen, verbinden, versterken en fysiek zichtbaar maken van culturele partijen.
- Mogelijke locaties voor culturele programmering online zichtbaar maken via locatiemenu.
- Citydressing inzetten om locaties en routes er naartoe goed zichtbaar te maken in de openbare ruimte.
- Doorontwikkeling van de Willemshaven als culturele hotspot.
- Harlingen positioneren als culturele stad met een helder profiel, zichtbare agenda en uitnodigend verhaal.

Speerpunt 3

Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten

We willen meer activiteiten in het Entrepotgebouw mogelijk maken. Dit doen we onder andere door het verdubbelen van de capaciteit. Momenteel mogen volgens de vergunning maximaal 450 personen in het pand zijn.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Door bouwkundige aanpassingen de capaciteit van het Entrepotgebouw verdubbelen.

Speerpunt 4

Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur

De gemeente werkt aan een integraal huisvestingplan voor sport en cultuur. Daarmee willen we de samenwerking stimuleren tussen verenigingen op het gebied van bestuur, vrijwilligers en accommodaties. Het plan speelt ook in op de behoefte aan podia, ontwikkelplekken en locaties voor cultuuronderwijs.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Actief inzetten van beschikbare panden (bestaande en pop-uplocaties, waaronder ook sportlocaties) voor een rijk en divers cultureel programma.

Speerpunt 5

Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren

Sport en beweging zijn essentieel voor een gezonde en vitale samenleving. Uit cijfers blijkt dat Harlingen op dit gebied achterblijft: 55% van de inwoners sport niet, tegenover 49% landelijk. Van de jongeren voldoet slechts 42% aan de beweegnorm. Dat is ruim onder het Fries gemiddelde van 55%.
Om deze trend te keren blijven we investeren in cultuur- en sportstimulering. Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord zetten we daarom in op interventies die het sporten en bewegen van inwoners stimuleren. Voor sport ligt de focus op jongeren van 12 tot 16 jaar, voor cultuur op 12 tot 18 jaar. We willen dat flink meer inwoners gaan sporten en bewegen en dat meer jongeren meedoen aan georganiseerde vrijetijdsbesteding op het gebied van kunst, cultuur en sport. Daarnaast is het doel om de creatieve ontwikkeling van jongeren te versterken. Zij kunnen informeel kennis maken met kunst & cultuur en hun talenten ontdekken via workshops, maakplaatsen en experimenten.
Ook hebben we aandacht voor het versterken van de vitaliteit van sport- en cultuurverenigingen.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan Kadernota sport en bewegen 2026-2030.
- De Cultuurnota 2022-2028 uitvoeren.
- Doorlopende leerlijn aanbieden voor de culturele ontwikkeling van jeugdigen van 2 tot en met 18 jaar.
- Culturele aanbieders stimuleren om passend aanbod voor jongeren te ontwikkelen.
- Jong en oud met weinig geld wijzen op de mogelijkheden in Harlingen mee te doen.
- Vanuit de preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving een gevarieerd en laagdrempelig vrijetijdsaanbod realiseren voor jongeren van 12 tot 18 jaar.
- TeamFRL stimuleert sporten en bewegen en een gezonde levensstijl bij jong en oud. Zij stellen een nieuw activiteitenplan op met acties en speerpunten voor 2026.
- Sportclubs ondersteunen en adviseren bij huidige of toekomstige vraagstukken.
- Vanuit het Sportakkoord blijven inzetten op sporten en bewegen met plezier en een groter bereik.

Speerpunt 6

Vanuit actuele vraagstukken en samen met de betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.

Erfgoed is essentieel voor de identiteit, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Harlingen. In 2026 werken wij verder aan het vergroten van de zichtbaarheid en betekenis van ons erfgoed, nu en in de toekomst. In het erfgoedbeleid hebben wij bijzondere aandacht voor toekomstbestendigheid, duurzaamheid, kennisopbouw en samenwerking. Via de provinciale werkgroep Erfgoed en Overheid versterken we onze verbinding met het bredere provinciale erfgoednetwerk. Dit biedt kansen om kennis en ervaringen uit te wisselen voor het verbeteren van ons erfgoedbeleid. Ook via de werkgroep erfgoedpartners stimuleren we kennisdeling en betrokkenheid. Verder zoeken wij de verbinding met omliggende gemeenten om samen de aandacht voor erfgoed te versterken.

Met het nieuwe omgevingsprogramma erfgoed staat de verankering van cultuurhistorische waarden in ons beleid centraal. Hierin borgen we erfgoed ook in de omgevingsplannen. Duurzaamheid blijft een actueel thema.

De informatievoorziening over erfgoed en monumenten via onder andere de website erfgoedharlingen.nl blijft een prioriteit. Hiermee ondersteunen wij eigenaren en andere belangstellenden bij het maken van bewuste keuzes voor hun erfgoed.
Het groene erfgoed krijgt extra aandacht met onder andere een inventarisatie van monumentale bomen en het bepalen van de cultuurhistorische waarden van de Algemene Begraafplaats.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Toegankelijk maken en onder de aandacht brengen van de uitgebreide website Erfgoedharlingen.nl
- Uitvoering geven aan de nieuwe subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten.
- Lokale verhalen en trots meer zichtbaar maken in de programmering.
- Monumentale bomen inventariseren en de cultuurhistorische waarde van de Algemene Begraafplaats bepalen.
- Duurzame groei van het aanbod en nieuwe initiatieven ondersteunen binnen de culturele programmering in Harlingen voor wat betreft planvorming, financiën, marketing en publiciteit.
- Het contact tussen aanvrager en gemeente vanaf initiatieffase toegankelijk houden en waar nodig intensiveren.
- De kwaliteit en toegankelijkheid van het evenementenloket en het evenementenspreekuur bewaken en up-to-date houden.
- Aanvragen voor evenementen beoordelen op basis van de nieuwe subsidieregeling en de toetsingscriteria.
- Nieuwe systematiek evalueren en de regeling waar nodig aanpassen.
- Inzetten op het organiseren van een jaarlijkse bijeenkomst voor organisatoren van evenementen.

Speerpunt 7

Het groener maken van de binnenstad.

Om het groen in de binnenstad te revitaliseren zijn in diverse straten al maatregelen genomen om bomen te behouden en te revitaliseren. Bomen met een te slechte conditie worden vervangen door jonge vitale bomen om het groene karakter te behouden. Tegelijkertijd kijken we of we tijdens renovaties extra groen kunnen toevoegen. Bijvoorbeeld door het vergroten van boomspiegels en het vervangen van verharding door nieuwe groenvakken.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- De bomen in de winter 2025/2026 in de Brouwersstraat revitaliseren.
- Een plan maken voor het revitaliseren van de bomen aan de Noorderhaven. Dit in samenhang met de totale revitalisatie/beeldkwaliteitsverbetering Noorderhaven.

Speerpunt 8

Het organiseren van mooie evenementen in Harlingen.

Bij de uitverkiezing tot evenementenstad van het jaar 2025 roemde de landelijke jury de flinke inhaalslag die Harlingen heeft gemaakt in de samenwerking met organisatoren, de durf in te spelen op wensen van inwoners en de duidelijke focus op toekomstige evenementen. In 2026 willen we dit fundament en de ingezette koers bestendigen. Daarmee vergroten we de aantrekkelijkheid van de stad voor inwoners en bezoekers.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Uitvoering geven aan de evenementenvisie.
- Meer aandacht voor lokale verhalen en trots in de programmering.
- Duurzame groei van het aanbod en nieuwe initiatieven ondersteunen binnen de culturele programmering op het gebied van planvorming, financiën, marketing en publiciteit.
- Goede contact tussen aanvrager en gemeente vanaf de initiatieffase onderhouden en waar nodig intensiveren.
- De kwaliteit en toegankelijkheid van het evenementenloket en het evenementenspreekuur bewaken en up-to-date houden.
- Aanvragen voor evenementen beoordelen op basis van de nieuwe subsidieregeling en toetsingscriteria.
- Nieuwe systematiek evalueren en de regeling waar nodig aanpassen.
- Inzetten op het organiseren van een jaarlijkse bijeenkomst voor organisatoren van evenementen.

Harlinger indicatoren programma 6

Sport

Indicator	2022	2023	2024	2025
Subsidie aan sportverenigingen per inwoner	€ 2,10	€ 2,20	€ 2,99	€ 3,84

Cultuur

Indicator	2022	2023	2024	2025
Bezoekers Hannemahuis	8.540	16.010	14.661	12.500
Aantal uitleningen bibliotheek	78.411	77.350	77.000	77.000

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2016	Harlingen 2020	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 inw. 2022
Niet sporters	%	CBS/RIVM 2016-2022	52,0%	55,2%	57,3%	47,9%

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	6.548	6.711	6.663	6.340	6.091	5.967
Baten	1.375	1.021	1.020	924	924	924
Resultaat voor bestemming	**-5.173**	**-5.690**	**-5.643**	**-5.416**	**-5.167**	**-5.043**
Onttrekking aan reserves	794	1.080	654	587	299	224
Toevoeging aan reserves	-229	-41		-43		-43
Mutaties reserves	**565**	**1.039**	**654**	**544**	**299**	**181**
Resultaat na bestemming	**-4.608**	**-4.651**	**-4.989**	**-4.872**	**-4.868**	**-4.862**

Kaderstellende beleidsnota's

Sportbeleid en activering en sportaccommodaties	
Kadernota Sport en Bewegen Harlingen 2017-2021	2017
Cultuur, musea, cultureel erfgoed en media	
Beleidsnotitie archeologie	2015
Beleidsplan Hannemahuis 2021-2024	2021
Beleidsplan 2023-2026 Bibliotheken Noord Fryslân	2023
Kunst- en cultuurvisie en uitvoeringsplan	2022
Cultuurnota 2022-2028	2023
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
Toeristische visie Harlingen	2024
Groen Kwaliteitsvisie	2017

PROGRAMMA 7
SOCIAAL DOMEIN

Wethouders Paul Schoute, Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

SPEERPUNTEN	
1	Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.
2	Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.
3	We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarin iedereen meedoet.
4	Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.
5	Voorkomen en oplossen van schulden: een duurzame aanpak.

Speerpunt 1

Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.

Jongeren in Harlingen moeten de kans krijgen om te kunnen opgroeien tot sociale, weerbare en gezonde burgers. Hun omgeving speelt hierbij een fundamentele rol. Als gemeente zetten we in elke levensfase in op preventie en ondersteuning. De druk op de jeugdzorg blijft hoog. In 2023 maakte 1 op de 7 jongeren gebruik van jeugdhulp. Dit komt door veranderingen binnen de jeugdzorg zelf en diverse maatschappelijke veranderingen.
Om deze trend te keren sluiten we aan bij de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Het gaat dan om het normaliseren en voorkomen van jeugdhulp, zorgen voor passende hulp op tijd en dichtbij, beschermen van kwetsbare jongeren en het versterken van de positie van kinderen, jongeren en hun ouders. Dit vraagt verdere professionalisering en samenwerking. Voor een succesvolle domein overstijgende aanpak is samenwerking nodig tussen gemeente en verschillende organisaties. Uit lokaal onderzoek naar de ketensamenwerking in de pedagogische basis kwam naar voren dat er een stevige samenhang is tussen partners binnen het professionele netwerk rond jeugd en gezin. Men kent elkaar goed en weet elkaar te vinden. Wel moeten we nog werken aan een gedeelde visie en ambitie in deze samenwerking. Ook is kennis nodig over elkaars rollen.
Ouders worden zo nodig, zo vroeg mogelijk ondersteund bij het opvoeden en opgroeien van kleine kinderen. Uiteindelijk moet dit ertoe leiden dat minder kinderen gespecialiseerde hulp krijgen en ouders meer betrokken zijn bij de ondersteuning van het kind. Zij worden niet alleen geïnformeerd maar denken, beslissen en werken ook mee aan de uitvoering van de hulp. Dit leidt tot betere resultaten, meer draagvlak en duurzame verandering.

Op het gebied van specialistische jeugdhulp werken wij samen met Sociaal Domein Fryslân (SDF). Op lokaal niveau geven wij vorm aan een stevig lokaal team en de toegang, inrichting van aanvullende jeugdhulp en intensieve ketensamenwerking in het (preventieve) jeugdveld. De preventieaanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) biedt hierin duidelijk meerwaarde. Kinderen groeien op in een veilige, gezonde en stimulerende omgeving. OKO verbindt preventie en zorg, stimuleert samenwerking tussen domeinen zoals onderwijs, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp en versterkt de lokale aanpak met kennis, monitoring en interventies die bewezen effectief zijn. Dit draagt bij aan het terugdringen van zwaardere jeugdhulp en het duurzaam versterken van de veerkracht van kinderen en gezinnen.

Het blijft belangrijk om aandacht te blijven besteden aan de gemeentelijke bekostiging van de jeugdhulp om de financiële beheersbaarheid te kunnen waarborgen.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Door ontwikkelen van het Gebiedsteam volgens het convenant “stevige sociale teams”. De teams verlenen toegang en verstrekken lichte hulp om het gewone leven en de veerkracht van gezinnen en jongeren te versterken.
- Intensiveren van de domein overstijgende aanpak.
- Blijven inzetten op normaliseren volgens het kader van het provinciale transformatieprogramma ‘Foar Fryske Bêrn”.
- Investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind om aan een gezonde generatie in de maatschappij van morgen te bouwen. De eerste 1000 dagen -9 maanden tot 2 jaar blijken bepalend voor een gezonde groei, kansen en een optimale ontplooiing op latere leeftijd. Een kansrijke start vergroot de kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Dit strekt zich uit tot opeenvolgende generaties.
- Verhogen en versterken van de ouderparticipatie

Speerpunt 2

Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zo veel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.

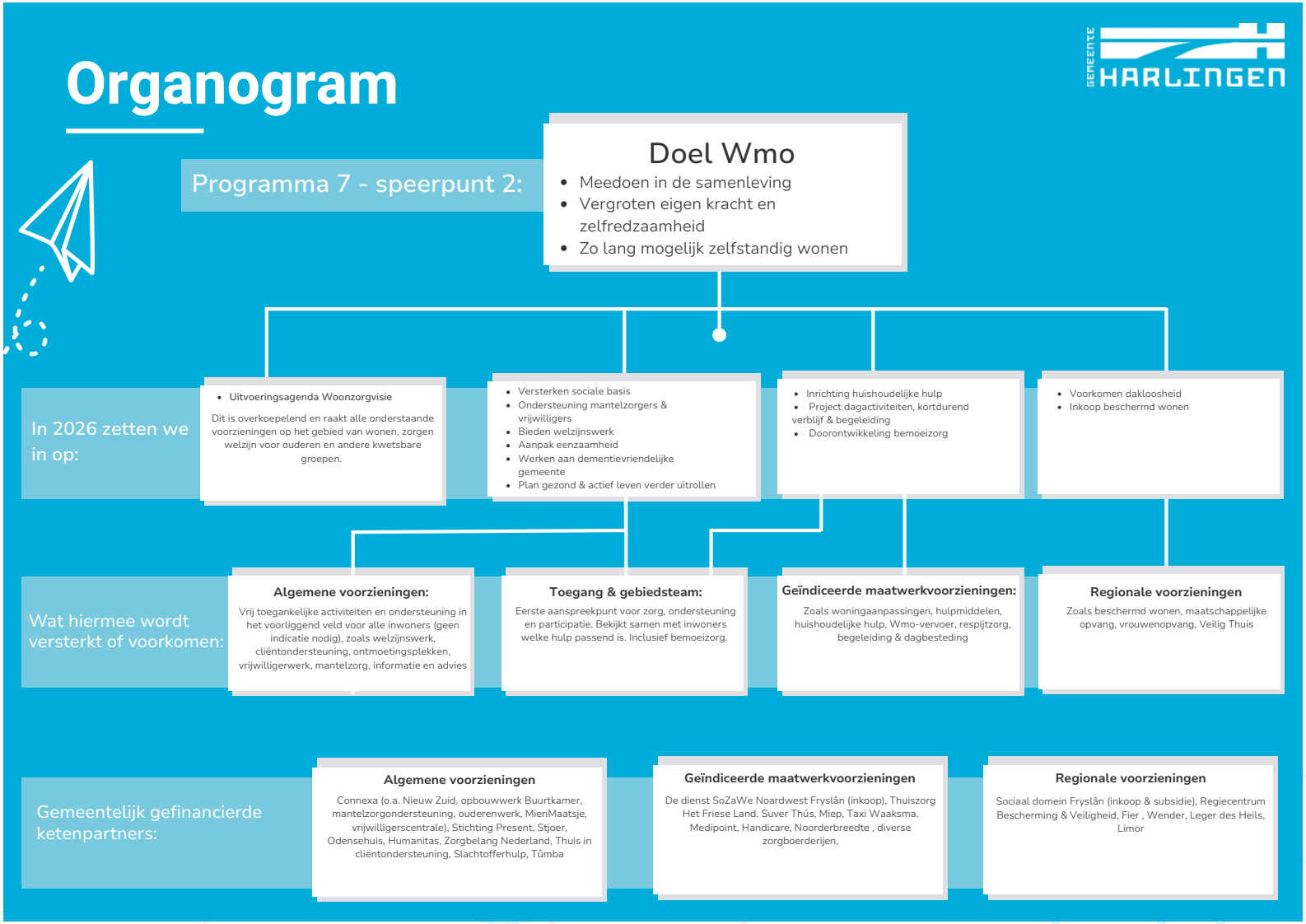

In 2025 hebben we bepaald hoe onze sociale infrastructuur kan bijdragen aan het bevorderen van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van onze inwoners. Onderstaand schema laat zien hoe deze structuur eruit ziet, waaraan we in 2026 prioriteit geven en welke samenwerkingspartners daarbij betrokken zijn.

Speerpunt 3

We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarin iedereen meedoet.

We blijven ook in 2026 volop doorgaan met het stimuleren van de overgang van uitkering naar werk. Werk staat voorop. Daarbij is er oog voor beperkingen en belemmeringen van inwoners en de tijd en ondersteuning die nodig zijn om naar werk toe te groeien. We sluiten aan bij de Participatiewet in balans.
Via de regionale netwerken zetten we in op een heldere benadering van werkgevers en bieden hun ondersteuning om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans te geven. De focus ligt op duurzame plaatsing en inclusie op de werkvloer. Jongeren tot 27 jaar krijgen extra ondersteuning om de stap van school naar duurzaam werk te maken.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Toewerken naar een transparant en actueel kandidatenbestand van inwoners die de stap naar werk kunnen maken.
- Blijvende ondersteuning bij de stap naar werk om duurzame uitstroom te bevorderen.
- Samen met het Werkleerbedrijf een heldere visie ontwikkelen voor een duurzame sociale infrastructuur die duidelijk is voor inwoners en toegankelijk voor de doelgroep.
- Voor wie nog niet klaar is om te werken is er ondersteuning op maat. Zo kan iedereen in zijn eigen tempo dichter bij de arbeidsmarkt komen of meedoen in de samenleving.
- De samenwerking tussen scholen, Doorstroompunt Friesland Noord en de gemeente wordt geïntensiveerd. Jongeren worden vanuit een gezamenlijke aanpak geholpen.
- Er komt een uitvoeringsprogramma sociaal domein met een concretisering van de ambities en doelen uit het strategisch beleidskader.

Speerpunt 4

Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

In onze gemeente geloven we dat werk een krachtige motor is voor integratie. Het biedt nieuwkomers niet alleen de kans om de taal sneller te leren, maar ook om sociale contacten op te bouwen, zelfvertrouwen te ontwikkelen en zelfstandig hun weg te vinden. Werken maakt statushouders tot een waardevol onderdeel van onze inclusieve samenleving.

We geven iedereen de kans mee te doen. Daarom zetten we in op maatwerk en persoonlijke begeleiding. Zo zorgen we ervoor dat statushouders hun talenten kunnen ontwikkelen en inzetten. Met onze aanpak waarin taal, werk en persoonlijke ontwikkeling hand in hand gaan, bouwen we aan een gemeente waarin iedereen kan meedoen en groeien. Niemand staat aan de zijlijn.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Iedere statushouder zo veel mogelijk binnen de gestelde termijn een woning toewijzen met maatschappelijk begeleiding.
- Creatieve oplossingen en alternatieve vormen van huisvesting uitwerken zodat iedereen een passende plek krijgt.
- Intensief samenwerken met partners om het inburgeringsproces vanaf de eerste dag soepel te laten verlopen.
- Regie voeren over het inburgeringstraject en vanaf het begin intensieve ondersteuning bieden.
- Via verschillende leerroutes onderwijs op maat mogelijk maken.
- Actief de module arbeidsmarkt en participatie en het participatieverklaringstraject aanbieden.
- Vanaf het begin taalonderwijs en participatie combineren voor een soepele en versnelde integratie, met volop aandacht voor maatwerk en persoonlijke ontwikkeling.
- Na de inburgering statushouders zo nodig ondersteunen met taal of het vinden van werk.

Speerpunt 5

Voorkomen en oplossen van schulden: een duurzame en integrale aanpak

Door vroegsignalering blijven we alert en kunnen we tijdig ondersteuning bieden om verergering van financiële problemen te voorkomen.
We volgen de ‘bestuurlijke afspraken voor basisdienstverlening schuldhulpverlening’. Hierdoor krijgen mensen met schulden een passend hulpaanbod en effectieve begeleiding naar duurzame hulpverlening. Zo kan iedereen weer grip krijgen op zijn financiën

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- De lijn voortzetten van de pilot ‘Verbeterde aanpak oplossen schuldenproblematiek’. Daarin heeft het Gebiedsteam de regie over het gehele traject voor schuldhulpverlening inclusief nazorg.
- Verder bouwen aan een duurzame aanpak van schulden, gericht op tijdige signalering, toegankelijke ondersteuning en effectieve begeleiding.
- Blijven investeren in vroegsignalering en het versterken van laagdrempelige hulp.
- Integrale benadering vanuit het Gebiedsteam voortzetten zodat inwoners sneller passende hulp ontvangen.
- Het ondersteuningsaanbod verder uitbreiden met aandacht voor preventie, stabilisatie en nazorg.
- Extra begeleiding bieden tijdens en na afloop van het schuldhulpverleningstraject om terugval te voorkomen.
- Meerdere uitvoeringspartners naast de Kredietbank betrekken bij de uitvoering van schuldregelingen.

Harlinger indicatoren

Vergunninghouders

Indicator	2022 taak-stelling	2022 werkelijk	2023 taak-stelling	2023 werkelijk	2024 taak-stelling	2024 werkelijk	2025 taak-stelling	2025 werke-lijk*
Aantal gehuisveste vergunninghouders	22	28	18	9	32	8	38	15

**het aantal gehuisveste vergunninghouders tot 25 juni 2025*

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 inw. 2023/2024
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	meerdere 2023	785,1	785,9	geen data	708,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS Jeugd 2023	1%	1%	geen data	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd 2023	6%	6%	Geen data	3%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	CBS 2024	68,7%	70%	70,2%	73,8%
Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij UWV werkbedrijf	CBS 2024	2%	2%	2%	1%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2024	460,6	413,7	402,4	176
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS 2024	413,2	geen data	351,7	156,6
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2024	13%	12,9%	12,9%*	13,1%*
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2024	1,7%	1,5%	1,0%*	0,9%*
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd 2024	geen data	geen data	0,5%*	0,4%*
Cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2024	910	870	890	669

**Voorlopige cijfers*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	33.352	31.287	36.976	37.881	38.620	39.677
Baten	12.401	9.155	11.916	12.364	13.051	13.742
Resultaat voor bestemming	**-20.951**	**-22.132**	**-25.060**	**-25.517**	**-25.569**	**-25.935**
Onttrekking aan reserves	141	98	117	105	73	32
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**141**	**98**	**117**	**105**	**73**	**32**
Resultaat na bestemming	**-20.810**	**-22.034**	**-24.943**	**-25.412**	**-25.496**	**-25.903**

Kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

Lokaal

Kadernota sociaal domein 'vaststellen en doorpakken'	2013
Beleidsplan sociaal domein (3 D's)	2014
Verordening Adviesraad Sociaal Domein Noordwest Fryslân	2021

Regionaal

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân	2022

Wmo

Lokaal

Beleidsnotitie ondersteuning en waardering voor Mantelzorgers	2021-2025
Uitvoeringsplan mantelzorgondersteuning	2023-2024
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning	2021
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2021
Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning	2021

Regionaal

Toekomstvisie Beschermd Wonen en opvang voor 2018 en verder	2018
Regioplan Beschermd Wonen	2023
Brede Aanpak Dakloosheid in Friesland	2021
Regiovisie: 'aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2021
Fries actieplan 2019-2022:	
Een duurzame aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2019-2022
Beleidsplan Aanpak Mensenhandel Fryslân	2022

Jeugd

Lokaal

Beleidsregels Jeugd	2023
Verordening Jeugd	2023
Beleidsnotitie Opgroeien in Harlingen	2021

Regionaal

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026: Mei-inoar foar ús bern	2023
Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2018	2023
Participatie	
Wet Inburgering	2022
Implementatieplan Aan de slag met inburgering per 01-01-2022	2022
Kadernota Werk Vermogen !	2020

Armoede

Lokaal

Kalender tegen armoede	2022
Beleidsregels financieel vangnet gemeente Harlingen	2021
Beleidsregels toelating tot de schuldhulpverlening gemeente Harlingen	2021
Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2020

PROGRAMMA 8 VOLKSGEZOND-HEID EN MILIEU

Wethouders Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

SPEERPUNTEN	
1	Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving.
2	Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (People, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid
3	Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.
4	Een efficiënte, effectieve en toekomstgerichte omgevingsdienst FUMO.
5	Doelbewust rioolbeheer.
6	Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.
7	De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Nieuwe ontwikkelingen

Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA).
Het AZWA is een uitbreiding op het Integraal Zorgakkoord en richt zich op betere samenwerking tussen zorg en welzijn. Het doel is passende zorg op de juiste plek, meer focus op preventie, gezondheid en ondersteuning. AZWA stimuleert samenwerking tussen zorgaanbieders, gemeenten en welzijnsorganisaties, landelijk en regionaal.
Het akkoord zet in op het verminderen van onnodige zorg, versterken van eerstelijnszorg en het verbeteren van arbeidsomstandigheden. Ook bevordert het digitale innovaties, gegevensuitwisseling en zeggenschap van professionals. Gemeenten spelen een sleutelrol in het versterken van het sociale domein. AZWA draagt bij aan een toekomstbestendige, verbonden zorg- en welzijnsstructuur. Wanneer gemeenten meedoen aan het AZWA, moeten zij zich inzetten voor de basisfunctionaliteiten op het gebied van Mentale Gezondheid, Vitaal ouder worden, Leefstijl, Kansrijk Opgroeien en Gezondheidsachterstanden verminderen en voorkomen

Speerpunt 1

Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving

We staan als samenleving voor flinke uitdagingen met dubbele vergrijzing (er komen meer mensen op leeftijd en ze leven ook langer), toenemende vraag naar zorg en een dreigend tekort aan zorgpersoneel. Daarom zijn het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) opgesteld en is het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) in ontwikkeling. Ons huidige gezondheidsbeleid sluit naadloos aan op de doelen van deze akkoorden. Want ook hierin gaat het om gezonde en vitale inwoners die kansrijk opgroeien, vitaal oud worden en (blijven) meedoen in de samenleving. We zetten dan ook stevig in op preventie, want voorkomen is beter dan genezen. We werken aan een vitale gemeente met kinderen die levenslang profijt hebben van een goede start. Actieve volwassenen starten fit aan hun pensioen. En blijven ook als oudere energiek en actief. De gezondheidsverschillen in de gemeente nemen af.

We willen dat jongeren minder alcohol drinken en middelen gebruiken. Daarvoor versterken we beschermende factoren en verkleinen risico's zodat minder jongeren onder de 18 jaar aan alcohol kunnen komen. Verder zetten we ons in voor de rookvrije generatie en hebben de ambitie dat alle kinderen die nu worden geboren rookvrij opgroeien.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- De acties uitvoeren uit het plan van aanpak GALA 2023–2026.
- Inzetten op een gezonde leefomgeving met aandacht voor voldoende groen, beweging en een gezonde leefstijl. Gezondheid wordt daarom een vast onderdeel in ruimtelijk beleid.
- Ondersteuning bieden aan (toekomstige) ouders en hen begeleiden in de voorbereiding op het ouderschap. Geboortezorgpartners worden getraind in de GIZ-methodiek om tot een gezamenlijke werkwijze te komen. De werking van de Kraambank wordt geëvalueerd en bij positieve resultaten voortgezet.
- Het mentaal welbevinden van inwoners bevorderen door waar mogelijk aan te sluiten bij de Wijkgerichte Aanpak Mentale Gezondheid.

- De inzet verkennen van effectieve interventies zoals STORM en Join Us in het onderwijs en de welzijnsorganisatie.
- Laagdrempelige steunpunten ontwikkelen, gezinshulp bieden en zo mogelijk de integrale EPA-aanpak inzetten bij ernstige psychische problematiek.
- Beleid voor suïcidepreventie ontwikkelen en het taboe op dit onderwerp doorbreken.
- Middelengebruik onder jongeren actief tegengaan via Opgroeien in een Kansrijke Omgeving.
- Gezondheidsverschillen verkleinen via programma's als Kansrijke Start en leefstijlinterventies voor gezond gewicht.
- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas is er passende ondersteuning, begeleiding en zorg.
- De pilot Welzijn op Recept evalueren en een advies opstellen over het vervolg. Bij Welzijn op Recept krijgen mensen met psychosociale klachten begeleiding van een welzijnscoach bij het vinden van passende sociale of culturele activiteiten.
- Samen met huisartsen zoeken naar manieren om de druk op de huisartsenzorg te verlagen. We streven naar een efficiëntere samenwerking en een betere afstemming tussen zorg en het sociaal domein met meer inzet op ondersteuning vanuit de wijk en preventie.
- De vitaliteit van ouderen vergroten door het stimuleren van beweegactiviteiten, sociale betrokkenheid en valpreventie. Daarnaast start Sociaal Vitaal voor ouderen die sociaal kwetsbaar zijn of dreigen te worden. Het programma versterkt hun zelfredzaamheid, gezondheid en sociale verbondenheid.
- Blijven werken aan een rookvrije generatie en een gezondere sportomgeving door in te zetten op gezonde leefstijlkeuzes. Het gaat om rookvrije sportterreinen, gezondere sportkantines en verantwoord alcoholbeleid. Sportverenigingen kunnen rekenen op actieve ondersteuning hierbij.

Speerpunt 2

Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (people, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid.

De doelstelling "aardgasloos" en energieneutraal in 2050, vraagt de komende jaren de nodige inspanning. Ons beleid sluit hiervoor aan op de (inter)nationale opgaven van de Rijksoverheid, de Provincie Fryslân en andere stakeholders. De reductie van CO2 staat voorop. We kiezen voor een realistische aanpak met inzet op besparen en duurzame opwekking van elektriciteit. Daarbij houden we rekening met netcongestie. Tot 2030 ligt het accent op isoleren en besparen.
We stimuleren circulariteit en passen dit zelf toe. We willen naar een leefbare gemeente met meer groen. Dit met het oog op gezondheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit etc.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- In samenwerking met de diverse partijen verder werken binnen de Friese Energietafel (FET).
- Een warmtebronnenstrategie opstellen en de transitievisie warmte actualiseren in het Warmteprogramma.
- Werken met het Ambitieweb zodat bij projecten alle aspecten van duurzaamheid vanaf de start aandacht krijgen en prioriteiten duidelijk zijn.
- Verder uitvoeren van het isolatieprogramma.
- Circulariteit goed inbedden in de organisatie door invoering van het Nieuwe Normaal.
- Inspelen op de gevolgen van klimaatverandering en ruimte geven aan water.
- Het uitvoeringsprogramma laadinfrastructuur verder realiseren.
- Fietsgebruik stimuleren via het regionale programma Werk Slim, Reis Slim.
- Versterken van de biodiversiteit door onder meer het borgen van variatie in inheemse soorten en het verbinden van de leefgebieden.

Speerpunt 3

Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling

We werken aan betere afvalscheiding met steeds meer hergebruik van afval. We willen zo groeien naar een circulaire economie. De doelstelling dat niet meer dan 100 kg per jaar per persoon wordt verbrand scherpen we aan. In 2030 willen we minimaal 60% van ons afval recyclen. Dat vraagt om een goede afweging van methoden om dit te bereiken. We zetten in op betere afvalscheiding met minder groen in het restafval en hoogwaardige recycling door meer grondstoffen uit restafval te halen.
We willen zwerfafval op land en in het water verder terugdringen.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Geschikte vormen onderzoeken om afvalscheiding verder te stimuleren.
- Inzetten van afvalcoaches.
- Doorgaan met het zwerfafval project Harlingen schoonste stad aan het Wad 2025-2027.
- Het voortzetten van het project Samen Fryslân Schoon.
- Bubble Barrier handhaven en daarbij hoeveelheid, soort en herkomst afval onderzoeken.

Speerpunt 4

Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering van en meewerken aan de toekomst van de FUMO

We ondersteunen de doorontwikkeling van de uitvoeringsdienst FUMO. Het gaat daarbij om de organisatie zelf en het verder verbeteren van de taken en de FUMO als systeem.

Wat gaan we er in 2026 voor doen ?

- Onze (kritische) bijdrage leveren aan de doorontwikkelingen van de FUMO.

Speerpunt 5

Doelbewust rioolbeheer

Op basis van de inspecties van riolen, gemalen en plannen voor wegenonderhoud en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte maken we gerichte vervangingskeuzes. Het aanlegjaar is daarbij niet langer bepalend.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Reguliere beheer uitvoeren zoals omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028.
- De riolering vervangen in de omgeving Gerrit Schuilstraat.

Speerpunt 6

Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte

In het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028 is veel aandacht voor het klimaatbestendig maken van de gemeente Harlingen. Met rijkssubsidie voeren we klimaatadaptieve maatregelen versneld uit.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Uitvoering van de herinrichting en klimaatbestendig maken omgeving Gerrit Schuilstraat.
- Overstortriool Hermeskade aanleggen.
- Wateroverlast in de omgeving Hugo de Grootstraat aanpakken.
- Diverse locaties vergroenen o.a. Zuiderplein en Johan van Oldenbarneveldstraat.

Speerpunt 7

De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- We blijven alle ontwikkelingen en gebeurtenissen rond de REC kritisch volgen.

Harlinger indicatoren

Milieu

Aantal kilo's restafval dat verbrand wordt

Indicator	2022	2023	2024	2025
Restafval dat wordt verbrand (per inwoner*)	118 kg	100 kg	103,5 kg	103 kg

**Bron: Omrin*

Ecologisch beheer

Indicator	2022	2023	2024	2025
Ecologisch beheerd areaal:				
Talud	15.331 m2	15.331 m2	19.690 m2	19.713 m2
Bijenlint bermen	11.470 m2	11.470 m2	49.482 m2	49.482 m2
Natuurlijke oevers en wadi	5.588 m2	5.588 m2	2.190 m2	2.190 m2
Ruigte en braakliggende percelen	44.198 m2	44.198 m2	34.935 m2	12.720 m2
Bloemrijk kruidenmengsel	116.390 m2	116.390 m2	121.073 m2	143.265 m2
Totaal	**192.977 m2**	**192.977 m2**	**227.370 m2**	**227.370 m2**

Toelichting: Ecologisch groenbeheer is een vorm van het beheren van groen waarbij de inheemse flora en fauna centraal staan. Ecologisch beheer is er op gericht de biodiversiteit te vergroten en de flora en fauna de kans te geven zich door middel van natuurlijke processen te ontwikkelen. De soortensamenstelling van een stuk groen wordt grotendeels bepaald door natuurlijke concurrentie en bijgestuurd door de beheerder.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente< 25.000 inwoners 2023
Omvang huishoudelijk restafval *	Kg/inwoner	CBS 2023	222	209	200	103
Hernieuwbare elektriciteit**	%	RWS 2022	163,6%	176,3%	geen data	geen data

**Cijfers m.b.t. het huishoudelijk restafval komen van het CBS. Het CBS heeft geen recentere cijfers voorhanden*
***De geleverde restwarmte van de REC wordt aangemerkt als hernieuwbaar.*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	5.510	5.348	5.697	5.657	5.687	5.641
Baten	4.825	4.471	4.898	4.815	4.821	4.830
Resultaat voor bestemming	**-685**	**-877**	**-799**	**-842**	**-866**	**-811**
Onttrekking aan reserves	42	188	88	88	88	-15
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**42**	**188**	**88**	**88**	**88**	**-15**
Resultaat na bestemming	**-643**	**-689**	**-711**	**-754**	**-778**	**-826**

Kaderstellende beleidsnota's

Volksgezondheid

Nota Gezond en Vitaal Harlingen 2023-2026	2023

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028	2024
Fries Bestuursakkoord Waterketen	2021-2025 (FBWK3)
Energievisie Fryslân 2050	2023

Afval

Nota bodembeheer	2018
Afvalstoffenverordening	2012
Notitie afvalbeleid	2017

Milieubeheer

Gemeenschappelijke Regeling Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving	2017
Duurzaamheidsnotitie	2024

PROGRAMMA 9

VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Wethouder Erik de Groot en Paul Schoute

SPEERPUNTEN	
1	Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken.
2	Leegstand en verpaupering tegengaan.
3	Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Speerpunt 1

Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken

De vraagstukken op de woningmarkt zijn divers. Starters kunnen geen betaalbare woning vinden. Na een relatiebreuk staan mensen op straat. Beleggers kopen woningen op. Nieuwbouw is duur. Ouderen willen misschien wel doorstromen, maar kunnen niet de juiste woning vinden. Tegelijkertijd zijn veel Harlingers tevreden of zelfs meer dan tevreden over hun woning en woonomgeving. Niet voor niets is Harlingen in trek als vestigingsgemeente.
De overheid spant zich op meerdere manieren in om knelpunten op de woningmarkt op te lossen. Denk aan regionale woondeals, woondeal plus, (nationale) prestatieafspraken, woonbehoefteonderzoeken, participatieprogramma's, urgentieverordeningen, Wet versterking regie Volkshuisvesting, Wet betaalbare huren, Wet goed verhuurderschap, woonzorgvisies, volkshuisvestingsprogramma, urgentieverordening etc.

Als gemeente dragen we met ons woonbeleid, keuzes in wet- en regelgeving en woningmarktafspraken bij aan oplossingen voor problemen op de woningmarkt. Veel is hiervoor al in gang gezet. We verwachten dat in 2025 de besluitvorming over de woonzorgvisie, herijking van de regionale woondeal en urgentieverordening is afgerond. Verder starten we met een nieuw woonbehoefteonderzoek en komt er een gemeentelijke woningmarktmonitor met actuele sturingsinformatie over de ontwikkeling van de woningvoorraad, wachttijden, verhuisbewegingen, prijzen etc. Ook werken we aan het volkshuisvestingsprogramma. Hierover vindt in 2026 de besluitvorming plaats.

Medio 2025 vroeg de raad met een motie om de mogelijkheid van startersleningen te verkennen. De eventuele inzet hiervan heeft organisatorische en financiële consequenties voor 2026.

We willen meer inzetten op communicatie op het gebied van wonen. Dat doen we via promotie van Harlingen als aantrekkelijke woongemeente met aandacht voor nieuwbouw en bestaande woningen. Ook informeren we inwoners en aanbieders van wonen actiever over wet- en regelgeving

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Vertalen woningmarktonderzoek naar volkshuisvestingsprogramma.
- Uitvoering (herijkte) regionale woondeal, versnellen woningbouw.
- Uitvoering woonzorgvisie.
- Verbeteren slaagkansen starters.
- Verbeteren communicatie en informatie rondom wonen in Harlingen.

Speerpunt 2

Leegstand en verpaupering tegengaan

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- Analyse leegstand bestaande voorraad.
- Waar mogelijk subsidie toekennen uit de regeling met de Hein Buismanstichting.
- Contact onderhouden met het bestuur van de Hein Buismanstichting

Speerpunt 3

Werken aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit

Sinds begin 2024 werken we met de Omgevingswet. Uitgangspunten van deze wet zijn: minder regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en vertrouwen. In 2026 ligt de focus nog nadrukkelijker op de verdere implementatie van de Omgevingswet. We sluiten aan bij de structuur van deze wet door uit te gaan van de vier basisinstrumenten: omgevingsvisie, programma's, omgevingsplan en vergunningen.
We gaan de omgevingsvisie vaststellen. Dit integrale beleidsstuk voor de fysieke omgeving geldt voor het gehele grondgebied van de gemeente. Het is een visie op hoofdlijnen die is opgebouwd rondom een aantal opgaven en principes. Programma's bestaan uit de uitvoeringsgerichte uitwerking van het omgevingsbeleid en maatregelen om de doelen vanuit dat beleid te bereiken. Het

omgevingsplan en de vergunningen vormen de juridische vertaling hiervan.
We werken nu nog met een tijdelijk omgevingsplan. Voor 2032 moet dit zijn omgezet naar hét omgevingsplan voor de gehele gemeente. Gebied voor gebied pakken wij dit aan. Aanvullend gaan we met bepaalde onderwerpen bijvoorbeeld voor milieu vooral thematisch aan de slag.
Nieuwe ontwikkelingen worden in de vorm van een wijziging van het omgevingsplan, of eventueel een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, planologisch geregeld.

Wat gaan we er in 2026 voor doen?

- De wijziging van het omgevingsplan voor het bedrijventerrein Oostpoort en de Koningsbuurt vaststellen en starten met het opnemen van de Industriehaven in het omgevingsplan.
- Verder inhoud geven aan de ontwikkeling van de Westerzeedijk, de Willemshaven, het Waterfront (Waddenpromenade, veerhaven, sluiscomplex en lang parkeren), Ludinga fase 2, woningbouw in Midlum en het begeleiden van nieuwe (bouw)initiatieven.
- Werken, en verder ervaring opdoen, met de Omgevingswet.
- De omgevingsvisie vaststellen.
- Aan de slag gaan met omgevingsprogramma’s.
- Vervolg geven aan opstellen omgevingsplan.

Harlinger indicatoren

Aanbod huurwoningen

Indicator*	2022	2023	2024	2025
Beschikbare huurwoningen naar prijsklasse				
Goedkoop	15%	15%	12%	12%
Betaalbaar	75%	78%	75%	75%
Bereikbaar	10%	7%	13%	13%

Bron: De Bouwvereniging (2025). Vermelde cijfers zijn exclusief aanbod overige(sociale) verhuurders. (2025: Goedkoop: huur < € 477,20; Betaalbaar: huur tussen € 477,20 en € 682,96 (lage aftoppingsgrens); bereikbaar: huur tussen € 682,96 en € 900,07).

Lastendruk bedrijven

Indicator*	2022	2023	2024	2025
Gemiddeld aanslag OZB alle Friese gemeenten (alle categorieën)	13.506	14.068	15.187	15.825
Gemeente Harlingen gemiddelde aanslag over alle categorieën	15.380	15.644	18.718	19.856
Plaats ranglijst gemeente Harlingen (van de 18 gemeenten)	12	11	14	15

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Harlingen 2025	Gemeente < 25.000 inw. 2023/2024/2025
Gemiddelde WOZ waarde	1000 euro	CBS 2024	208	237	247*	geen data	408*
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1000 woningen	BAG 2022	25,6	9,6	geen data	geen data	7,5
Demografische druk **	%	CBS 2025	88,3%	88%	86,6%	88,3%	82%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishoudens	In Euro's	COELO 2025	644	662	694	748	996
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	COELO 2025	723	766	800	854	1.091

** voorlopige cijfers*

*** De som van het aantal personen van 0 tot 20 en van 65 en ouder ten opzichte van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar.*

Financiën

X €1000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten	2.310	1.847	2.020	2.009	2.007	1.907
Baten	581	442	589	589	589	589
Resultaat voor bestemming	**-1.729**	**-1.405**	**-1.431**	**-1.420**	**-1.418**	**-1.318**
Onttrekking aan reserves	324	1.550	100	100	100	
Toevoeging aan reserves		-1.400				
Mutaties reserves	**324**	**150**	**100**	**100**	**100**	
Resultaat na bestemming	**-1.405**	**-1.255**	**-1.331**	**-1.320**	**-1.318**	**-1.318**

Kaderstellende beleidsnota's

Ruimtelijke Ordening	
Camperbeleid	2010
Structuurvisie	2012
Detailhandelstructuurvisie Harlingen, Dynamiek met Karakter	2013
Logiesbeleid	2020
Actualisering detailhandelsbeleid (implementatie dienstenrichtlijn)	2021
Ruimtelijk kompas	2017
Notitie bouwhoogte (incl. evaluatie2024)	2010
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	
Nota Grondbeleid 2024-2027	2024
Wonen en Bouwen	
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersverenging	2025
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Woonfriesland	2025
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-Woonzorg Nederland	2025
Woonvisie (incl. Addendum)	2023
Gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem,	
welstandadvisering en monumentenzorg	2022
Welstandsnota	2021
Bouwverordening	2015
Visiedocument Ruimtelijk Kompas Harlingen	2017

PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de onroerendezaakbelastingen (OZB) de belangrijkste. Ook de opbrengst van de (water)toeristenbelasting moet als algemeen dekkingsmiddel worden aangemerkt. Uitgangspunt bij de samenstelling van de begroting 2026 is een verhoging van de tarieven met het geschatte inflatiepercentage van 2,6% (=nationale consumentenprijsindex (cpi) voor 2026 uit de meicirculaire 2025). Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Kosten overhead

De overheadkosten worden als apart taakveld begroot binnen programma 1 Bestuur en Ondersteuning. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.
Het centraal begroten van de overheadkosten betekent dat het niet mogelijk is om uit de taakvelden alle kosten te bepalen. Analoog aan de extracomptabele toerekening van compensabele BTW worden daarom ook de overheadkosten extracomptabel toegerekend. Voor deze toerekening wordt een opslag berekend door de totale overheadkosten (het saldo van het taakveld overhead) uit te drukken in een percentage van de direct aan het primaire proces toegerekende loonkosten.
Voor de begroting 2026 is deze opslag als volgt berekend:

Totale kosten overhead: € 7.960.955 (loonkosten) + € 3.994.226 (overige kosten) = € 11.955.181
Totale loonkosten primaire proces: € 11.033.461
Opslagpercentage i.v.m. overhead: € 11.955.181 / € 11.033.461 = 108%.

Voor die belastingen en rechten waarin maximaal 100% kostenverhaal mag plaatsvinden wordt voor de berekening van het kostendekkingspercentage rekening gehouden met deze opslag voor overhead.

Verhogingen 2025

In de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Onroerende-zaakbelasting
In 2026 worden de OZB-percentages verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 2,6%.
In deze begroting wordt daarnaast een extra verhoging toegepast van 1% voor woningen en niet-woningen. Dit betekent dat de OZB-percentages voor 2026 verhoogd worden met 3,6% voor zowel de woningen als de niet-woningen.
Bij de OZB voor niet-woningen is conform raadsbesluit de geprognosticeerde opbrengst met ingang van 1 januari 2024 verhoogd met € 80 per € 100.000 WOZ-waarde ter financiering van het Ondernemersfonds. Dit komt neer op een plus van 0,08% op het tarief en een meeropbrengst van
€ 391.000 (2025: € 351.000) in de begroting bij programma 1. In de begroting bij programma 4 is € 391.000 opgenomen als bijdrage aan het Ondernemersfonds.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangspunt is dat het inzamelen en verwerken van GFT en huishoudelijk afval volledig kostendekkend (100%) wordt uitgevoerd.
De kosten voor inzamelen en verwerken zijn met € 289.000 gestegen ten opzichte van de vorige begroting, met name door de meer dan trendmatig gestegen inzameling- en verwerkingskosten van Fryslân Miljeu.
Doordat € 130.000 van de kostenstijging ten laste van de voorziening afvalstoffenheffing kon worden gebracht, is de stijging van de tarieven beperkt gebleven tot 9%. Het tarief bedraagt € 236,76 voor eenpersoonshuishoudens en € 351,12 voor een meerpersoonhuishouden.
De tarieven voor een extra grijze of groene container zijn geïndexeerd met 2,6%.

Rioolheffing
Ook bij de opbrengst van de rioolheffing wordt uitgegaan van volledige (100%) kostendekking. Naast de kosten van riolering wordt ook 50% van de kosten schoonmaken van watergangen en 50% van de kosten veegdienst in de tarieven doorberekend.
De rioolheffing wordt geheven van zowel gebruikers als eigenaren. Gebruikers zijn een heffing verschuldigd over elke volle 150 m³ boven een waterverbruik van 250 m³. In de praktijk zijn daardoor in principe uitsluitend bedrijven de gebruikersheffing verschuldigd, aangezien huishoudens minder dan 400 m³ water

per jaar gebruiken.
De kosten voor riolering stijgen voor 2026 met zo'n € 132.000. Dit heeft vooral te maken met in 2026 t.o.v. 2025 hogere investeringen (onderhoud) vanuit het GRP. Het nieuwe vastrecht voor niet-woningen (25m²-60m²) komt daarmee op € 108,48, een stijging ten opzichte van 2025 met € 7,68. Het vastrecht voor alle overige objecten komt uit op € 216,96, een stijging ten opzichte van 2025 met € 15,36. De heffing voor gebruikers wordt in 2025 verhoogd met 2,6% naar € 36,84.
Bij de berekening van de tarieven is rekening gehouden met een korting van € 15 per aansluiting. Dit wordt gedekt door een uitname van € 130.000 uit de voorziening rioolheffing.

Toeristenbelastingen
Om meer in de pas te lopen met het gemiddelde percentage voor toeristenbelasting in Friesland, is het tarief voor de (water)toeristenbelasting in twee stappen verhoogd tot € 1,95. In 2024 ging het tarief van € 1,20 naar € 1,55. In de begroting 2025 ging het tarief van € 1,55 naar € 1,95. In de begroting 2026 blijft het tarief € 1,95.

Overige belastingen en rechten
Conform de Kadernota begroting 2026 worden de tarieven van de overige heffingen in 2026 met 2,6% verhoogd.

Kostendekkendheid leges en heffingen
Op grond van artikel 10 van het BBV moet inzichtelijk worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden.

Leges
De tarieventabel bij de legesverordening kent 3 titels, te weten:
Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening
Hoofdstuk 2. Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder de dienstrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

De afzonderlijke als ook de integrale kostendekkendheid van deze onderdelen zijn als volgt:

Omschrijving	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Hoofdstuk 1	€ 719.277	€ 407.906	56,71%
Hoofdstuk 2	€ 740.916	€ 508.584	68,64%
Hoofdstuk 3	€ 51.612	€ 25.848	50,08%
Totale tarieventabel	**€ 1.511.805**	**€ 942.338**	**62,33%**

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het bij de belastingvoorstellen als bijlage ter inzage liggende rapport "Onderzoek kostendekkendheid leges".

Afvalstoffenheffing en rioolheffing
Ook de afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn.

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Lasten taakvelden	2.016.000	1.561.000
Baten taakvelden	-120.000	0
Kwijtscheldingen	112.000	0
Netto lasten taakvelden	**2.008.000**	**1.561.000**
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	107.000	233.000
(Compensabele) BTW	404.000	299.000
Totale lasten	**2.519.000**	**2.093.000**
Opbrengst heffing	2.389.000	1.963.000
Bijdrage voorziening (dekking kortingen)	130.000	130.000
Totale baten	**2.519.000**	**2.093.000**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

Overzicht belangrijkste tarieven

Soort heffing	2025	2026
Onroerende-zaakbelasting [1]		
Woningen:		
- eigenaren in percentage van de WOZ-waarde	0,1021%	N.t.b.
Niet-woningen		
- eigenarentarief in percentage van de WOZ-waarde	0,3718%	N.t.b.
- gebruikerstarief in percentage van de WOZ-waarde	0,2761%	N.t.b.
Afvalstoffenheffing:		
- voor eenpersoonshuishoudens	€ 217,08	€ 236,76
- voor meerpersoonshuishoudens	€ 323,04	€ 351,12
- voor extra containergebruik (grijs)	€ 167,16	€ 171,48
- voor extra containergebruik (groen)	€ 30,36	€ 31,08
Rioolheffing:		
- voor eigenaren niet-woningen 25 m² - 60 m²	€ 100,80	€ 108,48
- voor eigenaren alle overige objecten	€ 201,60	€ 216,96
- voor gebruikers per volle 150 m³ boven 250 m³	€ 36,00	€ 36,84

[1] Voor de heffing van onroerende-zaakbelasting in 2026 vindt in 2025 hertaxatie plaats naar de waardepeildatum 1 januari 2025. De uitkomst hiervan is van belang voor de tariefberekening.

Kwijtscheldingsbeleid

Het is mogelijk om kwijtschelding aan te vragen voor afvalstoffenheffing en voor de ozb en rioolheffing voor woningen. Ondernemers kunnen kwijtschelding aanvragen voor de privé aanslag. Met ingang van 2024 is de vermogensnorm verruimd.
De kosten van bestaan worden gehandhaafd op 100% van de normuitkering (bijstand).

In de onderstaande tabel staat een aantal gegevens met betrekking tot de kwijtschelding weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2024	Begroting 2026
Aantal verzoeken met volledige kwijtschelding	451	480	475
Aantal verzoeken met gedeeltelijke kwijtschelding	4	20	10
Aantal verzoeken dat is afgewezen	105	100	110
Totaal aantal verzoeken	**560**	**600**	**595**

Lastendruk

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden een onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de lokale lasten.
Uit de op dit moment meest recente rapportage (2025) blijkt dat de omvang van de gemeentelijke heffingen van Harlingen tot de top 7 behoort van de laagste in Friesland.
In het onderzoek zijn betrokken de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.
In onderstaande tabel worden de gemiddelde woonlasten van Harlingen t.o.v. Friesland en Nederland voor één- en meerpersoonshuishoudens vermeld.

Gemiddelde woonlasten[1]	Eenpersoonshuish.		Meerpersoonshuish.	
	2024	2025	2024	2025
Gemeente Harlingen	694	748	800	854
Friesland	785	813	888	919
Nederland	911	964	994	1053
Plek ranglijst Friesland (lasten van laag naar hoog)	3	7	2	4

[1] *gemiddelde OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing*

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten meerpersoonshuishoudens wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden).

Voor wat betreft de lastendruk voor bedrijven is het lastiger om een vergelijking te maken met andere gemeenten omdat de gemeente Harlingen geen afval inzamelt bij bedrijven, deze moeten bij een andere partij een contract afsluiten. Ook m.b.t. de rioolheffing voor bedrijven is het lastig om bedragen te berekenen die vergelijkbaar zijn met andere gemeenten omdat de rioolheffing voor eigenaren van bedrijven in Harlingen mede afhankelijk is van de bruto vloeroppervlakte van het bedrijf. De OZB voor bedrijven kan wel vergeleken worden met andere gemeenten. Hierbij neemt Harlingen een 15de plek in (2024: 14e).

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
Inventarisatie van de risico's
Inventarisatie van de weerstandcapaciteit
Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 welke in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnventariseerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van continue monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning & control cyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.
De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

nr	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Op het moment van beëindiging wordt dit recht berekend en wordt ten laste van het rekeningresultaat een dotatie aan de voorziening gedaan. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie wachtgeld-verplichting. Met een last van ca. 150.000 euro per jaar per wethouder betekent dit een incidenteel negatief effect van € 450.000 Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	450.000		225.000
2	Zeer beperkt invloed op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen.	Harlingen heeft binnen de gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen slechts een beperkt stemrecht. Hierdoor is de invloed die de gemeente heeft op majeure ontwikkelingen binnen deze partijen, zeer beperkt.	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten. Sterke positie innemen in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	30%	50.000	15.000	15.000
3	Risicodrager bij gemeenschappelijke regelingen	Gemeenschappelijke regelingen hebben hun eigen weerstandscapaciteit om risico's op te kunnen vangen. Indien deze capaciteit niet toereikend is, dan zijn de eigenaren van de gemeenschappelijke regelingen (de gemeenten) achtervang	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten. Sterke positie innemen in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	10%	100.000		10.000
4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	2.000.000		200.000

5	Planschade	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden bezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	30%	100.000		30.000
6	Bodemverontreiniging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn. Deze taak is belegd bij de FUMO.	10%	200.000		20.000
7	Geldleningen	Aan enkele verenigingen zijn geldleningen verstrekt. Het risico is dat verenigingen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting.	10%	250.000		25.000
8	Garantstellingen Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	Binnen de gemeente Harlingen is er in totaal voor € 92 miljoen aan leningen verstrekt waar het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant voor staat inzake verstrekte leningen aan de Bouwvereniging. Indien er aanspraak op deze garantstelling wordt gedaan en het WSW dit niet kan betalen dan is er sprake van een gedeeltelijke achterborgstelling door het Rijk en de gemeente.	Het betreft hier een achterborgstelling voor 50%. Risico dat hier aanspraak op wordt gemaakt is zeer gering.	0%	92.000.000		0
9	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2025 garant voor € 6,9 miljoen aan diverse partijen. Het risico bestaat dat de gemeente de garantie moet betalen aan de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	Alvorens de gemeente garant staat wordt van een partij een risico-inschatting gedaan in welke de partij zijn verplichting kan nakomen.	10%	6.900.000		690.000

10	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaat reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	250.000		75.000
11	Belastingen	Belastingwetgeving (BTW, BCF, WKR etc.) is complex en soms multi-interpretabel. Risico is aanwezig verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan over de toepassing. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus	De gemeente heeft op het gebied van belastingen samenwerkingen met diverse partijen. Caraad v.w.b. de vennootschapsbelasting en EFK Belastingen v.w.b. omzetbelasting. Met hen is nauw contact. Samen met opleidingen/ cursussen van interne personeel wordt hiermee de kans op het maken van fouten gereduceerd.	10%	500.000		50.000
12	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikendheid van het budget. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er tijdig worden ingegrepen.	10%	1.000.000		100.000

13	Grondexploitatie	Het grootste gedeelte van de grondexploitaties zijn afgesloten. Of de verwachte verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
14	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.	10%	1.000.000		100.000
15	Baggerkosten	De baggerkosten Ludinga zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. Het bagger is echter eerst uitgevoerd en voorgefinancierd door de gemeente. Risico is aanwezig dat ontwikkelaar kosten niet vergoed.	Er worden gesprekken gevoerd met de ontwikkelaar.	70%	120.000		84.000
16	Uitvoering beheerplannen	Door personele schaarste op de arbeidsmarkt kunnen beheerplannen niet altijd conform planning uitgevoerd worden. Risico op achterstallig onderhoud is hierdoor aanwezig waardoor de onderhoudskosten in een later stadium hoger zijn. Tevens bestaat het risico dat de kosten stijgen als gevolg van inflaties.	Beheerplannen worden iedere 5 jaar geactualiseerd. De prijsstijgingen op de markt worden gemonitord en er is sprake van goed accounthouderschap met aannemers om ontwikkelingen tijdig te volgen en of op in te spelen.	30%	1.000.000		300.000

17	Wet kwaliteitsborging vergt meer toezicht	Met de invoering van de wet kwaliteitsborging zal er een verschuiving plaats gaan vinden van minder vergunningverlening naar meer toezicht. De kosten van vergunningverlening zitten verwerkt in de legeskosten voor vergunningen. Kosten voor toezicht vallen hier niet (geheel) onder	Monitoring ontwikkelingen	50%	300.000	150.000	150.000
18	Informatiebeveiliging, privacy en datalekken	Binnen de Gemeente Harlingen wordt steeds meer gebruik gemaakt van allerlei informatie. Met deze informatie moet zorgvuldig en integer worden omgegaan; informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Ondanks dat we continue werken aan de beveiliging van de informatievoorziening van de gemeente, blijft het risico bestaan dat er iets gebeurt. De computersystemen van de gemeente kunnen aangevallen worden (cybercrime), maar ook kunnen persoonsgegevens vernietigd, gewijzigd of vrijkomen zonder dat dit de bedoeling is (datalek). Vooral ingeval van een hack kunnen grote bedragen gevraagd worden voor het herstellen van de gegevens	Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarin gaat het bijvoorbeeld over toegang van medewerkers tot systemen en ruimten. Maar ook zaken als clean desk beleid wachtwoordbeleid etc.	10%	5.000.000		500.000
19	Hogere inhuurkosten personeel	Harlingen is een kleine organisatie en daarmee op een aantal onderdelen kwetsbaar. Waar grotere gemeenten diverse medewerkers binnen een vakgebied hebben, moeten medewerkers in Harlingen vaak op diverse vakgebieden thuis zijn. Bij ziekte of het vertrek van een medewerker is de organisatie snel aangewezen op (duurdere) externe krachten.	Blijvend samenwerking zoeken met andere gemeenten en monitoren van de inhuurkosten.	10%	1.000.000		100.000

20	Ontwikkelingen Gemeentefonds	De grootste inkomstenbron van de gemeente is de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor deze inkomsten is de gemeente sterk afhankelijk van het Rijk. Nieuwe financieringssystematiek, bezuinigingen e.d. werken door in het gemeentefonds.	Binnen de gemeente worden rijksontwikkelingen nauwlettend in de gaten gehouden. Zodra er meer duidelijkheid over ontwikkelingen is, worden structurele (financiële) lange termijn effecten voor de gemeente Harlingen hiervan in beeld gebracht.	30%	1.000.000	300.000	
21		**Totaal**				**465.000**	**2.974.000**
22	Open-einde regelingen	De gemeente voert taken uit die wettelijk verplicht zijn. Dit kan ertoe leiden dat de lasten uit de pas kunnen gaan lopen ten opzichte van de middelen die de gemeente daarvoor krijgt.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen.	50%	200.000		100.000
23	Ontwikkelingen niet in lijn met verdeelmodel	Wanneer het aantal zorg behoevende binnen een gemeente meer stijgt dan de landelijke gemiddelde waarin binnen het verdeelmodel van het Rijk rekening mee is gehouden dan stijgen de kosten niet evenredig met de inkomsten.	Ontwikkelingen worden gemonitord	30%	300.000	90.000	
24	Besparingen Jeugdzorg	In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 mln. vanaf 2027. Omdat het Rijk nog steeds niet de maatregelen, die tot een effectuering van deze besparingen moeten leiden, heeft gerealiseerd, mogen gemeenten tot die tijd van de provinciaal toezichthouder een stelpost opnemen 'nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg' van 100% van het gemeentelijk aandeel. De gemeente Harlingen heeft deze stelpost opgenomen voor 100%.	Ontwikkelingen worden gemonitord	30%	250.000	75.000	
25	Stijging kosten Jeugdzorg	De kosten binnen het sociaal domein zijn verder toegenomen. Deze stijging is vooralsnog nog niet overal gecompenseerd door het Rijk.	Continue screening van de berichtgeving en behoudend zijn met betrekking tot het inzetten van nieuw meerjarig beleid.	50%	1.500.0000	750.000	

26	Jeugdzorg	De financiële positie van de grote jeugdhulpaanbieders ligt onder druk. Meestal gaat het om systeemaanbieders die te kampen hebben met hogere kosten dan relatief kleine aanbieders terwijl tegen dezelfde tarieven worden gedeclareerd op basis van reële tarieven volgens de AmVB. De marges zijn klein waardoor zorgaanbieders de noodklok luiden. Onderzoeken van o.a. Berenschot en de Jeugdautoriteit bevestigen het beeld en geven inzichten in de tekorten van de jeugdzorg aanbieders. Van één regionale jeugdhulpaanbieder is de financiële situatie niet rooskleurig. Voor het continueren van zorg in het geval dat zorg moet worden overgedragen aan een andere zorgaanbieders worden de kosten geschat op 2 keer de regionale maandomzet van deze zorgaanbieder. De regionale kosten worden geschat op plm. € 8 mln. Het aandeel van Harlingen bedraagt 2,45%.	De zorgaanbieder werkt aan een continuïteitsplan om de financiële positie te verbeteren en kosten en baten met elkaar in evenwicht te brengen. De zorgaanbieders, de Jeugdautoriteit en gemeente Leeuwarden monitoren maandelijks de voortgang en ontwikkeling van de maatregel uit het continuïteitsplan.	25%	196.000		49.000
		Totaal sociaal domein				**915.000**	**149.000**
		Totaal gemeente				**1.380.000**	**3.123.000**

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

4.1. Structureel

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2026 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing	100 % kostendekkend
Rioolheffing	100 % kostendekkend
OZB	normpercentage 0,1648 van de WOZ-waarde

Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing- en rioolheffing

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	2.519.000	2.519.000	0
Rioolheffing	2.093.000	2.093.000	0
Totaal	**4.612.000**	**4.612.000**	

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. Voor 2025 is de uitkomst vastgesteld op 0,1648 % van de WOZ-waarde.

Gerealiseerde opbrengst	5.252.500
Berekening met normtarief (0,1648 % van 2.530.371.000)	4.170.051
Ruimte	**0**

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 35.000.
Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidenteel

Algemene reserve (31 december 2026)	5.000.000
Algemene investeringsreserve (31 december 2026)	2.334.135
Totaal algemene reserves	**7.334.135**
Reserve sociaal domein	684.911
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	**8.019.046**

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit

Structureel (excl. SD)	
Geïnventariseerde risico's (structureel)	€ 465.000
Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	0
Ratio (weerstandscapaciteit/risico's)	0

Bovenstaand is te zien dat er geen structurele weerstandscapaciteit aanwezig is als buffer voor de structurele risico's. Indien er geen sprake is van een structurele weerstandscapaciteit zullen de structurele risico's (indien zij zich voordoen) ten laste komen van de incidentele weerstandscapaciteit. Aangezien deze risico's zich vaker dan 1x voordoen wordt gerekend met een factor 2,5.

Incidenteel (excl. SD)	
Geïnventariseerde risico's (incidenteel)	2.974.000
Geïnventariseerde risico's (structureel x 2,5)	1.162.500
Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	8.019.046
Ratio (weerstandscapaciteit/risico's)	1,94

Tot en met de begroting 2025 werden de risico's voor het Sociaal Domein niet gekwantificeerd in verband met de aanwezigheid van een aparte reserve Sociaal Domein. Gezien de ontwikkelingen en toegenomen risico's in het Sociaal Domein is deze wel separaat in beeld gebracht.

Sociaal Domein	
Geïnventariseerde risico's (incidenteel)	149.000
Geïnventariseerde risico's (structureel 915.000 x 2,5)	2.287.500
Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	684.911
Ratio (weerstandscapaciteit/risico's)	0,28

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium "voldoende". Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico's in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico's opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken.
De reserve Sociaal Domein is niet toereikend als buffer om de risico's Sociaal Domein af te vangen. Gezien een ratio lager dan 1.

In totaal is de weerstandsratio van de gemeente nog net voldoende aan te merken zoals uit onderstaande tabel blijkt.

Totaal	
Geïnventariseerde risico's (incidenteel)	€ 3.123.000
Geïnventariseerde risico's (structureel 1.380.000 x 2,5)	€ 3.450.000
Beschikbare structurele weerstandscapaciteit	€ 8.019.046
Ratio (weerstandscapaciteit/risico's)	1,22

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dienen financiële kengetallen in de begroting en jaarrekening opgenomen te worden. De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Netto schuldquote	51,71%	80,27%	***76,98%***	72,76%	72,97%	70,65%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	51,12%	79,67%	***76,48%***	72,33%	72,61%	70,34%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.
Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat, waarvan het merendeel voor hypothecaire geldleningen personeel.

De netto schuldquote voor 2026 bedraagt 76,98% en kan als normaal worden aangemerkt.

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90% - 130%
Zeer hoge schuld	> 130%

Solvabiliteitsratio

	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Solvabiliteit	43,00%	28,72%	***26,98%***	26,70%	25,87%	25,54%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig risico	> 50%
Normaal	20% - 50%
Hoog risico	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 20% en 50% beschouwd. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0% en 20%.

De solvabiliteitsratio voor 2026 bedraagt 26,98% en kan als normaal worden beschouwd.

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2027	Begroting 2028
Kengetal grondexploitatie	1,28%	1,18%	***1,28%***	1,08%	1,06%	1,03%

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg nihil.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Kengetal structurele exploitatieruimte	6,05%	1,31%	***1,08%***	0,58%	0,75%	1,63%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.
Het blijkt dat de structurele exploitatieruimte is gestegen naar 1,63%. Dit wordt veroorzaakt door dat er geen nieuwe investeringen zijn opgenomen en anderszins structurele wensen.

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totale woonlasten gezin Harlingen	€ 800	€ 854	***€ 876***	€ 897	€ 916	€ 936
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€ 994	€ 1.053	***€ 1.080***	€ 1.105	€ 1.130	€ 1.154
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	84,73%	85,93%	***83,23%***	82,98%	82,90%	82,90%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2024 en 2026 tussen de 85 en 83% van de gemiddelde woonlasten in Nederland hebben bedragen. Conclusie: de lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. Omdat de rioolheffing 100% en de afvalstoffenheffing nagenoeg kostendekkend is, is de ruimte binnen de belastingcapaciteit, naast de mogelijkheden om de OZB te verhogen, beperkt.

Algemene conclusie financiële positie

Het meerjarenperspectief 2026-2029 is geactualiseerd op basis van de meicirculaire van het Rijk. Deze actualisatie laat zien dat het meerjarenbeeld ten opzichte van eerdere verwachtingen is verbeterd. Waar eerdere ramingen voor de jaren 2026 en 2027 nog een negatief saldo toonden, laten de meest recente cijfers een positief saldo zien vanaf 2026 en de jaren erna.
Op dit moment is onze financiële positie nog enigszins redelijk te noemen, het is echter afwachten wat de komende jaren gaat brengen in het huidige politieke landschap.

C. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf gaat over beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De bruikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte worden voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen zoals wegen, openbare verlichting, rioleringen, water, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor het beheer en onderhoud zijn beheerplannen in het leven geroepen.

Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken en de financiële dekking van de beheerplannen.

Over welke kapitaalgoederen het gaat, geven de volgende tabellen een indicatief overzicht:

Wegen, fiets- en voetpaden, bermen

In oktober 2024 is het beheerplan Wegen vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025 – 2029. Dit beheerplan geeft handvaten om de wegen in goede staat te houden. Elk jaar worden daarnaast alle wegen geïnspecteerd door middel van een visuele inspectie. Uit de wegeninspectie volgt het jaarlijkse onderhoudsprogramma van de wegen.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zwaar belaste weg	m2	0
Gemiddeld belaste weg	m2	114.349
Licht belaste weg	m2	144.137
Weg in woongebied	m2	556.974
Weg in verblijfsgebied	m2	261.081
Fietspaden	m2	83.985
Eilandparkeren	m2	34.307
Totaal wegen	m2	1.194.833
Abri’s	st.	6

Openbare verlichting

In oktober 2024 is het beheerplan Openbare Verlichting vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025 - 2029. Het beheerplan geeft handvaten voor het inrichten en onderhouden van de openbare verlichting. Het dagelijks onderhoud van de openbare verlichting verloopt via de Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân. Deze lasten zijn volledig opgenomen in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Lichtmasten	st.	3.479
Armaturen	st.	3.658

Parkeerautomaten

In Harlingen en Midlum betaal je parkeergeld voor het parkeren in de openbare ruimte. Hiervoor is het onder andere noodzakelijk dat mensen kunnen betalen bij een werkende parkeerautomaat. In het ‘Beheerplan parkeerautomaten 2025-2029’ staat beschreven hoe we de komende jaren de kwaliteit en de bruikbaarheid van onze parkeerautomaten waarborgen. De gevolgen hiervan zijn verwerkt in de programmabegroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Aantal
Parkeerautomaten	st.	56

Riolering

Het beheer en onderhoud van de rioleringen vinden plaats op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. De lasten worden volledig gedekt uit de heffing van de rioolrechten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	150
Persleiding	km	24
Duikers	m	2.950
Rioolgemalen	st.	19
Pompunits buitengebied (minigemalen)	st.	62
Poldergemalen	st.	5
Bergbezinkbassins	st.	5
Straatkolken	st.	8.200

Damwanden binnenwater

Het beheerplan Kades en walbeschoeiing is in 2024 geactualiseerd voor de periode 2025-2040. Dit is de leidraad voor het onderhoud. Het beheerplan is gebaseerd op een kwaliteitsniveau Basis, met als kenmerken heel, betrouwbaar, veilig en functioneel. Het Doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de constructie zo lang mogelijk te maken op basis van sober en doelmatig.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zandstrand	m²	25.000
Zeehavensteigers	m	1.430
Betonkade Nieuwe Willemshaven	m	400
Havendammen	3	3.100
Damwanden, staal buitenwaterkering	m	2.650
Damwanden, hout buitenwaterkering	m	299
Damwanden, staal binnenwaterkering	m	282
Damwanden, hout binnenwaterkering	m	5.912
Gemetselde kades	m	809
Betonnen damwanden	m	262

Infrastructuur gemeentelijke zeehaven

De Port of Harlingen is verantwoordelijk voor het civieltechnisch beheer en onderhoud van de gemeentelijke havens Noorderhaven, Zuiderhaven, Oude Buitenhaven, Dok, Vluchthaven en Willemshaven. Hiervoor is een beheerplan opgesteld, Havenbeheerplan 2018-2037.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Houten damwand	m	440
Stalen damwand	m	2.493
Gemetselde kade	m	132
Betonkade	m	414
Stalen steigers	m	230
Houten steigers	m	665
Talud	m	65

Openbaar groen

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van de hoeveelheden uit het groenbeheerprogramma. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	st.	7.320
Cultuurbeplanting	m2	101.575
Gazon en ruigte	m2	921.796
Bosplantsoen	m2	127.432
Sport-en trapvelden	m2	10.690
Openbaar groen	ha.	116,20

Bij alle kapitaalgoederen is er een toename te zien door onder andere de oplevering van nieuwe wijken. Bij gazon en ruigte is de toename ook te danken aan het weer in beheer nemen van het perceel tussen de camping en het parkeerterrein.

Baggeren binnenwateren

Voor het onderhouden van de gemeentelijke wateren achter de sluis is een baggerbeheerplan opgesteld. In 2024 is deze geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad voor de periode 2025-2040. De binnenwateren zijn verdeeld in een aantal categorieën en per categorie is aangegeven in welke mate de gemeente hier een beheer en/of onderhoudstaak heeft
Het plan maakt inzichtelijk wat de jaarlijkse beheers- en baggeropgave is in de deze periode van alle zoete binnen wateren van de gemeente Harlingen

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Binnenwater	m²	369.315

Bruggen en duikers

Het beheerplan bruggen en duikers 2020-2035 is in 2024 geactualiseerd voor de periode 2025-2040. Het vormt de leidraad voor het beheer van deze kapitaalgoederen. Het onderhoud van deze objecten is gebaseerd op het kwaliteitsniveau Basis en kenmerkt zich door de termen heel, betrouwbaar, veilig en functioneel. Het doel van deze onderhoudsmaatregelen een zo lang mogelijke levensduur tegen zo laag mogelijke kosten, dus sober en doelmatig.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bruggen en duikers	st.	64

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Harlingen heeft ongeveer 51 gebouwen en complexen (modern en monumentaal) in eigendom. De gebouwen verkeren nu bijna allemaal in een redelijke goede staat van onderhoud.
Het groot onderhoud aan de eigen gebouwen wordt uitgevoerd aan de hand van het beheerplan gebouwen 2025-2040.

Het kwaliteitsniveau van de voorgestelde maatregelen kenmerkt zich door de termen sober, functioneel en doelmatig. Het doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de gebouwen zo lang mogelijk te maken.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	st.	38
Schoolgebouwen	st.	7
Sportaccommodaties	st.	6

Dekking beheerplannen

Op grond van door de raad vastgestelde beheerplannen zijn voorzieningen ingesteld voor de uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten.
Voor de jaren 2026 tot en met 2029 zijn de volgende onttrekkingen aan de voorzieningen geraamd.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Bruggen	275.000	279.000	303.000	384.000
Damwanden (zoet)	198.000	91.000	80.000	82.000
Baggerspecie (zoet)	72.000	172.000	445.000	15.000
Gemeentelijke gebouwen	409.000	1.512.000	427.000	361.000
Totaal	**954.000**	**2.054.000**	**1.255.000**	**842.000**

D. FINANCIERING

1. Algemeen

De financieringsparagraaf (treasuryparagraaf) is samen met het financieringsstatuut (treasury-statuut), dat bij wijziging van de Gemeentewet verplicht is geworden, en de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden), die vanaf 1 januari 2001 van kracht is geworden en per 1 januari 2009 is gewijzigd, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van “treasury”.
Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico’s.
In het treasurystatuut van de gemeente Harlingen, dat in december 2009 door de raad is vastgesteld, zijn de uitgangspunten, de doelstellingen en de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief toezicht op de uitvoering van treasury) bepaald.
De financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Harlingen vinden plaats binnen het formele kader van het treasurystatuut. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de financieringsparagraaf van de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

1.2 Risicobeheer

Het treasurybeleid van onze gemeente is er op gericht binnen de financiële mogelijkheden een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico’s zo goed mogelijk worden beheerst. De waarde van financiële activa dient zo weinig mogelijk gevoelig te zijn voor marktbewegingen.

1.3 Renterisico’s

Kasgeldlimiet
Jaarlijks wordt de kasgeldlimiet berekend. Dit is een percentage van de totale begroting (8,50%). De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico’s die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.

De berekening voor de kasgeldlimiet voor de begroting 2026 is als volgt:

Begrotingstotaal	86.348.243
Het door de minister vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	7.339.601

1.4 Renterisiconorm

In de Wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen.
De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal.
De uitkomst hiervan mag niet overschreden worden, zodat er een spreiding van de opgenomen leningen, looptijden en renteaanpassingsdata en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen, ontstaat.

In de volgende tabel wordt het renterisico in relatie tot de norm aangegeven.

Renterisiconorm 2026 (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2026	2027	2028	2029
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	4.000	4.000	4.000	4.000
3	Renterisico (1+2)	4.000	4.000	4.000	4.000
4	Renterisiconorm	17.270	17.551	17.634	18.078
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	13.270	13.551	13.634	14.078
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	86.348	87.753	88.172	90.391
(4b)	Percentage	20%	20%	20%	20%
	Renterisiconorm (4) = (4a x 4b/100)	17.270	17.551	17.634	18.078

De gemeente heeft per 1 januari 2026 vijf leningen voor in totaal € 35.666.666

Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente onder de renterisiconorm blijft.

De marktrente voor langlopende geldleningen bedraagt nu 3,57% (20 jarige lineaire lening). De rente voor rood staan in rekening-courant bedraagt 4,75%. Bij het besluit om een nieuwe lening aan te trekken speelt de kasgeldlimiet, het verschil in percentage tussen lang en kort geld en de verwachting van de renteontwikkeling op langere termijn een rol.

Over de investeringen is op basis van het geraamde renteomslag-percentage (0,9032 %) rente berekend.

1.5 Kredietrisico's

In onderstaand overzicht wordt het kredietrisico op de verstrekte gelden per 1 januari 2026 weergegeven, alsmede de bedragen volgens de begroting 2026-2029.

Uitzettingen	2026	2027	2028	2029
Leningen verenigingen/ stichtingen	335	322	308	296
Deelnemingen	3.919	3.919	3.919	3.919
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	124	89	55	21
Totaal	**4.378**	**4.330**	**4.282**	**4.236**

Bij het uitzetten van middelen zijn in ieder geval twee aspecten in het geding. Dit zijn een voldoende kredietwaardigheid van de tegenpartij en een beperkt marktrisico van de uitzetting.

1.6 Financieringspositie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Door de langere looptijd van diverse projecten betekend dit niet dat per direct het tekort moet worden geleend. Dit betreft een indicatie van de financieringsbehoefte in de komende jaren.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2026 is als volgt:

Totaal geïnvesteerd vermogen		101.683.349
Reserves en voorzieningen	38.445.548	
Aangetrokken geldleningen	35.666.666	
		74.112.214
Financieringstekort		27.571.135

1.7 Beheersen EMU-saldo lokale overheden

Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Verdrag van Maastricht is vastgelegd dat de lidstaten elk half jaar de gegevens over het saldo van hun overheid moeten rapporteren aan de Europese Commissie. Hierbij is bepaald dat een tekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In samenhang met deze tekortgrens voor de gehele overheid zijn in Nederland afspraken gemaakt over een macronorm voor het tekort van de gemeenten, provincies en waterschappen tezamen.
De rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en de UvW. Na overleg tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW is besloten om het EMU-tekort norm voor 2026 vast te stellen op hetzelfde niveau als voor de periode 2024-2026, namelijk -0,5 procent van het bruto binnenlands product (BBP).
Deze macro EMU-norm wordt onderverdeeld voor medeoverheden. Voor de gemeenten betekent dit dat het aandeel voor de gemeenten gezamenlijk wordt vastgesteld op -0,34 procent van het bruto binnenlands product.

Het EMU-saldo wordt als volgt berekend (bedragen x € 1.000):	**2025**	**2026**	**2027**
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan / onttrekking uit reserves	-1.701	-1.448	-1.643
Mutaties die het EMU-tekort verkleinen:			
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.490	3.488	3.813
Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.388	1.314	1.314
Baten uit bijdragen van andere overheden			
Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)			
Mutaties die het EMU-tekort vergroten:			
Investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-7.322	-5.659	-211
Aankoop grond, bouw- en woonrijpmaken e.d.			
Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.453	-1.505	-2.275
Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten			
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
EMU-saldo gemeente Harlingen	**-5.598**	**-3.810**	**998**

Deze berekening van het EMU saldo laat zien dat de gemeente in 2026 € 3.810.000 meer uitgeeft dan dat er wordt ontvangen. Dit is goed verklaarbaar want in 2026 staan er nog een aantal vervangingsinvesteringen op de rol evenals (uitgestelde) investeringen uit voorgaande jaren. In 2027 slaat het EMU saldo om in een positief saldo, hetgeen goed verklaarbaar is uit het feit dat er sprake is van een beleidsarme begroting.
Uit de uitkomst in 2026 blijkt dat de gemeente Harlingen in negatieve zin bijdraagt aan het totale EMU saldo.

1.8 Geprognosticeerde balans 2026-2029

(Bedragen x 1.000)

Activa	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28	ultimo 29
Vaste activa						
(Im)materiele vaste activa	88.029	97.724	95.278	90.263	90.404	90.073
Financiele vaste activa	4.449	4.383	4.331	4.284	4.237	4.190
Totaal vaste activa	92.478	102.107	99.609	94.547	94.641	94.263
Vlottende activa						
Voorraden	983	912	913	913	913	913
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	7.266	9.353	7.266	7.266	7.266	7.266
Liquide middelen	179	3	179	179	179	179
Overlopende activa	1.193	3.100	1.190	1.190	1.190	1.190
Totaal vlottende activa	9.621	13.368	9.548	9.548	9.548	9.548
Totaal activa	102.099	115.475	109.157	104.095	104.189	103.811

Passiva	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28	ultimo 29
Vaste passiva						
Eigen vermogen	43.906	33.161	29.450	27.798	26.957	26.517
Voorzieningen	7.371	7.666	7.041	6.080	5.916	6.165
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	40.666	61.698	62.510	60.061	61.160	60.973
Totaal vaste passiva	91.943	102.525	99.001	93.939	94.033	93.655
Vlottende passiva						
Vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	2.246	6.350	2.246	2.246	2.246	2.246
Overlopende passiva	7.910	6.600	7.910	7.910	7.910	7.910
Totaal vlottende passiva	10.156	12.950	10.156	10.156	10.156	10.156
Totaal passiva	102.099	115.475	109.157	104.095	104.189	103.811

1.9 Externe ontwikkelingen

Schatkistbankieren
De Wet schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor Harlingen is dit zogenaamde drempelbedrag in 2025 bepaald op € 1.670.909 voor automatische afroming.
Dit drempelbedrag wordt berekend aan de hand van het begrotingstotaal van de gemeente.
Voor elk kwartaal moet aangetoond worden dat de gemeente de drempelwaarde niet heeft overschreden. Met de BNG is afgesproken dat zij dagelijks het meerdere boven het drempelbedrag stort op de rekening van het rijk. Gelet op deze afspraak is er voldoende waarborg dat de gemeente het drempelbedrag niet overschrijdt.

Algemene uitkering
Voor de ontwikkelingen m.b.t. de algemene uitkering wordt verwezen naar de tekst in de aanbiedingsbrief.

Economisch beeld volgens Centraal Plan Bureau
De ontwikkelingen in de internationale economie volgen elkaar in rap tempo op en zorgen voor grote onzekerheid. Het beleid in de Verenigde Staten is sinds het aantreden van de regering-Trump steeds grilliger geworden. Zo heeft de VS twijfel gezaaid over multilaterale samenwerking, flink gesneden in overheidsinstanties en diverse keren importheffingen aangekondigd voor verschillende landen. In deze raming gaan we uit van de situatie in juni 2025. Dat wil zeggen, importheffingen van 40% op goederen uit China en 10% op goederen uit andere landen. Naast de grilligheden van de VS, zorgen de aanhoudende oorlogen in Oekraïne en Gaza voor geopolitieke spanning. Het conflict tussen Israël en Iran begin juni leidde eveneens tot een stijging van de mondiale olieprijzen.
De vertraagde wereldhandel en extra onzekerheid op internationale markten drukken de bbp-groei in Nederland. De bbp-groei in 2025 en 2026 is lager ten opzichte van het Centraal Economisch Plan (CEP) van eerder dit jaar. Voor de komende kwartalen verwachten we een beperkte bbp-groei, door een lage groei van uitvoer en daling van investeringen. De uitvoergroei neemt af doordat de vraag naar goederen en diensten vanuit de VS daalt en er wereldwijd minder geïnvesteerd wordt. Tegelijkertijd maakt de sterke euro ten opzichte van de dollar Nederlandse exporten duurder. Aan de andere kant verwachten we dat de Duitse vraag toeneemt door een nationale begrotingsimpuls. De daling van investeringen komt voornamelijk door een hoge onzekerheid. Door deze onzekerheid stellen bedrijven hun investeringen uit. De bedrijfsinvesteringen zijn dit jaar extra laag, omdat veel bedrijven investeringen in vervoersmiddelen naar 2024 hebben gehaald vanwege veranderingen in de bpm. Woninginvesteringen nemen daarentegen juist sterk toe, maar kunnen de daling niet compenseren. Ook in 2026 groeit de uitvoer beperkt. De investeringen blijven laag door de aanhoudend hoge onzekerheid.
Sterke vraag van huishoudens en overheidsbestedingen zorgen ervoor dat de Nederlandse economie gematigd groeit. Huishoudens hebben meer te besteden door een sterke reële loongroei en aanvullende lastenverlichting in 2025, waardoor de consumptie stijgt. Verder zien we hogere overheidsuitgaven aan onder andere zorg en defensie. Als gevolg hiervan gaat de groei gepaard met een oplopend begrotingstekort.
Inflatie daalt gedurende dit en volgend jaar. In 2025 hebben vooral voedselinflatie, diensteninflatie en huren een opwaarts effect op de inflatie. In de loop van het jaar nemen de prijsstijgingen van diensten en huren af. De loongroei neemt af, waardoor de diensteninflatie daalt. De huurstijging per 1 juli valt dit jaar lager uit dan vorig jaar. In 2026 verwachten we een inflatie van 2,6%. Hogere btw en brandstofaccijns dragen hier 0,4%-punt aan bij.
De loongroei neemt af, maar blijft hoger dan de inflatie. In 2025 komt de cao-loongroei in de marktsector uit op 5%. De lonen groeien nog steeds fors om werknemers te compenseren voor de inflatie van de afgelopen jaren, waarbij de krapte op de arbeidsmarkt werknemers een goede onderhandelingspositie geeft. De arbeidsmarkt is in 2025 en 2026 iets minder krap dan in voorgaande jaren. Dit komt voornamelijk doordat de groei van de werkgelegenheid daalt, na een sterke stijging in de jaren na de coronacrisis. Het aantal vacatures per werkzoekende (de vacaturegraad) neemt ook af. Het arbeidsaanbod neemt wel licht toe, waardoor al met al de werkloosheid langzaam oploopt.
Het overheidssaldo verslechtert in 2025 naar -2,1% bbp. Dit komt door een stijging van de uitgaven, voornamelijk aan zorg, sociale zekerheid en defensie. Tegelijkertijd nemen de overheidsinkomsten als percentage van het bbp, de collectieve lastenquote, af. Dit komt door het terugvallen van de inkomsten in de inkomensheffing.
In 2026 verslechtert het overheidstekort verder, ondanks hogere overheidsinkomsten. In 2026 stijgen de lasten omdat de accijnskorting op

brandstoffen afloopt en het verlaagde btw-tarief op logies wordt afgeschaft. Daarnaast wordt de indexatie van de schijfgrenzen in box 1 beperkt. Het heffingsvrije vermogen in box 3 gaat weliswaar omhoog, maar dit kan de beperkte indexatie in box 1 niet compenseren. De uitgaven stijgen meer dan de inkomsten, waardoor het overheidstekort uitkomt op 2,7% bbp.
De koopkracht neemt in 2025 en 2026 toe door flinke reële loonstijging. In 2026 is het koopkrachtbeeld nog iets positiever met 1%. De reële loonstijging is volgend jaar wederom 1,5%.
In beide jaren is het koopkrachtbeeld voornamelijk evenwichtig. De verschillen tussen de inkomensgroepen zijn relatief beperkt. In 2025 blijven de gepensioneerden iets achter, omdat de indexatie van pensioenen lager is dan de inflatie. Ook gaat de laagste inkomensgroep er iets minder op vooruit. Dit komt doordat de algemene heffingskorting wordt verlaagd. In 2026 stijgt de koopkracht van gepensioneerden juist iets meer dan de mediaan. De pensioenindexatie ligt hoger dan de inflatie, doordat diverse pensioenfondsen overgaan op het nieuwe pensioenstelsel. Het aandeel personen en kinderen in armoede daalt in 2025 en 2026. De armoede daalt tot 2,8% van de personen en kinderen door stijgende lonen, de verhoging van de huurtoeslag en lagere inkomstenbelasting in box 1. Ook de verhoging van het kindgebonden budget draagt bij.

Macro-economisch beeld

Basisraming	2024	2025	2026
Bruto binnenlands product-groei (% groei)	1,1	1,7	1,3
Werkloosheid (%)	3,7	3,8	4,0
Koopkracht	2,8	0,7	1,0
Inflatie (hcip, %)	3,2	3,0	2,4
Personen in armoede (niveau in %)	3,5	3,1	2,8
EMU-saldo (%bbp)	-0,9	-2,1	-2,7
EMU-schuld (%bbp)	43,7	45,1	47,9

Bron: CPB -concept MEV (juli 2025)

E. BEDRIJFSVOERING

Inleiding

Onder bedrijfsvoering verstaan we alle activiteiten die richting geven aan de organisatie. Ze zorgen ervoor dat iedereen weet wat de plannen zijn in een bepaalde periode, welke kwaliteit we nastreven bij de uitvoering en dat we de uitvoering van plannen bijstellen als dat noodzakelijk is.
Deze paragraaf geeft inzicht in deze bedrijfsvoering. Met name in de aspecten die in 2026 van belang zijn en/of specifieke aandacht verdienen.

Opleiden en ontwikkelen

Het is belangrijk dat wij onze medewerkers faciliteren voor nu en de toekomst. Uitvoering van het nieuwe opleidingsplan voor alle medewerkers gebeurt in 2025 en 2026. Voor dit plan hebben we gekeken naar wat onze medewerkers en de organisatie voor de komende jaren nodig hebben. We zullen regelmatig evalueren en waar nodig bijschaven. Het opleidingsplan richt zich op het toerusten van medewerkers voor hun werk en op mentale ontwikkeling.

Samen Harlingen

Een personele en organisatorische impuls is in 2021 onder de naam ''Samen Harlingen'' ingezet om Harlingen als gemeente krachtig en zelfstandig te laten blijven. Centraal daarbij staan een gezonde financiële huishouding, optimale dienstverlening aan inwoners, professionele medewerkers en hoogwaardige ondersteuning van college en gemeenteraad. Zo werken we aan een gemeente waar inwoners goed wonen, bedrijven gedijen, medewerkers met voldoening werken en toeristen graag komen.

Vanuit Samen Harlingen willen we medewerkers zo veel mogelijk in vaste dienst hebben. Onze projectorganisatie is inmiddels goed uitgerust met vaste medewerkers. Dit zien wij terug in onze projectaanpak en realisatie.
Ondanks meer mensen in vaste dienst blijft het in de huidige arbeidsmarkt nodig een beroep op tijdelijke inhuur om onze werkzaamheden te kunnen uitvoeren. De prognose van de tijdelijke inhuur wordt voorafgaand de begroting gedeeld met de gemeenteraad.

Ook voor gemeente Harlingen komt het ravijnjaar dichterbij.
Als organisatie houden we rekening met een herijking van het beleid om onze financiële huishouding gezond te houden.

Vitaliteit

We investeren in de vitaliteit van onze medewerkers via onder andere het opleidingsplan. Ook nemen we preventieve maatregelen op het gebied van mentaal welzijn. Daarbij stimuleren we medewerkers aan de slag te gaan met hun mentale gezondheid. Waar nodig vertalen we de uitkomsten van het preventief medisch onderzoek van 2025 in concrete maatrelen.

Indicator ziekteverzuim

Indicator	2022	2023	2024
Ziekteverzuim 25-35 jaar	2,72%	2,21%	3,44 %
Ziekteverzuim 35-45 jaar	5,40%	3,63%	2,01%
Ziekteverzuim 45-55 jaar	8,64%	4,66%	5,86%
Ziekteverzuim onder 55 plussers	9,10%	9,63%	8,36%
Gemiddeld ziekteverzuim	6,27%	5,52%	5,48%

Toelichting
Van 2023 naar 2024 is het gemiddelde ziekteverzuim bij de gemeente Harlingen gedaald van 5,52% naar 5,48%. De daling van het verzuimpercentage is minimaal. Echter is de oorzaak psychische belasting sterker gedaald, namelijk met 1,3%. De reden hiervoor is dat wij preventief medewerkers begeleiding geven waardoor er minder medewerkers zich uiteindelijk ziek melden. Verder blijven we het ziekteverzuim analyseren om te kijken welke aanvullende maatregelen mogelijk zijn.

Privacy

Met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden de privacy en bescherming van persoonsgegevens van individuen gewaarborgd. De AVG geeft mensen meer controle over hun persoonlijke gegevens en stelt strenge regels aan organisaties die deze gegevens verwerken. De naleving van de AVG en de bescherming van persoonsgegevens vraagt constante aandacht. Om de kwaliteit van de naleving hoog te houden, blijven we in 2026 onze processen optimaliseren. Dit doen we door nieuwe procedures in te voeren voor onder andere de uitvoer van Data Protection Impact Assessments, rechten van betrokkenen en Artificiële Intelligentie. Ook het toezicht op het privacybeleid wordt vergroot. We focussen in 2026 daarnaast op de verdere implementatie en borging van de Wet politiegegevens (Wpg). Hiervoor gebruiken we het in 2025 opgestelde auditplan, de uitkomsten van de externe audit en een interne audit.

Juridisch specialisme

Civiel recht

De gemeente had in het verleden te maken met kostbare civielrechtelijke procedures. Deze procedures zijn inmiddels zo goed als afgerond. Op dit moment loopt nog een schadestaatprocedure over vermeende schadeplichtigheid van de gemeente. Begin 2025 is de gemeente hierbij in het gelijk gesteld. De schadevordering is geheel afgewezen en de tegenpartij veroordeeld tot vergoeding van de gemeentelijke proceskosten. We houden rekening met voortzetting van de procedure in hoger beroep.
Omdat er momenteel geen civiele procedures lopen, verwachten we lagere juridische kosten in 2026.

Publiekrecht

Op het gebied van het publiekrecht is vanaf 1 januari 2026 een nieuwe wet van kracht, de Wet modernisering bestuurlijk elektronisch verkeer (Wmbev). Hiermee krijgen inwoners en ondernemers het recht om officiële berichten aan gemeenten en andere overheden digitaal te versturen. Deze wet heeft in ieder geval gevolgen voor onze werkprocessen en ICT-voorzieningen.
We verwachten dat de kosten voor inhuur voor het team Juridische Zaken verder dalen nu de functie concernjurist weer vast is ingevuld.
Er is al een flinke slag gemaakt in het actualiseren van de gemeentelijke regelgeving. In 2026 gaan we hiermee verder zodat alle regelgeving actueel en toepasbaar is in de hedendaagse praktijk. Daarnaast gaat onze aandacht vooral naar de juridische kwaliteit van onze processen en het vooraf adviseren. Door dit op orde te brengen verwachten we minder juridische problemen die we achteraf moeten oplossen. Dit werkt efficiënter en effectiever binnen de organisatie.
We gaan uit van vergelijkbare aantallen bezwaarschriften, beroepen en hoger beroepen als in vorige jaren.

Inkoop en aanbesteden

De kennis van inkopen en aanbesteden neemt verder toe binnen de gemeente. Dit komt door actieve communicatie over het inkoopbeleid door de inkoopadviseur en de basiscursus inkoop en aanbesteden.
De inkoopadviseur is bij veel inkoop betrokken. Afwijking van de regels voor inkoop en aanbesteden gaat in overleg met de gemeentesecretaris, dit werkt effectief.
De samenwerking tussen inkoopadviseur en de nieuwe concerncontroller krijgt in 2026 vorm.

Informatiebeveiliging

Sinds de inwerkingtreding van de Nederlandse Cyberbeveiligingswet is de gemeente Harlingen wettelijk verplicht om haar digitale weerbaarheid structureel te versterken. Harlingen valt onder het toezicht en de verplichtingen van deze wet. Het gaat onder andere om een zorgplicht en meldplicht bij incidenten met beveiliging. In 2026 ligt de focus op de verdere verankering van deze wetgeving in de organisatie. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) dient hierbij als kader. Dat is de basis voor onze stelselmatige aanpak van informatiebeveiliging binnen gemeentelijke processen, systemen en dienstverlening. In de afgelopen jaren zijn belangrijke stappen gezet in de professionalisering van de informatievoorziening en inrichting van een beheersmatige structuur. In 2026 wordt dit traject voortgezet met als doel het realiseren van een aantoonbaar volwassen beveiligingsniveau dat voldoet aan de eisen van de Cyberbeveiligingswet. Daarnaast wordt ingezet op het versterken van de samenhang tussen informatiebeveiliging en privacy. De bescherming van vertrouwelijke gegevens vraagt om nauwe samenwerking tussen de betrokken functionarissen en domeinen.

F. VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:

- lid van het Algemeen Bestuur
- lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Harlingen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en overige samenwerking-verbanden. Voor maar een gedeelte van deze verbonden partijen geldt dat zij een rol spelen in de beleidsvoering van de gemeente. In andere gevallen is de participatie van de verbonden partijen historisch gegroeid. Hieronder zijn de verbonden partijen van de gemeente opgenomen.

De verbonden partijen

A. Publiekrechtelijke partijen

- Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Sociaal Domein Fryslân
- Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
- Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
- De Marrekrite
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

B. Privaatrechtelijke partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- N.V. Port of Harlingen
- Omrin (Afvalsturing Friesland en Fryslân Miljeu)
- Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Kerngegevens

Hieronder worden kort een aantal van de verbonden partijen uitvoeriger besproken vanwege het belang dat de gemeente bij deze partijen heeft. Hierbij besteden we aandacht aan de doelstelling, de activiteiten, het financiële en bestuurlijke belang, het eigen- en vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partij.

A. Publiekrechtelijke partijen

Naam	**Werkvoorzieningsschap Fryslân-West (Empatec)**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Sneek
Doel:	Het op bedrijfsmatige verantwoorde wijze doen uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid. Dit gebeurt via de NV Empatec
Activiteiten:	Bieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden
Financieel belang:	Bijdrage per werknemer afkomstig uit gemeente
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Dagelijks Bestuur en wethouder de Groot als portefeuillehouder Financiën lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 2.107.007 € 2.079.912 € 2.068.357 € 2.038.670
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 10.811.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024 : € 1.327.000
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 112.000

Naam	**Welstandszorg Hûs en Hiem**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland.
Activiteiten:	Adviseren van de 18 gemeenten in het kader van de Woningwet, Monumentenwet en de Monumentenverordening.
Financieel belang:	De Welstandszorg Hûs en Hiem wordt gefinancierd middels een adviesbijdrage per aangevraagd advies.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur. Wethouder De Groot is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 50.000 € 50.000 € 50.000 € 50.000
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 382.955
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 425.448
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 123.212

Naam	**Sociaal Domein Fryslân**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling (centrumregeling)
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Activiteiten:	Wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken die zien op beleidsvoorbereiding, de inkoop, het contractmanagement en beheer, het financieel administratief beheer verwerken evenals het cliëntenbeheer.
Financieel belang:	De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de jeugdwet.
Bestuurlijk belang:	Wethouder Sijtsma heeft vanuit zijn functie de portefeuille jeugd, wethouder De Groot de portefeuilles WMO, middelen en Financiën.
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 154.261 € 154.261 € 154.261 € 154.361
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € n.v.t.
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: n.v.t.
Resultaat 2024:	N.v.t.

Naam	**Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Franeker
Doel:	Het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de 4 deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.
Activiteiten:	Uitvoering van de P-wet, WMO (prestatievelden huishoudelijke verzorging en voorzieningen gehandicapten), Jeugdwet, Wet Inburgering en overige wetten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering aan de gemeentebesturen al dan niet in medebewind is opgedragen.
Financieel belang:	De dienst SoZaWe Noardwest Fryslân wordt als volgt gefinancierd: 30% naar rato van het inwoneraantal en 70% naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden/Wmo-cliënten.
Bestuurlijk belang:	Wethouder de Groot was en Schoute is lid van het bestuurlijk overleg
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 27.106.407 € 28.231.870 € 29.374.729 € 30.542.170
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 692.850
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 9.345.409
Resultaat 2024:	Nihil

Naam	**Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Frsylân**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Activiteiten:	Per 1 januari 2007 zijn de Brandweer Fryslân en GGD/GHOR Fryslân gefuseerd tot de hulpverleningsdienst Fryslân. Daarmee is de verplichte bestuurlijke integratie in het kader van de vorming van de veiligheidsregio's tussen de regionale brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) gerealiseerd
Financieel belang:	Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang:	Burgemeester Sjerps is vanuit haar functie lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder de Groot is lid van de bestuurscommissie gezondheid evenals lid van de agendacommissie Gezondheid en burgemeester Sjerps is lid van de bestuurscommissie Veiligheid.
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 2.136.540 € 2.240.790 € 2.327.030 € 2.415.165
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 10.661.592
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 87.343.698
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 3.643.123

Naam	**De Marrekrite**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en waterrecreatie, dit met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.
Activiteiten:	Beheer en onderhoud aanlegvoorzieningen
Financieel belang:	Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang:	Per deelnemende gemeente 1 lid in het Algemeen Bestuur. Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur.
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 9.284 € 9.349 € 9.629 € 9.919
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 4.256.355
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 6.861.369
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 127.975

Naam	**Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Het inzetten op een betere en veilige leefomgeving in Fryslân. Hiervoor voeren ze een aantal taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit die voorheen werden uitgevoerd door overige partijen (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, brandweer).
Activiteiten:	Verlenen van vergunningen, houden van toezicht, handhaving en advisering op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang:	Aandelen en naar rato van afname diensten.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen. Wethouder Sijtsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur
Gemeentelijke bijdrage 2026: Gemeentelijke bijdrage 2027: Gemeentelijke bijdrage 2028: Gemeentelijke bijdrage 2029:	€ 610.159 € 610.159 € 610.159 € 610.159
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 839.506
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 4.783.824
Resultaat 2024:	Nadelig saldo: € 361.794

B. Privaatrechtelijke partijen

Naam	**Bank Nederlandse Gemeenten**
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doel:	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
Activiteiten:	Verlenen van bancaire diensten.
Financieel belang:	31.200 aandelen à € 2,50 nominaal
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato aandelenbezit
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 4.721 miljoen
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 110.819 miljoen
Resultaat 2024:	Nettowinst: € 254 miljoen

Naam	**N.V. Port of Harlingen**
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Harlingen
Doel:	Het beheren, ontwikkelen en exploiteren van havens te Harlingen met bijbehorende haventerreinen.
Activiteiten:	Exploitatie van de haven, zoals het ontwikkelen, aanleggen en beheren van de haveninfrastructuur en haven suprastructuur. Het verzorgen van de logistieke dienstverlening voor de afhandeling van goederenstromen.
Financieel belang:	100%
Bestuurlijk belang:	100% aandeelhouder. Wethouder de groot is de vertegenwoordiger namens de aandeelhouder.
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 5.366.618
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 8.605.152
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 672.360

Naam	**Afvalsturing Fryslân / Fryslân Miljeu (Omrin)**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Heerenveen
Doel:	Het verwijderen en voorkomen van het Friese afval in alle Friese gemeenten conform de voorgeschreven milieudoelstellingen en dat tegen zo laag mogelijke kosten
Activiteiten:	Afvoeren en verwerken van afval
Financieel belang:	Aandelen
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen. Wethouder Sijtsma is vertegenwoordiger namens de gemeente als aandeelhouder.
	Afvalsturing Fryslân
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 83.562.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 131.694.000
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 7.130.000
	NV Fryslân Miljeu
Eigen vermogen:	Ultimo 2024: € 11.572.000
Vreemd vermogen:	Ultimo 2024: € 30.506.000
Resultaat 2024:	Voordelig saldo: € 1.621.000

Naam	**Openbare Verlichting & Energie Fryslan (OVEF)**
Vorm:	Coöperatie
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Is een organisatie die de inkoop van energie en de verduurzaming verzorgt voor leden en afnemers. Verder beheren ze de data die uit de energiemeters komt en adviseren ze de leden en afnemers hierover. Op het gebied van openbare verlichting kopen ze het beheer en onderhoud van een kleine 100.000 lichtmasten in. Ook verzorgen ze het beheer van de publieke laadpalen in Friesland. De uitvoering van het beleid is verdeeld over de diensten Openbare Verlichting (OVL), Energie en Laadinfra
Financieel belang:	Afname van diensten
Bestuurlijk belang:	Wethouder Sijtsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur, burgemeester Sjerps is voorzitter van de Raad van Commissarissen.
Eigen vermogen:	N.v.t.
Vreemd vermogen:	N.v.t.
Resultaat 2024:	N.v.t.

G. GRONDBELEID

Algemeen

Grondbeleid is beleid dat de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening ondersteunt. Het grondbeleid streeft naar het creëren van ruimte voor verschillende functies zoals wonen, infrastructuur, welzijn, zorg, bedrijventerreinen, detailhandel, natuur en recreatie door het ondersteunen of oppakken van concrete ontwikkelinitiatieven.

Het gemeentelijk grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om bestuurlijke doelen op het gebied van ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De financiële impact van grondbeleid is groot. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In 2024 is de nota grondbeleid geactualiseerd voor de periode 2024-2027. Met name de woningmarktopgaven voor de komende jaren vragen van de gemeente een actievere opstelling dan voorheen. Daarom hanteert de Nota grondbeleid als uitgangspunt dat de gemeente een situationeel grondbeleid gaat voeren. Op basis van afwegingscriteria wordt per gebieds- of locatieontwikkeling bepaald welke grondbeleidsstrategie en -instrumenten de gemeente wil inzetten.

Daarnaast wordt in de nota grondbeleid 2024-2027 aandacht besteed aan de consequenties van de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en daarin specifiek het gemeentelijke kostenverhaal binnen grondexploitaties en de gevolgen van het Didam-arrest. In dit arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat overheidslichamen bij verkoop van onroerende zaken op grond van het gelijkheidsbeginsel gelegenheid moeten bieden aan potentiële gegadigden om mee te dingen.

Doel grondbeleid

Bij de vaststelling van de nota grondbeleid in 2024 zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De gemeente past een situationeel grondbeleid toe waarbij op basis van een vastgesteld afwegingskader wordt bepaald welke ontwikkelingsstrategie wordt gevolgd.
- Hoofdregel is dat kostenverhaal primair op vrijwillige basis via een anterieure overeenkomst (privaatrechtelijk), voorafgaand aan de vaststelling van het omgevingsplan of verlening van de omgevingsvergunning, plaatsvindt.
- De gemeente wil het instrument van financiële bijdrage inzetten voor het realiseren van sociale en betaalbare (huur)woningen en betaalbare woningen.

Focus 2026

Verwerven vastgoed

Grootschalige grond- en vastgoedverwervingen worden op dit moment niet voorzien. Mochten er strategische grondposities of vastgoed beschikbaar komen, dan zal de gemeenteraad tijdig worden meegenomen.

Gronduitgifte

Voor wat betreft de grondposities die de afgelopen jaren zijn aangekocht zal de focus blijven liggen op het maken en uitvoeren van plannen voor een passende invulling van deze locaties. De Willemshaven en de gebiedsontwikkeling van de Westerzeedijk blijven prioriteit houden. Ook de locatie Kanaalweg 110 (voormalige houthandel Almenum) is aan deze prioriteitenlijst toegevoegd.

Het uitbreidingsplan Ludinga is op dit moment de enige lopende exploitatie voor wat betreft woningbouw. Verkoop hiervan geschiedt via de projectontwikkelaar.

Daarnaast is op bedrijventerrein Oostpoort nog een beperkt aantal bouwrijpe bedrijfskavels beschikbaar. Streven is om deze zo spoedig mogelijk te verkopen.

Afstoten vastgoed

Voor leegstaande en leegkomende gemeentelijke gebouwen wordt gezocht naar de beste herbestemmingsvorm en/of worden panden verkocht met inachtneming van het bepaalde in de vast te stellen visie Vastgoed.

Verkoop erfpachtgrond

Van oudsher is de gemeente eigenaar van relatief veel erfpachtgrond. In de periode tussen 2024 en 2030 lopen veel (soms erg oude) erfpachtovereenkomsten af.

In 2024 is het erfpachtbeleid geactualiseerd om daarmee adequaat in te kunnen spelen op het aflopen van deze rechten van erfpacht. Het nieuwe erfpachtbeleid biedt enerzijds de mogelijkheid tot verkoop van het bloot eigendom en anderzijds

het omzetten van de lopende rechten van erfpacht naar eeuwigdurende rechten van erfpacht.

In 2025 zijn alle zittende erfpachters op grond van dit herziene erfpachtbeleid geïnformeerd. Een aanzienlijk deel van de erfpachters heeft in 2025 besloten over te gaan tot aankoop van het bloot eigendom. De verwachting is dat deze tendens in 2026 zal worden voortgezet.

Uitvoering grondbeleid

Sinds een aantal jaar is er veel aandacht voor inbreiding en herbestemming. Dat zal de komende jaren niet veranderen is de verwachting. Dat zorgt er voor dat indien deze locaties niet in eigendom zijn van de gemeente, in de praktijk een meer faciliterende en samenwerkende rol wordt gezocht. In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze kostenverhaal plaatsvindt. Voor wat betreft een aantal ontwikkellocaties heeft de gemeente Harlingen in de afgelopen jaren diverse grondposities verworven. Dit zijn over het algemeen ook herbestemmings- en/of inbreidingslocaties. In het geval dat de gemeente eigenaar is van de grond, bestaat de mogelijkheid (en ligt het soms ook meer voor de hand} om de exploitatie in eigen hand te nemen. Hier zal de rol van de gemeente meer actief zijn. De ontwikkeling van het Willemshavengebied, het Westerzeedijkgebied en de locatie Kanaalweg 110 zijn daar goede voorbeelden van.

Risico's in de grondexploitatie

Als algemene risico's in de grondexploitaties kunnen worden genoemd:

- conjunctuur- en renterisico's waardoor de vraag naar bouwgrond in kan zakken en renteverliezen kunnen ontstaan.
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes tussen het tijdstip van tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond waardoor het product niet meer aansluit op de vraag.
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankoopprijzen.
- milieurisico's.
- planschadeclaims.
- het wellicht niet kunnen komen tot volledig kostenverhaal in geval van particuliere exploitaties.
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in de exploitatie-berekeningen.
- archeologie.
- politieke besluitvorming.
- capaciteit.

Niet in exploitatie genomen gronden

Harlingen heeft diverse percelen grond in voorraad met het oog op het ontwikkelen van toekomstige bestemmingsplannen, te weten:

	Oppervlakte	Boekwaarde op 1 januari 2026	Boekwaarde op 31 december 2026
Het terrein Westerzeedijk	71.970 m2	€ 359.850	€ 359.850
De locatie Kanaalweg 110	14.789 m2	€ 1.525.000	€ 1.525.000
Overig (diversen, verspreid in gemeente)	89.593 m2	€ 95.806	€ 95.806
Totaal	**176.352 m2**	**€ 1.980.656**	**€ 1.980.656**

Toelichting:

Het terrein Westerzeedijk
Deze gronden staan op de balans voor € 5 per m². Dit gebied wordt in 2026 en verder ontwikkeld. Bij verkoop van deze gronden zal de boekwaarde worden afgeboekt.

Locatie Kanaalweg 110
Deze locatie staat op de balans voor 103,12 per m². Dit gebied wordt in 2026 en 2027 verder ontwikkeld.

Overig
Het betreffen hier diverse percelen, verspreid over de gemeente, met een totale oppervlakte van bijna 9 hectare. Ze hebben nog een boekwaarde van € 95.806 (€ 1,07 per m²). Deze grond is gedeeltelijk verpacht (geraamde opbrengst € 2.583).

Erfpachtgronden

De boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden bedraagt in 2025 € 13.721.000.
Het betreft hier gronden uit oude grondexploitaties voor woningbouw (€ 16.000) en voor bedrijfsterreinen (€ 13.705.000), die niet zijn verkocht, maar in erfpacht zijn uitgegeven.
De jaarlijkse rentekosten van deze erfpachtgronden zijn in 2026 geraamd op € 124.000.
De jaarlijkse opbrengst erfpachtcanon is in 2026 geraamd op € 484.000.
De kosten en opbrengsten zullen na 2025 afnemen omdat in 2025 het bloot eigendom van meerdere erfpachtpercelen onder woningen zal worden verkocht.

Grondexploitaties, onderhanden werken

Er zijn momenteel geen gemeentelijke grondexploitaties. Er loopt nog een particuliere grondexploitatie, nl. het realiseren van de nieuwbouwwijk Ludinga.

Ludinga
In 2004 is gestart met de ontwikkeling van dit uitleggebied voor woningbouw ten zuidoosten van Harlingen. Dit wordt gedaan door de projectontwikkelaar Ludinga Vastgoed BV.
De binnen dit uitleggebied in eigendom van de gemeente Harlingen zijnde gronden zijn per 1 januari 2002 voor € 4,2 miljoen verkocht aan Ludinga Vastgoed BV.
Levering en betaling vinden plaats op het moment van levering door Ludinga Vastgoed BV van gronden in bouwrijpe staat aan de nieuwe bewoners.
Voor het nog niet door Ludinga Vastgoed BV voldane gedeelte van deze koopsom ontvangt de gemeente een rentevergoeding vanaf 1 januari 2002.
Totaal is sinds 2005 161.840 m² geleverd aan eindgebruikers. Dit is 68,00 % van de totale hoeveelheid aan Ludinga Vastgoed te leveren grond die geraamd is op ca. 24 hectare.

Financiële overzicht Ludinga:	
Geraamde boekwaarde op 1 januari 2026:	€ 983.000
Lasten 2026:	-
Baten 2026:	€ 70.000
Geraamde boekwaarde op 31 december 2026:	€ 913.000

Grondexploitatie, reserves en voorzieningen

Voor grondexploitaties, waarvoor op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening aangehouden. Uitgangspunt hierbij is een behoedzame raming van de opbrengsten.
Op dit moment zijn er geen voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties.

H. INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Aanleiding

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) op gemeenten en waterschappen is een wettelijke taak van de provincie. Zij ziet er op toe dat toezichtontvangers medebewindstaken in lijn met wet- en regelgeving uitvoeren. In de afgelopen jaren is het Friese IBT geëvalueerd en is er gewerkt aan het effectiever maken van het toezicht. Dit leidde tot een visie, doelstelling en werkwijze die sinds 2022 voor alle toezichtontvangers geldt.

Uitvoeringsagenda IBT

In de uitvoeringsagenda staan de werkzaamheden van de provincie op het gebied van IBT. Met deze agenda wordt sinds 2022 gewerkt aan de vormgeving van risicogericht maatwerktoezicht. De nadruk hierbij ligt op dialoog en lerend toezicht.
Voor iedere toezichtontvanger wordt een individueel toezichtplan opgesteld en deze wordt opgevuld met informatie vanuit themaonderzoeken, toezichtgesprekken en afspraken. In 2026 zal het toezicht mede gericht zijn op de aanwezigheid en naleving van de gemeentelijke kwaliteitsverordening. Deze verordening is een instrument om de kwaliteit te borgen van de uitvoering en handhaving van VTH-taken.

I. WET OPEN OVERHEID

Wet open overheid

De Wet open overheid (hierna Woo) regelt het recht van burgers op publieke informatie en bevordert de vindbaarheid, toegankelijkheid en archivering van overheidsinformatie. De Woo hanteert als uitgangspunt: zoveel mogelijk openbaar, tenzij. De Woo verplicht overheden om actief informatie openbaar te maken en verzoeken om informatie snel en in overleg met de verzoeker af te handelen. Het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding is hierbij essentieel. Hoofdonderdelen van de Woo zijn: passieve openbaarmaking, actieve openbaarmaking en het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passieve openbaarmaking betekent dat de gemeente op verzoek openbaar maakt en actief betekent dat de gemeente vanuit zichzelf de informatie openbaar maakt.

Actieve openbaarmaking van informatie

De invoering van de categorieën informatie voor actieve openbaarmaking gaat stapsgewijs (in tranches). Ons uitgangspunt is om deze tranches te volgen. In 2026 zullen we gefaseerd informatiecategorieën openbaar maken met behulp van een eigen online publicatieplatform. Het is nog niet precies duidelijk welke informatiecategorieën wanneer verplicht worden. We gebruiken de ervaringen die we opdoen met het publiceren van informatie, waarmee we op dit moment (in 2025) starten.

Passieve openbaarmaking van informatie

Het aantal Woo-verzoeken is moeilijk te voorspellen. Door informatie proactief openbaar te maken kan het aantal Woo-verzoeken afnemen. In 2026 verwachten we, net als voorgaande jaren, ongeveer 15 tot 20 Woo-verzoeken af te handelen. Sommige hiervan zijn complex en tijdrovend. Het tijdig afhandelen van deze verzoeken vinden we belangrijk. Daar waar nodig voeren we verbeteringen door in ons Woo-werkproces.

Informatiehuishouding verder op orde

Het op orde hebben van de informatiehuishouding is een belangrijke randvoorwaarden voor het (actief) openbaar maken van informatie. Het verbeteren van de informatiehuishouding binnen onze organisatie is een continue proces. De uitdaging is om digitale informatie uit de werkprocessen duurzaam vindbaar en uitwisselbaar te ontsluiten en te archiveren. Aan deze uitdaging wordt in 2026 verder gewerkt.

FINANCIELE BEGROTING

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

	2026	2027 *	2028*	2029
Lasten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken	100.000			
1b Raadscommunicatie	30.000			
1c Versneld afschrijven boekwaarde Westerzeedijk		300.000		
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Beheer badhuus Empatec	50.000			
3b Co-financiering Maritieme Vissering Experience, Spukcoördinator	20.000	20.000	20.000	
3c Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, diverse maatregelen	200.000	200.000		
4. Economie				
4a Uitvoeringsbudget citymarketing aan Zee	50.000			
4b Contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten	40.000			
5. Onderwijs				
5a Uitvoering taalbeleid	12.500	12.500		
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Subsidie Anton Wachterprijs	14.000		14.000	
6b Cultuureducatie, uitvoeringskosten	18.400	18.400	18.400	
6c Omroep Zilt	10.000			
6d Revitalisering en vergroenen wijken en kernen	324.000	324.000		
6e bestrijding ziekten en plagen bomen	21.500	21.500		
7. Sociaal domein				
7a Present	15.000	15.000	15.000	
7b Pilot Odensehuis	66.000	54.000	41.000	
7c Sociale kaart	19.000	19.000		

8. Volksgezondheid en milieu				
8b Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)	88.000	88.000	88.000	
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Opstellen Omgevingsbeleid	100.000	100.000	100.000	
Totaal lasten	**1.178.400**	**1.172.400**	**296.400**	**0**

Baten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000			
1b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	30.000			
1c Bijdrage van de algemene investeringsreserve		300.000		
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
3b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	20.000	20.000	20.000	
3c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	200.000	200.000		
4. Economie				
4a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
4b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	40.000			
5. Onderwijs				
5a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	12.500	12.500		
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	14.000		14.000	
6b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	18.400	18.400	18.400	
6c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000			
6d Bijdrage van de algemene investeringsreserve	324.000	324.000		
6e Bijdrage van de algemene investeringsreserve	21.500	21.500		
7. Sociaal domein				
7a Bijdrage van de reserve sociaal domein	15.000	15.000	15.000	
7b Bijdrage van de reserve sociaal domein	66.000	54.000	41.000	
7c Bijdrage van de reserve sociaal domein	19.000	19.000		
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Bijdrage van de reserve sociaal domein	88.000	88.000	88.000	
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000	100.000	100.000	
Totaal baten	**1.178.400**	**1.172.400**	**296.400**	**0**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

**excl begrotingssaldi*

Lasten

1a Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken
Om de regeldruk op meerdere terreinen te verminderen en voor de verdere aanpak van projectmatig werken wordt voor 2026 € 100.000 gereserveerd.

1b Raadscommunicatie
De gemeenteraad wil de inwoners meer betrekken bij de beslissingen die de gemeenteraad moet nemen. Tevens wil de gemeenteraad het werk van de gemeenteraad zichtbaarder maken. Om dit te bereiken heeft de raad de wens uitgesproken om aan de slag te gaan met raadscommunicatie. Voor 2026 is hiervoor € 30.000 gereserveerd.

1c Versneld afschrijven boekwaarde Westerzeedijk
In verband met de voorgenomen verplaatsing van de gemeentewerf dient de boekwaarde van de huidige gemeentewerf op de Westerzeedijk versneld afgeschreven te worden.

3a Beheer badhuus Empatec
De huidige exploitant van het Badhuus heeft zijn werkzaamheden in 2024 beëindigd. Hierdoor is de exploitatie en het dagelijks beheer van het Badhuus teruggekomen bij de gemeente Harlingen.
In 2026 is de exploitatie uitbesteed aan Empatec. Hiervoor is € 50.000 gereserveerd.

3b Co-financiering Maritieme Visserij Experience, SPUK coördinator
In 2023 stelde het Rijk geld beschikbaar voor visserijbedrijven en voor gemeenschappen die worden geraakt door ingrijpende veranderingen in de Noordzeevisserij. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit(LNV) heeft gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Gemeente Harlingen heeft hierop ingeschreven. Om in aanmerking te komen voor een rijksbijdrage is cofinanciering vereist. Voor de jaarlijkse coördinatie en -verantwoording van deze rijksbijdrage is een SPUK-coördinator nodig.

3c Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, diverse maatregelen
In juli 2024 is de centrumvisie en het bij behorende uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad van Harlingen vastgesteld. De centrumvisie beschrijft kansen, ideeën en ambities en omvat de gewenste ontwikkelingsrichting voor het centrum van Harlingen. In het uitvoeringsprogramma, staan de deelprojecten en acties. Voor de herinrichtingswerkzaamheden, is voor de jaren 2026 en 2027 een budget van € 200.000 benodigd voor het oppakken en uitwerken van diverse maatregelen.

4a Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee
Voor de uitwerking van het uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee is in 2026 € 50.000 geraamd. Daarmee is financiële ruimte om de huidige aanpak te continueren en nieuwe impulsen te geven aan de citymarketing

4b Contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten
De gemeenten aan de Waddenzee zijn vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). De VWG informeert hen over actualiteiten en brengt namens hen standpunten, wensen en bedenkingen in. Deze ontwikkelingen vragen een beter georganiseerde inzet. Hiervoor is een tijdelijke contributieverhoging nodig in 2026 van € 40.000.

5a Uitvoering taalbeleid
Voor de uitvoering van het taalbeleid en het financieel ondersteunen van daaruit voortvloeiende initiatieven is nog geen geoormerkt budget gereserveerd. Voor de jaren 2026 en 2027 is hiervoor een budget van € 12.500 geraamd.

6a Subsidie Anton Wachterprijs
De uitreiking van de tweejaarlijkse Anton Wachter Prijs tijdens het Literair Festival Harlingen door Centraal Comité 1945 Harlingen is bedoeld voor de schrijver van het beste literaire prozadebuut. Het is de enige debuutprijs die door een vakjury wordt toegekend. Uitreiking gebeurt tegelijkertijd met de uitreiking van de Ina Dammanprijs voor het in stand houden van de kennis over en de belangstelling voor de persoon en het werk van Simon Vestdijk.
De organisatie van de prijsuitreiking ligt bij de Bibliotheek en boekhandel Van der Velde. Voor de gestegen kosten stelt de gemeente tweejaarlijks een extra bedrag van maximaal € 14.000 beschikbaar.

6b Cultuureducatie, ontwikkelkosten en uitvoeringskosten
Het huidige programma cultuureducatie wordt sinds 2011 aangeboden in de vorm van het cultuurmenu aan het basisonderwijs. Het doel is om dit uit te breiden naar een programma (doorlopende leerlijn) voor kinderen en jongeren van 2 t/m 18 jaar. De doorlopende leerlijnen zijn gericht op kennismaking, zelf doen en talentontwikkeling. Voor de jaren 2026 tot en met 2028 is hiervoor een uitvoeringsbudget van € 18.400 benodigd.

6c Omroep Zilt
Omroep Zilt ontvangt extra financiering vanuit het Rijk voor het aanstellen van professionele verslaggevers c.q. journalisten. De rijksbijdrage die de gemeente via VNG voor de streekomroep ontvangt is niet toereikend is voor de huidige exploitatiekosten, die door de groei van het personele bestand sterk zijn toegenomen.
Naar verwachting wordt vanaf 2027 structureel een hogere bijdrage vanuit het Rijk voor alle streekomroepen toegekend. Om deze tijd te overbruggen ontvangt Omroep Zilt in 2026 extra financiële ondersteuning van € 10.000.

6d Revitalisering en vergroenen wijken en kernen
De kwaliteit/gezondheid van de bomen in de kernen (met name de bomen die in de verharding staan) is matig vanwege de slechte ondergrondse doorwortelbare ruimte.
Om te voorkomen dat al deze bomen binnen nu en 10 jaar gekapt moeten worden, is het vergroten van ondergrondse doorwortelbare ruimte een must. Het plan is om in 3 jaar tijd ca 180 bomen (60 bomen per jaar) te revitaliseren en de omgeving rond de bomen te vergroenen. Hiervoor is in 2026 en 2027 € 324.00 geraamd.

6e Bestrijding ziekten en plagen bomen
Binnen de gemeente Harlingen komen diverse boomziektes en plagen voor. Tegen sommige ziektes en plagen bestaat tegenwoordig wel een remedie.
Kastanje bloedingsziekte kan namelijk worden bestreden met een warmteremedie en de luizenpoepplaag (plakkerige laag op auto's en verharding) van lindes kan biologisch (met de inzet van lieveheersbeestjes) worden bestreden. Hiervoor is in 2026 en 2027 € 21.500 geraamd.

7a Present
Het verbinden van vrijwillige inzet voor een hulpvraag is de hoofdactiviteit van Present. Present heeft het in de loop der jaren drukker gekregen met deze activiteit. Om dit uit te kunnen blijven voeren, zijn de uren van de algemeen coördinator en de projectcoördinator in 2022 opgehoogd.
Om de basistaken van Present te kunnen garanderen is er een verhoging van de subsidie nodig. Hiervoor is in de jaren 2026 tot en met 2028 € 15.000 extra geraamd.

7b. Pilot Odensehuis
In 2023 heeft de gemeenteraad de motie 'Locatie voor het opzetten en faciliteren van een Odensehuis - inrichten dementie vriendelijke gemeente' overgenomen. Een succesvol Odensehuis heeft een lange aanlooptijd nodig om bekendheid te krijgen in de gemeente. Om een goede pilot te kunnen draaien en te onderzoeken wat de effecten hiervan zijn vindt gedurende vier jaar een pilot in Harlingen plaats. De kosten hiervan zijn in 2026 geraamd op
€ 66.000. Omdat de coördinatiekosten in 2027 en 2028 afnemen bedragen de kosten in 2027 € 54.000 en in 2029 € 41.000.

7c. Sociale kaart
Het ontwikkelen en implementeren van een sociale kaart voor de gemeente Harlingen.
Om de inwoners van Harlingen optimaal in staat te stellen hun eigen hulpvragen en problemen zelfstandig op te lossen, is het essentieel dat zij weten waar zij terecht kunnen.
De sociale basis van onze gemeente biedt tal van initiatieven en voorzieningen, maar deze moeten wel vindbaar zijn. Dit bevordert niet alleen het gevoel van eigen regie en zelfredzaamheid, maar komt ook tegemoet aan de voorkeur van veel inwoners om hun zaken zelf te regelen. In dit kader is een sociale kaart van

onschatbare waarde. Waar dit vroeger een statische lijst van voorzieningen was, fungeert het nu als een dynamisch digitaal platform waar vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Het biedt zowel inwoners als professionals een compleet overzicht van alle mogelijkheden binnen het sociale domein van onze samenleving. De sociale kaart draagt bij aan een verbeterde dienstverlening van de inwoners van Harlingen.

8a Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is een werkwijze om het mentaal welbevinden van jongeren te vergroten, hen gezonder op te laten groeien en te voorkomen dat jongeren gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken.
De Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) aanpak bestaat uit een lokale aanpak, gekeken wordt wat de grootste problemen zijn en waar kansen liggen om deze aan te pakken. Hierdoor kan het gereserveerde budget van € 88.000 (2026 tot en met 2028) voor de OKO aanpak effectief worden ingezet.

9a Opstellen Omgevingsbeleid
Op grond van de Omgevingswet dient de gemeente een Omgevingsvisie op te stellen. Op basis van een inventarisatie van bestaand beleid en ontwikkelingen, heeft dit geresulteerd in een pakket bouwstenen. Voor het onderhoud en het beheer van de Omgevingsvisie/website en het opstellen van aanpasnoties en programma's is voor de jaren 2026 tot en met 2028 een budget van €100.000 geraamd.

Baten

Bijdrage van de algemene investeringsreserve en de reserve sociaal domein
De geraamde incidentele lasten worden grotendeels gedekt uit de algemene investeringsreserve. Het gaat hier om een bedrag van € 990.400 aan beschikkingen in 2026, een bedrag van beschikkingen € 996.400 in 2027 en een bedrag van € 152.400 in 2028. Tevens wordt een deel van de incidentele lasten gedekt uit de reserve sociaal domein. In de 2026 wordt een bedrag van € 188.000 onttrokken aan deze reserve. In 2027 is dit een bedrag van € 176.000 en in 2028 een bedrag van € 144.000.

OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES

Conform artikel 23, lid c, van het Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmabegroting (toelichting meerjarenraming) een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Veelal gaat het hierbij om beschikkingen over (dekkings)reserves die worden aangehouden voor dekking van afschrijvingen op investeringen.

(bedragen x € 1.000)

Programma	Toevoegingen reserves	Onttrekkingen reserves
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	0	31
Programma 2 Veiligheid	0	0
Programma 3 Verkeer, vervoer en veiligheid	180	617
Programma 4 Economie	0	0
Programma 5 Onderwijs	1.225	1.057
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	0	267
Programma 7 Sociaal Domein	0	17
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	0	0
Programma 9 Volkshuisvesting, RO etc.	0	0
Totaal programma's	1.405	1.989

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
(bedragen x € 1.000)

Lasten	
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
1. toevoeging aan de reserve monumentenstichting	180
Programma 5 Onderwijs	
2. toevoeging aan de reserve onderwijshuisvesting	1.225

Baten	
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
3. onttrekking aan de reserve verkoop havenkantoor	18
4. onttrekking aan de reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	13
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
5.onttrekking aan dekkingreserves	452
6.onttrekking aan de reserve monumentenstichting	165
Programma 5 Onderwijs	
7. onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting	1.057
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	
8.onttrekking aan de reserve onderhoud strand	43
9. onttrekking aan dekkingreserves	224
Programma 7 Sociaal domein	
10. onttrekking aan dekkingsreserve	17

Toelichting

1. Ter dekking van de jaarlijkse fluctuerende subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 5 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt jaarlijks een gelijk bedrag in de reserve monumentenstichting gestort.
2. Ter dekking van de exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) wordt jaarlijks een bedrag in de reserve onderwijshuisvesting gestort.
3. Ter compensatie van het weggevallen structurele exploitatievoordeel op het havenkantoor als gevolg van verkoop wordt jaarlijks een beschikking over de reserve verkoop havenkantoor gedaan.
4. Ter dekking van de investeringen ten behoeve van het uitbouwen van het entrepotgebouw tot culturele locatie.
5. Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.
6. De jaarlijkse subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 5 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt gedekt uit de reserve monumentenstichting.
7. De exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) worden jaarlijks gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting.
8. De jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten worden geëgaliseerd door een onttrekking (in het jaar dat het stand wordt opgespoten) of een dotatie (in het jaar dat het strand niet wordt opgespoten
9. Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.
10. Ter dekking van een afschrijving van een investering waarvoor een dekkingsreserve wordt aangehouden wordt een beschikking over een dekkingsreserve gedaan.

OVERZICHT MUTATIES RESERVES 2026-2029

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Dotaties				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	180.250	180.250	180.250	180.250
5. Onderwijs				
- Reserve onderwijshuisvesting	1.224.830	1.240.830	1.256.830	1.272.830
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Reserve onderhoud zandstrand		42.500		42.500
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Reserve Woningbouw				
- Algemene investeringsreserve				
Totaal dotaties	**1.405.080**	**1.463.580**	**1.437.080**	**1.495.580**
Onttrekkingen				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	130.000	300.000		
- Reserve verkoop havenkantoor	18.036	14.036	10.036	6.036
- Reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	13.333	13.333	13.333	13.333
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Algemene investeringsreserve	270.000	220.000	20.000	
- Dekkingsreserves	452.267	452.267	452.267	452.267
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	164.945	164.945	164.945	164.945
4. Economie				
- Algemene investeringsreserve	90.000			
5. Onderwijs				
- Algemene investeringsreserve	12.500	12.500		
- Reserve onderwijshuisvesting	1.057.359	1.057.359	1.057.359	1.057.359
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Algemene investeringsreserve	387.900	363.900	32.400	

- Reserve onderhoud zandstrand	42.500		42.500	
- Dekkingsreserves	223.939	223.939	223.939	223.939
7. Sociaal domein				
- Reserve sociaal domein	100.000	88.000	56.000	
- Reserve verbouw gebouw Nieuw Zuid	17.033	17.033	17.033	17.033
8. Volksgezondheid en milieu				
- Reserve sociaal domein	88.000	88.000	88.000	
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Algemene investeringsreserve	100.000	100.000	100.000	
Totaal onttrekkingen	**3.167.812**	**3.115.312**	**2.277.812**	**1.934.912**
Saldo mutaties reserves	**-1.762.732**	**-1.651.732**	**-840.732**	**-439.332**

MEERJARIG VERLOOPOVERZICHT RESERVES 2026-2029

(X € 1.000)

	1-1-2026	stort-ingen	ontrek-kingen	31-12-2026	stort-ingen	ontrek-kingen	31-12-2027	stort-ingen	ontrek-kingen	31-12-2028	stort-ingen	ontrek-kingen	31-12-2029
Algemene reserve (weerstandsvermogen)	5.000			5.000			5.000			5.000			5.000
Algemene investeringsreserve	3.324		990	2.334		996	1.338		152	1.186		0	1.186
	8.324		**990**	**7.334**		**996**	**6.338**		152	**6.186**			**6.186**
bestemmingsreserves													
reserve bovenwijkse voorzieningen Ludinga	17			17			17			17			17
reserve verkoop havenkantoor	56		18	38		14	24		10	14		6	8
reserve wegen	214			214			214			214			214
reserve afkoop parkeerplaatsen	44			44			44			44			44
reserve kwaliteitsbeleving eilandtoerist	300			300			300			300			300
reserve vernieuwing havenwerken	1.285			1.285			1.285			1.285			1.285
reserve overdracht zeewering Industriehaven	440			440			440			440			440
reserve Willemshaven	413			413			413			413			413
reserve maatschappelijke havens	782			782			782			782			782
reserve beheerplannen monumentenstichting	103	180	165	118	180	165	133	180	165	148	180	165	163
reserve regiodeal	1.840			1.840			1.840			1.840			1.840
reserve kunstgrasveld	50			50			50			50			50
reserve onderhoud zandstrand	78		43	35	42		77		43	34	42		76
reserve sociaal domein	873		188	685		176	509		144	365			365
reserve Westerzeedijk	683			683			683			683			683
totaal bestemmingreserves	**7.176**	**180**	**414**	**6.942**	**222**	**355**	**6.809**	**180**	**362**	**6.627**	**222**	**171**	**6.678**
dekkingsreserves													
reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	200		13	187		13	174		13	161		13	148
reserve armaturen looproute haven/singels	26		4	22		4	18		4	14		4	10
reserve fietspad Wijnaldum-Midlum	420		19	401		19	382		19	363		19	344
reserve vrijliggende fietspaden Stationsweg	407		22	385		22	363		22	341		22	319
reserve tunnel fietspad Wijnaldum-Midlum	756		36	720		36	684		36	648		36	612
reserve stadsentree Spoorstraat	80		3	77		3	74		3	71		3	68
reserve herinrichting Waddenpromenade/looproutes parkeren	935		37	898		37	861		37	824		37	787
reserve Winamerdyk	46		2	44		2	42		2	40		2	38
reserve verkeersmaatregelen Kimswerderweg	101		4	97		4	93		4	89		4	85
reserve inrichten openbaar gebied Almenum	312		13	299		13	286		13	273		13	260
reserve bovenplanse infrastructuur Spaansen (bruggen)	808		20	788		20	768		20	748		20	728
reserve herinrichting voormalige Alditerrein	360		36	324		36	288		36	252		36	216
reserve damwand Blauwe Kop	124		7	117		7	110		7	103		7	96
reserve damwanden dok en nw willemshaven	487		26	461		26	435		26	409		26	383
reserve damwand Dokje	601		24	577		24	553		24	529		24	505
reserve treinwagon Willemshaven	113		13	100		13	87		13	74		13	61
reserve afmeervoorziening cruisevaart	1.319		37	1.282		37	1.245		37	1.208		37	1.171
reserve damwand Vluchthaven	1.303		36	1.267		36	1.231		36	1.195		36	1.159
reserve renovatie damwand Zoutsloot	252		25	227		25	202		25	177		25	152
reserve damwand en kadevoorzieningen Z-O Singel	62		6	56		6	50		6	44		6	38
reserve aanlegvoorzieningen Noordoostersingel	3		2	1		2	-1		2	-3		2	-5
reserve damwand noordergracht	64		5	59		5	54		5	49		5	44
reserve realiseren haven in plan Spaansen	600		24	576		24	552		24	528		24	504
reserve sanitaire unit Zuidoostersingel	25		12	13		12	1		12	-11		12	-23
reserve multifunctioneel gebouw badhuus	950		28	922		28	894		28	866		28	838
reserve walvoorzieningen VBZH	26		9	17		9	8		9	-1		9	-10
reserve aanlegvoorzieningen Sterke Yerke	23		3	20		3	17		3	14		3	11
reserve onderwijshuisvesting	3.603	1.225	1.057	3.771	1.241	1.057	3.955	1.257	1.057	4.162	1.273	1.057	4.378
reserve nieuwbouw zwembad	696		174	522		174	348		174	174		174	0
reserve kunstgrasveld Vierkantsdijk	71		8	63		8	55		8	47		8	39
reserve pupillenveld Oostersportpark	200		13	187		13	174		13	161		13	148
reserve aankoop pand christoffelsteeg	52		5	47		5	42		5	37		5	32
reserve vier dijktrappen	171		7	164		7	157		7	150		7	143
reserve wandelpad Bynia State -Zeehoeve	381		17	364		17	347		17	330		17	313
reserve gebouw C	136		17	119		17	102		17	85		17	68
subtotaal dekkingreserves	**15.713**	**1.225**	**1.764**	**15.174**	**1.241**	**1.764**	**14.651**	**1.257**	**1.764**	**14.144**	**1.273**	**1.764**	**13.653**
totaal reserves	**31.213**	**1.405**	**3.168**	**29.450**	**1.463**	**3.115**	**27.798**	**1.437**	**2.278**	**26.957**	**1.495**	**1.935**	**26.517**

MEERJARIG VERLOOPOVERZICHT VOORZIENINGEN 2026-2029

(X € 1.000)

	1-1-2026	stort-ingen	ontrrek-kingen	31-12-2026	stort-ingen	ontrrek-kingen	31-12-2027	stort-ingen	ontrrek-kingen	31-12-2028	stort-ingen	ontrrek-kingen	31-12-2029
voorzieningen													
Voorziening pensioenen wethouders en oud wethouders	2.558		164	2.394		164	2.230		164	2.066		164	1.902
Voorziening spaarverlof	445			445			445			445			445
Voorziening RVU	0		67	-67			-67			-67			-67
Voorziening damwanden	1.284	123	198	1.209	123	91	1.241	123	80	1.284	123	82	1.325
Voorziening baggerspecie	188	210	72	326	210	172	364	210	445	129	210	15	324
Voorziening bruggen	754	352	274	832	352	279	905	352	303	954	352	384	922
Voorziening riolering	307		130	177			177			177			177
Voorziening afvalstoffenheffing	234		130	104			104			104			104
Voorziening grafrechten	405	75	61	419	75	57	437	75	59	453	75	59	469
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	885	554	409	1.030	554	1.512	72	554	427	199	554	361	392
Voorziening dubieuze debiteuren	172			172			172			172			172
totaal voorzieningen	**7.232**	**1.314**	**1.505**	**7.041**	**1.314**	**2.275**	**6.080**	**1.314**	**1.478**	**5.916**	**1.314**	**1.065**	**6.165**

RECAPITULATIESTAAT

Programma	Lasten 2026	Baten 2026	Resultaat 2026	Resultaat 2027	Resultaat 2028	Resultaat 2029
Bestuur en ondersteuning	18.344.481	59.452.641	-41.108.160	-41.148.502	-40.851.250	-41.857.584
Veiligheid	2.168.026	174.367	1.993.659	2.061.434	2.115.465	2.170.275
Verkeer, vervoer en waterstaat	10.202.139	7.318.215	2.883.924	3.021.749	2.776.564	2.726.825
Economie	1.147.282	320.700	826.582	724.304	734.583	746.872
Onderwijs	2.813.996	658.310	2.155.686	2.137.292	2.106.411	2.106.411
Sport, cultuur en recreatie	6.663.164	1.020.572	5.642.592	5.416.251	5.166.560	5.043.417
Sociaal domein	36.976.568	11.916.444	25.060.124	25.517.036	25.568.763	25.934.720
Volksgezondheid en milieu	5.697.608	4.898.394	799.214	841.713	866.365	810.978
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.020.090	588.600	1.431.490	1.420.360	1.418.230	1.318.100
Saldo	**86.033.354**	**86.348.243**	**314.889 V**	**8.363 V**	**98.309 V**	**999.986 V**

INVESTERINGSPROGRAMMA

Programma / taakveld	Investerings-bedrag	Kapitaallasten 2026	2027	2028	2029
Programma 1 Bestuur en ondersteuning					
1.010 Gemeenteraad	47.847			601	5.981
1.040 Overhead	124.579	12.247	17.448	17.304	17.160
1.080 Overige baten en lasten	180.000	34.500	34.200	33.900	33.600
Programma 3 Verkeer en vervoer					
3.210 Verkeer en vervoer	3.806.740	81.073	286.092	285.726	287.819
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie					
6.520 Sportaccommodaties	177.544	11.609	17.209	17.266	18.846
6.570 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	536.660	53.865	72.635	89.754	88.979
Programma 8 Volksgezondheid en milieu					
8.720 Riolering	645.000	2.188	10.292	17.804	28.566
8.7740 Milieubeheer	90.252	0	0	0	1.128
8.750 Begraafplaatsen en crematoria	60.106	3.353	3.967	6.016	7.711
Programma 9 Wonen en bouwen					
9.830 Materieel VVH	28.290	5.422	5.375	5.328	5.281
Totaal generaal	**5.697.018**	**204.257**	**447.218**	**473.699**	**495.071**

OVERZICHT KOSTEN OVERHEAD

Omschrijving	lasten	baten	saldo 2026	saldo 2027	saldo 2028	saldo 2029
Personeel overhead	7.268.452	0	7.268.452	7.268.452	7.268.452	7.268.452
Human Resource Management	829.003	257.476	571.527	571.477	571.427	571.377
Automatisering / informatisering	1.955.871	0	1.955.871	1.855.616	1.855.361	1.850.998
Bedrijfsvoering	355.195	20.000	335.195	335.195	335.195	335.195
Documentaire informatievoorziening	40.801	0	40.801	41.826	41.764	41.702
Algemene dienstverlening	182.805	0	182.805	182.805	182.805	182.805
Team Omgeving	21.225	0	21.225	21.225	21.225	21.225
Team Buitendienst	41.155	0	41.155	41.155	41.155	41.155
Team projecten en programma's	6.850	0	6.850	6.850	6.850	6.850
Team Communicatie	74.400	0	74.400	74.400	74.400	74.400
Team Openbare werken	213.780	0	213.780	213.780	213.780	213.780
Team Vergunningverlening en handhaving	36.215	0	36.215	36.215	36.215	36.215
Team Gebiedsteam	22.500	0	22.500	22.500	22.500	22.500
Team Beleidsteam	11.890	0	11.890	11.890	11.890	11.890
Bodedienst	76.010	2.000	74.010	74.010	74.010	74.010
Bestuurszaken / bestuurs-ondersteuning	6.500	0	6.500	6.500	6.500	6.500
Huisvesting binnendienst	853.563	0	853.563	852.566	851.095	850.591
Huisvesting buitendienst	125.020	0	125.020	624.554	321.597	320.089
Multifunctioneel gebouw Het Vierkant	415.447	310.025	105.422	104.412	103.402	103.319
Participatiecode	8.000	0	8.000	8.000	8.000	8.000
	12.544.682	**589.501**	**11.955.181**	**12.353.428**	**12.047.623**	**12.041.053**

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Harlingen;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 23 september 2025

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet:

Besluit:
1.De programmabegroting 2026 vast te stellen.
2.In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2029.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Harlingen in zijn openbare vergadering van 12 november 2025.

De raadsgriffier, De voorzitter,

BIJLAGE
OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

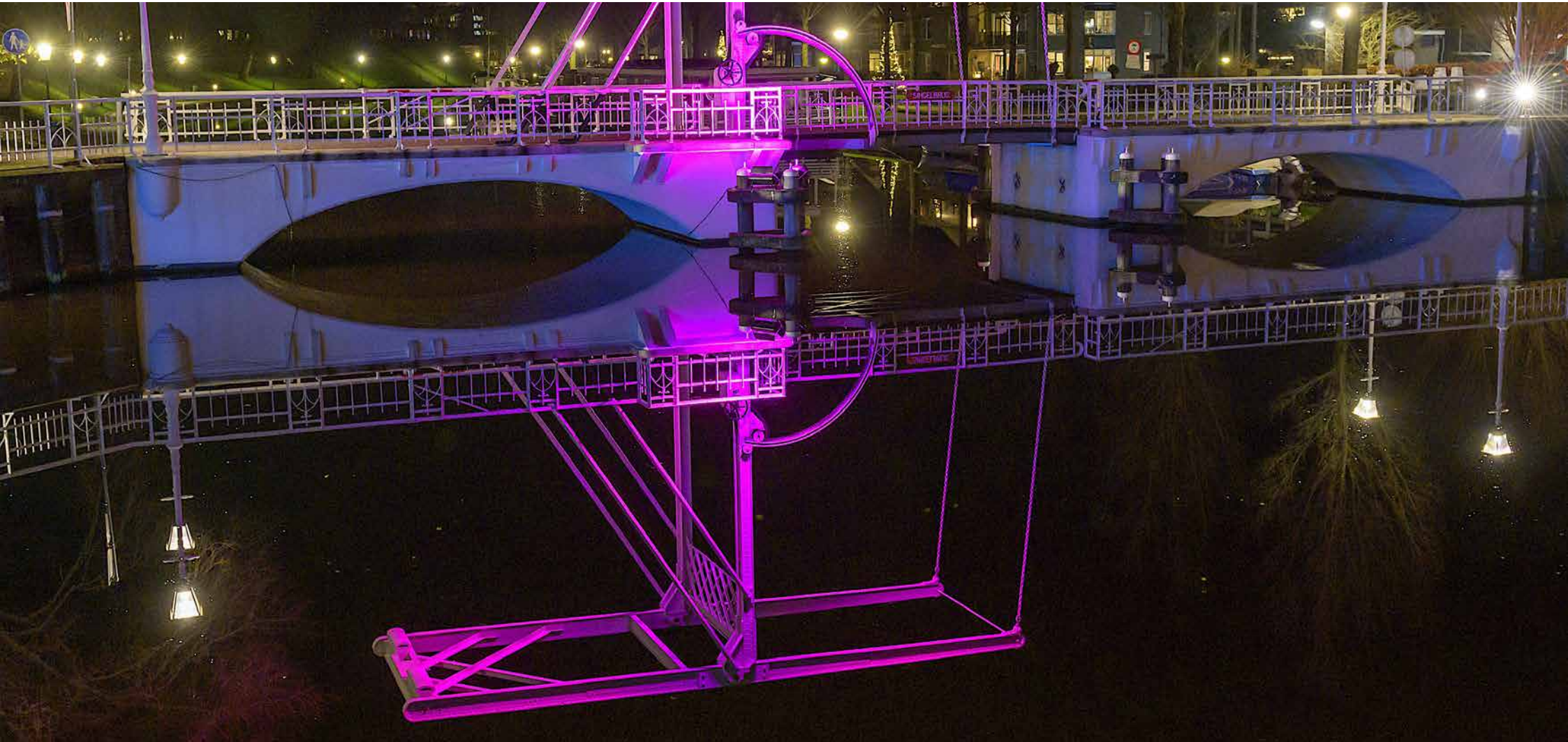

Baten en lasten per taakveld 2026

nr.	product	lasten	baten	saldi 2026
1.0010	Bestuur	1.757.022	163.869	1.593.153
1.0020	burgerzaken	653.117	347.100	306.017
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	543.448	597.100	-53.652
1.0040	overhead	12.544.682	589.501	11.955.181
1.0050	treasury	88.420	718.759	-630.339
1.0061	OZB woningen	154.342	2.184.400	-2.030.058
1.0062	OZB niet-woningen	83.243	3.068.100	-2.984.857
1.0063	parkeerbelasting	17.445	125.000	-107.555
1.0064	belastingen overig	55.282	140.000	-84.718
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	48.350.000	-48.350.000
1.0080	overige baten en lasten	309.400	1.000	308.400
1.0090	vennootschapsbelasting	733.000	0	733.000
1.0100	mutaties reserves	1.405.080	3.167.812	-1.762.732
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.378.465	38.000	1.340.465
2.1120	openbare orde en veiligheid	789.561	136.367	653.194
3.2210	verkeer en vervoer	4.467.090	146.143	4.320.947
3.2220	parkeren	2.618.107	6.419.500	-3.801.393
3.2230	recreatieve havens	878.234	175.441	702.793
3.2240	economische havens en waterwegen	2.238.708	577.131	1.661.577
4.3310	economische ontwikkeling	183.867	0	183.867
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	481.625	21.200	460.425
4.3340	economische promotie	481.790	299.500	182.290
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.443	0	34.443
5.4420	onderwijshuisvesting	1.080.177	139.622	940.555
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.699.376	518.688	1.180.688
6.5510	sportbeleid en activering	224.940	96.373	128.567

6.5520	sportaccommodaties	2.006.198	753.916	1.252.282
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	718.835	75.221	643.614
6.5540	musea	537.606	38.600	499.006
6.5550	cultureel erfgoed	202.396	0	202.396
6.5560	media	669.363	56.462	612.901
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.303.826	0	2.303.826
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.537.708	1.483.944	1.053.764
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.572.562	0	1.572.562
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	872.437	0	872.437
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	532.878	229.178	303.700
7.6630	inkomensregelingen	12.422.246	9.751.097	2.671.149
7.6640	wsw en beschut werk	2.733.382	0	2.733.382
7.6650	arbeidsparticipatie	909.304	0	909.304
7.6660	hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.234.931	50.680	1.184.251
7.6671.1	huishoudelijke hulp (WMO)	2.803.121	175.669	2.627.452
7.6671.2	begeleiding (WMO)	1.613.487	0	1.613.487
7.6671.3	dagbesteding (WMO)	501.753	0	501.753
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	72.376	-72.376
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	258.672	0	258.672
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.560.241	0	4.560.241
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	155.634	0	155.634
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.315.331	0	2.315.331
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB WMO	130.274	0	130.274
7.6679.2	PGB jeugd	14.354	0	14.354
7.6681.1	beschermd wonen (WMO)	748.981	153.500	595.481
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	301.717	0	301.717
7.6682.1	jeugdbescherming	399.202	0	399.202
7.6682.2	jeugdreclassering	60.063	0	60.063
7.6691.1	coördinatie en beleid WMO	194.800	0	194.800
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	103.490	0	103.490

8.7710	volksgezondheid	1.387.770	69.256	1.318.514
8.7720	riolering	1.260.489	2.093.000	-832.511
8.7730	afval	2.029.337	2.548.000	-518.663
8.7740	milieubeheer	753.916	7.000	746.916
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	266.096	181.138	84.958
9.8810	ruimte en leefomgeving	487.702	0	487.702
9.8830	wonen en bouwen	1.532.388	588.600	1.431.490
Saldo	**2026**	**86.033.354**	**86.348.243**	**-314.889**

Saldo:

Toevoeging aan de eenmalige middelen 314.889

Baten en lasten per taakveld 2027

nr.	product	lasten	baten	saldi 2027
1.0010	Bestuur	1.663.486	163.869	1.499.617
1.0020	burgerzaken	667.717	347.100	320.017
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	543.094	591.745	-48.651
1.0040	overhead	12.942.929	589.501	12.353.428
1.0050	treasury	118.267	770.759	-652.492
1.0061	OZB woningen	154.342	2.241.400	-2.087.058
1.0062	OZB niet-woningen	83.243	3.138.100	-3.054.857
1.0063	parkeerbelasting	17.445	125.000	-107.555
1.0064	belastingen overig	55.282	142.500	-87.218
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	49.345.000	-49.345.000
1.0080	overige baten en lasten	978.100	1.000	977.100
1.0090	vennootschapsbelasting	735.899	0	735.899
1.0100	mutaties reserves	1.463.580	3.115.312	-1.651.732
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.446.240	38.000	1.408.240
2.1120	openbare orde en veiligheid	789.561	136.367	653.194
3.2210	verkeer en vervoer	4.661.693	146.143	4.515.550
3.2220	parkeren	2.613.868	6.419.500	-3.805.632
3.2230	recreatieve havens	876.781	175.441	701.340
3.2240	economische havens en waterwegen	2.187.622	577.131	1.610.491
4.3310	economische ontwikkeling	143.867	0	143.867
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	491.625	21.200	470.425
4.3340	economische promotie	409.512	299.500	110.012
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.443	0	34.443
5.4420	onderwijshuisvesting	1.080.177	139.622	940.555
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.699.376	537.082	1.162.294
6.5510	sportbeleid en activering	128.567	0	128.567
6.5520	sportaccommodaties	2.008.882	753.916	1.254.966

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	680.110	75.221	604.889
6.5540	musea	537.397	38.600	498.797
6.5550	cultureel erfgoed	202.396	0	202.396
6.5560	media	559.328	56.462	502.866
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.223.770	0	2.223.770
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.494.248	1.394.306	1.099.942
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.573.191	0	1.573.191
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	872.437	0	872.437
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	403.700	100.000	303.700
7.6630	inkomensregelingen	13.128.594	10.407.942	2.720.652
7.6640	wsw en beschut werk	2.721.649	0	2.721.649
7.6650	arbeidsparticipatie	934.678	0	934.678
7.6660	hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.265.863	52.431	1.213.432
7.6671.1	huishoudelijke hulp (WMO)	2.873.560	183.047	2.690.513
7.6671.2	begeleiding (WMO)	1.653.960	0	1.653.960
7.6671.3	dagbesteding (WMO)	514.570	0	514.570
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	72.376	-72.376
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	265.240	0	265.240
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.673.802	0	4.673.802
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	159.464	0	159.464
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.373.061	0	2.373.061
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB WMO	133.589	0	133.589
7.6679.2	PGB jeugd	14.766	0	14.766
7.6681.1	beschermd wonen (WMO)	748.981	153.500	595.481
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	307.167	0	307.167
7.6682.1	jeugdbescherming	408.384	0	408.384
7.6682.2	jeugdreclassering	61.444	0	61.444
7.6691.1	coördinatie en beleid WMO	194.800	0	194.800
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	103.490	0	103.490
8.7710	volksgezondheid	1.354.989	0	1.354.989

8.7720	riolering	1.264.573	2.097.942	-833.369
8.7730	afval	2.017.105	2.533.199	-516.094
8.7740	milieubeheer	753.764	7.000	746.764
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	266.629	177.206	89.423
9.8810	ruimte en leefomgeving	487.702	0	487.702
9.8830	wonen en bouwen	1.521.258	588.600	932.658
Saldo	**2027**	**87.744.657**	**87.753.020**	**-8.363**

Saldo:

Toevoeging aan de eenmalige middelen 8.363

Baten en lasten per taakveld 2028

nr.	product	lasten	baten	saldi 2028
1.0010	Bestuur	1.664.051	163.869	1.500.182
1.0020	burgerzaken	603.117	347.100	256.017
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	542.740	591.745	-49.005
1.0040	overhead	12.637.124	589.501	12.047.623
1.0050	treasury	148.114	909.759	-761.645
1.0061	OZB woningen	154.342	2.299.400	-2.145.058
1.0062	OZB niet-woningen	83.243	3.210.100	-3.126.857
1.0063	parkeerbelasting	17.445	125.000	-107.555
1.0064	belastingen overig	55.282	145.000	-89.718
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	49.618.000	-49.618.000
1.0080	overige baten en lasten	1.347.800	1.000	1.346.800
1.0090	vennootschapsbelasting	736.698	0	736.698
1.0100	mutaties reserves	1.437.080	2.277.812	-840.732
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.500.271	38.000	1.462.271
2.1120	openbare orde en veiligheid	789.561	136.367	653.194
3.2210	verkeer en vervoer	4.437.097	146.143	4.290.954
3.2220	parkeren	2.602.800	6.419.500	-3.816.700
3.2230	recreatieve havens	867.903	175.441	692.462
3.2240	economische havens en waterwegen	2.186.979	577.131	1.609.848
4.3310	economische ontwikkeling	143.867	0	143.867
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	501.625	21.200	480.425
4.3340	economische promotie	409.791	299.500	110.291
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.443	0	34.443
5.4420	onderwijshuisvesting	1.080.177	139.622	940.555
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.686.876	555.463	1.131.413
6.5510	sportbeleid en activering	128.567	0	128.567
6.5520	sportaccommodaties	2.006.397	753.916	1.252.481

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	693.534	75.221	618.313
6.5540	musea	537.188	38.600	498.588
6.5550	cultureel erfgoed	202.396	0	202.396
6.5560	media	559.293	56.462	502.831
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.963.384	0	1.963.384
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.472.183	1.394.312	1.077.871
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.573.817	0	1.573.817
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	872.437	0	872.437
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	403.700	100.000	303.700
7.6630	inkomensregelingen	13.878.309	11.086.503	2.791.806
7.6640	wsw en beschut werk	2.725.147	0	2.725.147
7.6650	arbeidsparticipatie	962.878	0	962.878
7.6660	hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.296.771	54.255	1.242.516
7.6671.1	huishoudelijke hulp (WMO)	2.943.936	190.735	2.753.201
7.6671.2	begeleiding (WMO)	1.694.415	0	1.694.415
7.6671.3	dagbesteding (WMO)	527.322	0	527.322
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	72.376	-72.376
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	227.767	0	227.767
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.568.932	0	4.568.932
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	129.023	0	129.023
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.348.685	0	2.348.685
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB WMO	136.891	0	136.891
7.6679.2	PGB jeugd	15.066	0	15.066
7.6681.1	beschermd wonen (WMO)	748.981	153.500	595.481
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	312.741	0	312.741
7.6682.1	jeugdbescherming	423.742	0	423.742
7.6682.2	jeugdreclassering	59.411	0	59.411
7.6691.1	coördinatie en beleid WMO	194.800	0	194.800
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	103.490	0	103.490
8.7710	volksgezondheid	1.387.198	0	1.387.198

8.7720	riolering	1.268.065	2.102.167	-834.102
8.7730	afval	2.017.105	2.533.199	-516.094
8.7740	milieubeheer	753.612	7.000	746.612
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	261.508	178.757	82.751
9.8810	ruimte en leefomgeving	487.702	0	487.702
9.8830	wonen en bouwen	1.519.128	588.600	930.528
Saldo	**2028**	**88.073.947**	**88.172.256**	**-98.309**

Saldo:

Toevoeging aan de eenmalige middelen 98.309

Baten en lasten per taakveld 2029

nr.	product	lasten	baten	saldi 2029
1.0010	Bestuur	1.665.396	163.869	1.501.527
1.0020	burgerzaken	653.117	347.100	306.017
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	542.386	591.745	-49.359
1.0040	overhead	12.630.554	589.501	12.041.053
1.0050	treasury	177.961	948.759	-770.798
1.0061	OZB woningen	154.342	2.359.400	-2.205.058
1.0062	OZB niet-woningen	83.243	3.284.100	-3.200.857
1.0063	parkeerbelasting	17.445	125.000	-107.555
1.0064	belastingen overig	55.282	147.500	-92.218
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	51.305.000	-51.305.000
1.0080	overige baten en lasten	1.727.500	1.000	1.726.500
1.0090	vennootschapsbelasting	737.496	0	737.496
1.0100	mutaties reserves	1.495.580	1.934.912	-439.332
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.555.081	38.000	1.517.081
2.1120	openbare orde en veiligheid	789.561	136.367	653.194
3.2210	verkeer en vervoer	4.429.642	146.143	4.283.499
3.2220	parkeren	2.589.221	6.419.500	-3.830.279
3.2230	recreatieve havens	861.183	175.441	685.742
3.2240	economische havens en waterwegen	2.164.994	577.131	1.587.863
4.3310	economische ontwikkeling	143.867	0	143.867
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	513.625	21.200	492.425
4.3340	economische promotie	410.080	299.500	110.580
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.443	0	34.443
5.4420	onderwijshuisvesting	1.080.177	139.622	940.555
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.686.876	555.463	1.131.413
6.5510	sportbeleid en activering	128.567	0	128.567
6.5520	sportaccommodaties	2.005.450	753.916	1.251.534

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	657.263	75.221	582.042
6.5540	musea	536.979	38.600	498.379
6.5550	cultureel erfgoed	202.396	0	202.396
6.5560	media	559.468	56.462	503.006
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.877.493	0	1.877.493
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	2.441.374	1.374.426	1.066.948
7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.574.460	0	1.574.460
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	872.437	0	872.437
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	403.700	100.000	303.700
7.6630	inkomensregelingen	14.652.849	11.787.416	2.865.433
7.6640	wsw en beschut werk	2.710.886	0	2.710.886
7.6650	arbeidsparticipatie	981.761	0	981.761
7.6660	hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.328.464	56.155	1.272.309
7.6671.1	huishoudelijke hulp (WMO)	3.016.097	198.746	2.817.351
7.6671.2	begeleiding (WMO)	1.735.895	0	1.735.895
7.6671.3	dagbesteding (WMO)	540.402	0	540.402
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	72.376	-72.376
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	233.113	0	233.113
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	4.660.747	0	4.660.747
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	132.108	0	132.108
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	2.395.379	0	2.395.379
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB WMO	140.276	0	140.276
7.6679.2	PGB jeugd	15.233	0	15.233
7.6681.1	beschermd wonen (WMO)	733.981	153.500	580.481
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	318.445	0	318.445
7.6682.1	jeugdbescherming	430.947	0	430.947
7.6682.2	jeugdreclassering	60.495	0	60.495
7.6691.1	coördinatie en beleid WMO	194.800	0	194.800
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	103.490	0	103.490
8.7710	volksgezondheid	1.332.523	0	1.332.523

8.7720	riolering	1.274.807	2.110.325	-835.518
8.7730	afval	2.017.105	2.533.199	-516.094
8.7740	milieubeheer	754.588	7.000	747.588
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	261.745	179.266	82.479
9.8810	ruimte en leefomgeving	487.702	0	487.702
9.8830	wonen en bouwen	1.418.998	588.600	830.398
Saldo	**2029**	**89.391.475**	**90.391.461**	**-999.986**

Saldo:

Toevoeging aan de eenmalige middelen 999.986